

**JÁSZTELEKI  
SZÁZSZORSZÉP ÓVODA**

**PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**



**Módosította:** a Jászteleki Szákszorszép Óvoda Nevelőtestülete

**2016**

## Tartalom

<b>1. Bevezető</b>	<b>4</b>
1.1. A program koncepciójának felülvizsgálata, továbbfejlesztése	4
1.2. Óvodánk adatai	6
1.3. Törvényi hivatkozások	7
1.4. Helyzetelemzés	8
1.4.1. Óvodánk jellemzői	8
1.4.2. Az óvodánk személyi feltételei	9
1.4.3. Tárgyi feltételrendszer	11
<b>2. A helyi óvodai nevelés nevelésfilozófiája</b>	<b>12</b>
2.1. Gyermekképünk	12
2.2. Óvodaképünk	13
2.3. Alapelveink	14
2.4. Pedagógusképünk	14
2.5. Küldetésnyilatkozatunk	15
<b>3. Az óvodai nevelés cél- és feladatrendszere</b>	<b>16</b>
3.1. A tudatos fejlesztés feltételei	17
3.1.1. Objektív feltételeink	18
3.1.2. Szubjektív feltételeink	19
3.2. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	21
3.2.1. Egészséges életmód alakítása	21
3.3. Tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	25
3.4. A képességek szerepe a nevelési célunk elérésében	26
<b>4. A fejlesztés tartalma</b>	<b>27</b>
4.1. Játék és tanulási tevékenység	28
4.2. Társas és közösségi tevékenység	35
4.3. Munkatevékenység	40
4.4. Szabadidős tevékenység	45
<b>5. Tevékenységek tartalmi megvalósulása</b>	<b>46</b>
5.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások	47
5.1.1. Anyanyelv	47
5.1.2. Matematikai tartalmú tapasztalatok	51
5.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások	55
5.2.1. A külső világ tevékeny megismerése	55
5.3. Művészeti tevékenységek	59
5.3.1. Verselés, mesélés	60
5.3.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	62
5.3.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	65
5.4. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, foglalkozások	67
Mozgás - Mindennapi testnevelés	67
<b>6. A nevelés tervezése és időkeretei</b>	<b>71</b>

6.1. Napirend.....	76
6.2. Hetirend:.....	77
<b>7. Az óvoda kapcsolatrendszere.....</b>	<b>79</b>
7.1. Óvoda - család.....	79
7.2. Óvoda – iskola.....	82
7.3. Egyéb kapcsolataink.....	84
7.3.1. Fenntartó.....	84
7.3.2. Roma Nemzetiségi Önkormányzat.....	85
7.3.3. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Jászberényi Tagintézménye.....	85
7.3.4. Művelődési Ház, Könyvtár.....	86
7.3.5. Egészségügyi szervek.....	86
7.3.6. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.....	86
<b>8. Egyéb feladatok.....</b>	<b>86</b>
8.1. Gyermekvédelem.....	86
8.2. Nemzetiségi nevelés.....	91
8.3. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése.....	92
8.4. Esélyegyenlőségi program.....	101
8.5. Nevelő-, fejlesztő munkánk mérési, értékelési rendszere.....	104
8.5.1. A gyermekek fejlődésének mérése, értékelése.....	105
8.5.2. Az intézmény értékelése.....	109
8.6. Óvodánk speciális szolgáltatásai.....	112
<b>9. Felhasznált irodalom.....</b>	<b>113</b>
<b>10. Program – specifikus hiányzó eszközök listája.....</b>	<b>114</b>
<b>11. Legitimációs záradék.....</b>	<b>115</b>

# 1. BEVEZETŐ

## 1.1. A program koncepciójának felülvizsgálata, továbbfejlesztése

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény, és annak módosítása 1996-ban előírta, hogy az óvodák az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján **1999 szeptemberétől** helyi nevelési program alapján dolgozzanak, melyet vagy maguk írnak, vagy az országos minősített programok közül választhatnak.

A szakirodalomban fellelhető, a különböző nevelés filozófiákra építkező nevelési rendszerek áttanulmányozása után nevelőtestületünk a „Gáspár pedagógiára” építkező: Fábíán Katalin által készített „Tevékenységek központú óvodai nevelési program”-ot tartotta a legcélszerűbbnek adaptálásra.

A választásnál döntő szempont volt, hogy ez a program nevelésfilozófiájában, óvoda és gyermekképeiben összecseng a nevelési elképzeléseinkkel. Cél, feladat és tevékenységi rendszere követi az óvodapedagógiai hagyományokat. A játékot a legfontosabb tanulási módszernek tekinti, de a munkát és a tanulást is alapvető tevékenységi formaként kezeli.

Feltételezésünk szerint ez a program alkalmas leginkább arra, hogy a helyi elvárásoknak megfelelő tartalommal, a nevelőtestület tudását leghatékonyabban kiaknázva, legeredményesebben tudjuk a ránk bízott gyermekek személyiségét kibontakoztatni.

A 2003. évi LXI. tv, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. módosítása, előírásának megfelelően **2004-ben szükségessé vált** Helyi Óvodai Programunk koncepciójának felülvizsgálata, a bevezetéstől eltelt időszak tapasztalatai, változásai alapján.

**2010-ben a Helyi nevelési programunk** törvényi megfeleltetésénél, felülvizsgálatánál a 255/2009. ( XI. 20.) kormányrendeletből indultunk ki. E rendelet 21.§ (1) bekezdésében ezt írja:

„ Az óvodáknak a rendeletben foglaltaknak megfelelően felülvizsgált nevelési programjukat először a 2010/ 2011. óvodai nevelési évben kell alkalmazniuk.”

A 2009-ben kiadott, kormányrendelet által előírt módosítások és az utóbbi időben történt helyi változások arra indítottak bennünket, hogy komolyabb vizsgálatnak vessük alá programunkat, korszerűsítsük benne az elavult részeket, és a IMIP tartalmának megfelelően egészítsük ki a benne foglaltakat.

A szülők, óvodapedagógusok, társintézmények körében végzett elégedettségmérések, és a gazdasági intézkedések alapján, az alábbi területeken, módosítások, kiegészítések váltak szükségessé:

- törvényi előírások
- az óvoda fenntartója, kapcsolatai (Jászszági Közoktatási Intézmény, tagóvodák)
- az óvoda jellemző adatai
- személyi feltételek
- szervezeti felépítés
- férőhelyek száma
- az óvodai élet tevékenységformái (szabad játék)

- komplex tevékenységek rendszere (fejlődés várható jellemzői)
- ellenőrzés, értékelés (minőségbiztosítás)

A tevékenységeknél a kommunikáció és kooperáció megkülönböztetett hangsúlyt kap, ami valamennyi gyermeknél fontos, de a roma etnikumhoz tartozó gyermekek esélyegyenlőségének szempontjából meghatározó. Nagy értéke ennek a programnak, hogy „ténylegesen” keretjellegű. A helyi sajátosságok és kreatív óvodapedagógusi elképzelések szerint szabadon formálható. Felzárkóztató, prevenciós és tehetséggondozó tanítási programokkal bővíthető.

A nevelési célok – koncepcióba illő – eltérő pedagógiai módszerekkel, osztott, osztatlan és fejlettség szerinti csoportszerkezetben egyaránt megvalósíthatók. A realitások talaján állva, tudatosan vállalja az iskolai élet szempontjából fontos pszichikus funkciók fejlesztését.

**2013-ban a Helyi nevelési programunk** törvényi megfeleltetésénél, felülvizsgálatánál a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet - az Óvodai nevelés országos alapprogramjából- indultunk ki. 2013. január 24-én a Jászsági Óvodai Intézmény Pedagógiai Programjának mellékletét képező Helyi Pedagógiai Programunkat módosítottuk a törvényi előírásnak megfelelően, ezt aktualizáltuk a **2013. július 1-ei fenntartó** váltás után.

2016-ban szükségessé vált pedagógiai programunk felülvizsgálata a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján, mely elrendelte a köznevelési intézmények egységes szempontok alapján történő, külső ellenőrzési és értékelési rendszerének bevezetését, ill. a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI-rendelet alapján, mely tartalmazza a tanfelügyelethez kapcsolódó intézményi önértékelés Oktatási Hivatal által kidolgozott és az emberi erőforrások minisztere által jóváhagyott, az Önértékelési kézikönyvben rögzített intézményi ellenőrzés és értékelés alapjául szolgáló tanfelügyeleti standardokat. A program felülvizsgálata a nevelőtestület közreműködésével Bajzáthné Molnár Csilla irányításával történt.

## **1.2.Óvodánk adatai**

**Az óvoda neve:** Jászteleki Százszorszép Óvoda

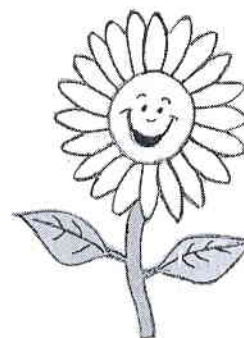
**OM azonosítója:** 202575

**Címe:** 5141 Jásztelek, Szabadság út 57.

**Tel./Fax:** 06-57/462-048

**E-mail:** telekovi@freemail.hu

**Weboldal:** [www.telekovi.gportal.hu](http://www.telekovi.gportal.hu)



**Intézményvezető:** Bajzáthné Molnár Csilla

**A módosítás ideje:** 2016. október 15.

A Jászteleki Százszorszép Óvoda, a JÁSZTELEK Község Önkormányzata által 2013. június 25. napján 44/2013.(VI.25.); 68/2013.(XII.29.) és annak kiegészítése határozatával jóváhagyott Alapító Okirata szerint létrejött, köznevelési feladatot ellátó intézmény.

**Az óvodai csoportok száma:** 3 /három/

**A nevelési programot készítette, módosította:** az óvoda nevelőtestülete

Bajzáthné Molnár Csilla  
Boros Gabriella  
Csáki Judit  
Fülöpné Szegő Erika  
Sülyi Erika  
Táborosné Sándor Judit

**Érvényes:** határozatlan ideig

**A nevelési program benyújtója:** Bajzáthné Molnár Csilla

### **1.3. Törvényi hivatkozások**

- 2011.évi CXC. törvény a köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények évhasználatáról
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 48/2012.(XII.12) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 1997 évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 51/1997.(XII.18.) NM-rendelet a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokról és a szűrővizsgálatok igazolásáról
- 1998.évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- A Nemzeti együttműködés programja (2010. 05.22.)
- 15/2013 (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- A többször módosított 1993. évi LXXIX. Törvény a közoktatásról
- A 11/1994. (VI.8.) MKM. rendelet a nevelési oktatási intézmények működéséről
- A 137/1997. (VI.4) NIKM. Rendelet 1. sz. melléklet: A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelvei,
- A 227/1997. (XI. 22.) sz. rendelet: A pedagógus továbbképzésről és szakvizsgáról,
- A nevelőtestület 1997. november 26-i határozat – helyi program készítéséről vagy tevékenységközpontú óvodai nevelési program adaptálásáról,
- 2/2005 (III.1.) OM rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Óvodai integrációs program –Miniszteri Közlemény-
- a 2011. évi CXC. törvény a köznevelésről (a továbbiakban: köznevelési törvény),
- a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: R),
- az államháztartás működési rendjéről szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ámr.),
- a 229/2012. (VIII. 28.) Korm. r. a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról,
- a 2011. évi CXII. tv. az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról,
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rend. a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

A felsorolt dokumentumokban végigvonuló, kiemelt alapelv a gyermeki jog deklarálása az óvodai nevelésben és minden élethelyzetben. Megfogalmazzák az óvoda speciális szerepét a személyiségfejlesztés folyamatában.

*„Kis gyermekem csak nézzél szerteszét  
Eretted van itt minden, ami szép.”  
(Várnai Zseni)*

## **1.4. Helyzetelemzés**

Jásztelek a Jászság szívében, Jászberénytől 8 km-re a Zagyva bal partján elhelyezkedő kis település Jász Nagykun Szolnok megyében. Közel a Mátrához és viszonylag közel a fővároshoz. Csodálatos idegenforgalmi jelentőségét a falu határában fekvő Pusztamizsei Természetvédelmi terület nyújtja. Mindez igen fontos a nevelési lehetőségek kihasználása szempontjából, hiszen a különböző kirándulások, túrák, egyéb mozgásos tevékenységek, valamint a kulturális értékek felfedeztetése jelentősen bővíthetők és színesíthetők e területek kiaknázásával.

Az 1700 főt számláló lakosság főleg mezőgazdasági termelésből és a közeli város adta munkalehetőségből tartja fenn magát. A fiatalok a szomszédos városba járnak el dolgozni, sajnos néhány fiatal család el is költözik a faluból a jobb megélhetés reményében. Sok a munkanélküli és a nehéz anyagi körülmények között élő család száma.

### **1.4.1. Óvodánk jellemzői**

A település óvodája közel hatvan éves múltat tekint vissza.

Változó világunk, társadalmunk, gazdaságunk, a közoktatási intézmények, így az óvodák életében is sok változást indukált. A gazdasági változások szükségessé tették, a fenntartó önkormányzatok közoktatási feladatellátása terén, a költséghatékonyság növelését. Ennek érdekében Jánoshida, Alattyan és Jásztelek, községek Önkormányzatainak képviselő-testületei úgy határoztak, hogy a közoktatási feladatok helyi ellátását összehangolják, 2006. augusztus 1-től intézményfenntartói társulás formájában látják el, ezt követően 2009. augusztus 1-től a Jászsági Többcélú Társulási Tanács fenntartása alatt a Jászsági Egységes Óvoda - Bölcsőde, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, tagóvodájaként működünk. 2013. június 30-án a társulás megszűnt.

2013. július 1-től óvodánk a Jászteleki Községi Önkormányzat önálló intézményeként működik.

Községünkben az óvodáskorú gyermeklétszám stagnál, ebből az etnikai kisebbséghez tartozó /roma/ gyermekek száma emelkedik. A csekély munkalehetőség miatt a legtöbb szülő ingázik, a roma családok majdnem teljes létszámban munkanélküliek, közmunka programban vesznek részt. A családok életkörülménye és iskolázottsága homogén képes mutat. A szülők alacsony iskolázottságúak, mivel nincs a településnek értelmiségmegtartó feltétele.

A nevelőmunkát segíti a szülők együttműködési készsége. A legtöbb szülő szerető, gondoskodó, normakövető. A szülői gondoskodást tükrözi, hogy a gyermekek testileg fejletten, jó mozgáskészséggel kerülnek be az óvodába. Ugyanakkor a gyermekek beszédén, szokásrendszerén lemérhető a családi élet zaklatottsága, a szülők alacsony iskolázottsága, túlhajszoltsága, és az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek szüleinek sajátos életvitele. Az óvodás gyermekek élményeiket a szűk családi környezetből, és a tömegkommunikációs eszközökből a feljük áramló kezeletlen hatásokból szerzik. Ez nem mindig pozitív. A társadalmunkban fellelhető értékrend-zavar ebben a szülői környezetben könnyen táptalajra talál, így a szemléletformálás a nevelőmunka részét képezi.



Az óvoda funkciójából eredően sokat tehet a gyermekek **esélyegyenlőségéért**. Óvodánkban egyre több a nehéz körülmények között élő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, ezért intézményünk az esélyegyenlőségi program alapján tűzi ki céljait, terveit és működési folyamatát a hátrányos helyzetben lévő gyermekek segítése érdekében. 2008 szeptemberében bekapcsolódtunk az Integrációs Programba, megvalósítása érdekében a településünkön élő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felvételi igényét minden esetben kielégítjük, folyamatosan biztosítjuk a csoportokban a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztását.

2006 óta fogadjuk az óvodánkba jelentkező Sajátos Nevelési Igényű gyermekeket. Alapító okiratunk meghatározza az SNI gyermekek integráltan oktatható nevelésére és ellátására vonatkozó feladatait. Feladatunk a gyermekek felzárkóztatása, az egyéni képességek szerinti differenciált fejlesztés.

Figyelmünket azonban nem kerülhetik el a tehetséges gyermekek sem, így feladatunk fejlesztésük, tehetségük kibontakoztatása is.

#### **1.4.2. Az óvodánk személyi feltételei**

Intézményünkben valamennyi alkalmazott rendelkezik a munkakörére előírt szakképzettséggel.

Az óvodában 11 fő alkalmazott dolgozik.

Felsőfokú végzettségű főállású óvodapedagógus: 4 fő

Szakközépiskolát végzett főállású óvodapedagógus: 2 fő

Pedagógiai asszisztens: 1 fő

Pedagógiai munkát segítő szakképzett dajka: 3 fő

1 fő rehabilitációs alkalmazott adminisztrációs feladatokat lát el napi 4 órában.

A dolgozók átlagéletkora 45 év, több éve együtt dolgoznak.

A pedagógusközösség személyi összetételében az állandóság a jellemző. A nevelőtestület tagjai közül 1 fő 20-30 éves, 4 fő 30-35 éves, 1 fő 5 éves szakmai tapasztalattal rendelkezik, akik jól szervezeten, magas pedagógiai színvonalon teljesítik a nevelőmunkát. Élnek a módszertani szabadság lehetőségével, melyet önképzéssel és a szakmai továbbképzéseken szerzett újabb ismeretekkel erősítenek meg.

A munkaidő beosztás biztosítja, hogy az óvoda nyitvatartási ideje alatt óvodapedagógus foglalkozzon a gyermekekkel. Óvodánkban nyitástól zárásig, tehát a teljes nyitvatartási időben, óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

Óvodapedagógusaink alapképzettségen felül továbbképzések elvégzésével a következő területeken szereztek nagyobb kompetenciát:

1 fő - Közoktatás vezetői –szakvizsgával,

1 fő – Tanítói oklevéllel is rendelkezik,

2 fő – Gyógypedagógiai asszisztens képzettséget szerzett

**Pedagógusaink az alábbi továbbképzéseken vettek részt:**

- Anyanyelvi nevelés az óvodában: 1 fő
- Cigány gyermekeket nevelő óvónők szakmai segítése: 2 fő

- Változáskezelés: 1 fő
- Hatékony együttnevelés – IPR-hez szükséges pedagógiai és jogi ismeretek: 2 fő
- Kedvesház-pedagógia I.-alapképzés-„a,más”-ság megismerése, roma kultúra : 3 fő
- Kedvesház-pedagógia 2.- Közösségépítés és együtt- tanulás, roma kultúra: 5 fő
- DIFER képzés: 4fő
- Alapfokú számítógép-kezelő és felhasználó tanfolyam: 3 fő
- ECDL tanfolyam: 1 fő
- IPR alkalmazásával kapcsolatos képzések: 6 fő
- Felkészítés minősítésre: 3 fő

A megszerzett ismeretek nevelőmunkánk hatékonyságát növelik, hozzájárulnak célkitűzéseink eléréséhez.

Óvodapedagógusaink az elkövetkező időkben olyan továbbképzésekben kívánnak részt venni, amely a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek eredményes képességfejlesztéséhez szükséges kompetenciákat növeli.

Az intézményvezető közoktatás vezetői szakvizsga megszerzését kezdte el.

- Anyanyelvi nevelés játékos módszerekkel
- Kooperatív módszerek

A nevelőmunka segítő alkalmazottai:

Mindhárom dajkánk szakképzett, így a pedagógiai munkába aktívan, felkészülten tudnak bekapcsolódni.

1 fő óvodatitkár (adminisztrátor) napi 4 órában az óvoda adminisztrációs feladatait látja el.

Óvodánkban közcélú alkalmazottak is dolgoznak, hiszen melegítőkonyha működik, itt látjuk el az óvodások, iskolás gyerekek, és pedagógusok étkeztetését. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a fent említett tényekből következik, hogy az ő munkáltatójuk a helyi fenntartó önkormányzat.

### **Egyéb pedagógus megbízatások**

- Munkaközösség vezető
- Gyermek és Ifjúságvédelmi felelős
- Önértékelési munkacsoport vezető

### **Az óvodánkban működő szakmai munkaközösség, önértékelési munkacsoport**

**Cél:** a szakmai munka, folyamatos fejlődésének, fejlesztésének biztosítása.

- **Feladat:** a munkaközösség témájában a tervező, elemző, értékelő tevékenységben való részvétel,

Szakmai Munkaközösségünket a teljes nevelőtestület alkotja, évente más-más nevelési területet kiválasztva, figyelembe véve az adott év kiemelkedő feladatait. Fejlesztjük, bővítjük ismereteinket, szakmai tudásunkat, nyitottak vagyunk az innovatív törekvésekre.

A gyakorlati munka megvalósításának segítségével, az elméleti, dokumentációs rendszerünk kidolgozásának is aktív résztvevői a munkacsoport tagjai.

A vezető éves tervben rögzíti a nevelési évre vonatkozó elképzeléseket, a csoport feladatait. Az év végi értékeléskor a következő nevelési évre vonatkozó javaslatok is megvitatásra

kerülnek. A munkaközösség aktív szinterei az innovatív szakmai munkának. Fontos szerepe van a külső és belső szakmai tapasztalatok, ismeretek megosztásában.

### **Önértékelési csoport**

Tagjai: intézményvezető, intézmény-vezető helyettes, óvodapedagógus

Feladatát éves tervben rögzíti, az elvégzett értékelésekről, tervekről rendszeres tájékoztatást nyújt. Azonosította az intézményünk működéséhez szükséges folyamatokat, eljárásokat. Feladatait éves tervben rögzíti, az elvégzett értékelésről, tervekről rendszeresen tájékoztatást nyújt.

### **1.4.3. Tárgyi feltételrendszer**

Óvodánk a község központjában az általános iskola mellett található. Az óvoda 1983-ban épült, utóbbi periódusában kialakult működési, szervezeti, tartalmi és karakteres jegyei alapként szolgál a helyi nevelési rendszer kiépítésénél.

Az intézmény épületének állaga jó. Külső és belső képe esztétikus. A szakma és a szűkebb társadalmi környezet elismeréssel beszél a jó ízléssel berendezett, felszerelt intézményről.

Az emeletes épületen belül az alábbi helyiségek találhatók:

Földszinten:

- Csoportszoba: 2
- Melegítő konyha
- Mosdók
- Öltözők
- Ebédlő

**Emeleten:**

- Csoportszoba
- Tornaszoba
- Mosó konyha
- Szertár
- Iroda
- Nevelői szoba(fejlesztő szoba)
- Mosdók

A csoportszobák és a kiegészítő helyiségek tökéletesen funkcionálnak. Az óvoda alapterülete és tárgyi felszereltsége ideális életteret biztosít 75 fő részére Alapító Okiratunk is ennek megfelelő.

Az elmúlt években a lehetséges fejlesztés irányát és tartalmát programunk eszköz és felszerelések jegyzéke adta. A beszerzések forrását pályázati források, szülői felajánlások, alapítványunk bevételei és kis mértékben a költségvetésben biztosított pénzeszközökből fedezzük. Az elmúlt években jelentős beruházásokkal sikerült gazdagítanunk csoportszobáinkat: új szőnyegekkel, bútorokkal, függönyökkel, egyéb textíliával és egy nagyon szép galériával tettük még barátságosabbá környezetünket.

Tornatermünket szintén pályázati forrásból, sikerült korszerű tornaszerekkel, mozgásfejlesztő eszközökkel, ovi-kondival felszerelni.

Az óvoda berendezési, felszerelési tárgyai színben, méretben, anyagban a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelőek. A berendezési tárgyaknál is a természetes anyagok dominálnak, ellensúlyozva a játékok élénk színeit. Az esztétikus elrendezés és eszközkészlet jól szolgálja az óvoda funkcióit.

A csoportszobákkal ellentétben az udvar szűkös, bővítésére nincs lehetőség. Az udvari játékaink uniós szabványnak megfelelőek. Pályázati forrásból sikerült ide is új fapadokat, ülőkéket vásárolni, s egy nagyon szép esztétikus babakáza is birtokba vehettek a gyerekek.

Az udvari fajtékaikat úgy helyeztük el, hogy az udvar jól belátható legyen, ahol a gyermekek mozgásigényüket kielégíthetik.

Lehetőségeknek megfelelően alakítottunk ki veteményes, virágos-és sziklakertet és udvari játékokkal ellátott részt. Sétához, játékhoz a közeli parkot, Zagyva partot vesszük igénybe. A lehetőségekhez képest bokrokat, fákat ültettünk, hogy napsütötte és árnyékos részek ideális életteret nyújtsanak az év nagy részében. A környezet esztétikáját virágzó bokrokkal, virágos kertekkel tovább növelhetjük az óvoda előtti parkosított részen.

Önkormányzati pályázati forrásból 2014-ben intézményünk külsőleg megújult: nyílászárók cseréjével, külső hőszigeteléssel, tető felújításával, napelemek felszerelésével. Továbbra is törekszünk helyiségeink, felszereltségünk bővítésére, a nevelési –oktatási intézmények kötelező (minimális) eszköz - és felszerelési jegyzékében szerepelteknek megfelelően.

## **2. A HELYI ÓVODAI NEVELÉS NEVELÉSFILOZÓFIÁJA**

### **2.1. Gyermekeképünk**

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. E gondolatsor értelmében fogalmaztuk meg gyermekképünket:

- Gyermekeink legyenek derűsek, forduljanak bizalommal a felnőttekhez, őrizzék sokáig őszinte mosolyukat, szeretettel forduljanak társaikhoz.
- Neveljük őket nyitottá, a különbözőségeket elfogadóvá, együttműködni tudóvá.
- Önként, örömmel vegyenek részt különböző tevékenységben a szabad játékot élvezetes játéknak tekintsék.
- Őrizzék meg természetes kíváncsiságukat, tudjanak felfedezni, csodálkozni. Legyenek érdeklődők, aktívak és erősen kötődjenek a meséhez, a zenéhez, az alkotó tevékenységekhez. Szeressék a természetet, az őket körülvevő élőlényeket. Bontakozzon ki kreativitásuk.
- Kérdéseiket, véleményüket bátran, őszintén nyilvánítsák ki. Ismerjék és alkalmazzák a korosztályuknak megfelelő illemszabályokat.
- Érzelmileg legyenek gazdagok, mélyen kötődjenek falunkhoz.
- Olyan gyermekeket szeretnénk óvodánkból elengedni, akik rendelkeznek a humanista értékek alapjaival, kreatív, érdeklődő, együttműködésre, teljes életre képesek, akik alkalmazható tudás és képességek birtokában kezdhetik el az iskolai éveket.
- A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében: a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését fontos feladatunknak tekintjük.

„Keresem minden gyermek titkát, és kérdezem:  
hogyan segíthetnék abban, hogy Önmaga lehessen.”  
(Janusz Korczak)

A gyermeket olyan fejlődő személyiségnek tekintjük, akit belső biológiai törvényszerűségek, a szocializációs hatások egyaránt formálnak. A gyermek tevékenységben fejlődik. Alapvető tevékenysége a játék, szabad játék. Az óvoda – a család mellett kiegészítő szerepben – motiváló, ingergazdag, egészségnevelési szempontokat szem előtt tartva környezetével és céltudatos tervszerű munkával segíti a gyermek „énfejlődését”, szociális énképének formálódását. A 3-8 éves gyermekekben végbemenő szomatikus és lelki funkciók kibontakozásához a szociális és tárgyi környezet motiváló szerepe elengedhetetlen.

A korosztályra jellemző nagy érzelmi motiváltság és a gondolkodás alacsony szintje miatt a gyermekek az ismereteket utánzással sajátítják el. A gyermek „mint egy totális érzékszerv” irányul a világra, és szinte akadálytalanul áramlik be személyiségébe a környezeti hatás. Fontos tehát, hogy a gyermekek tökéletes „modellekkel” pozitív hatásokkal találkozzon, hogy a társadalmi normáknak megfelelő értékrend differenciálódjon bennük.

A nevelést a szocializáció eszközének, céltudatos, tervszerű munkának tekintjük. Nemcsak „megengedjük” a gyermeki személyiség formálódását, hanem pedagógiai módszerekkel célirányos hatások megszervezésére törekszünk.

Az öröklött tényezők korlátait ismerve valljuk, hogy minden gyermek csak önmagához viszonyítva fejleszthető. A gyermekeknek nemcsak életkori szakaszonként, hanem egyénenként is eltérő testi-lelki szükségleteik vannak. Ezért a pedagógiai hatékonyság szempontjából az individualizált módszereket meghatározónak tekintjük. A csoportos tevékenységekkel olyan szocializációs színteret kívánunk teremteni a gyermekeknek, ahol megszerezhetik a korosztály műveltségi anyagát. Elleshetik a nevelőktől, társaiktól az együttműködési, tanulási technikákat, a viselkedési normákat, és kielégíthetik tudásvágyukat.

## **2.2. Óvodaképünk**

Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek a harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.

Az óvoda funkciói: - óvó – védő,  
- szociális,  
- nevelő – személyiségfejlesztő.

Az óvoda közvetlenül segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztését. Az óvoda tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A migráns gyermekek esetében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, társadalmi integrálását.

### **2.3. Alapelveink:**

- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés bizalom és védelem övezi.
- Nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseinknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor – specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játékra; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni készségeihez, képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk a befogadás lehetőségét az kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét. Minden családnak és gyermeknek joga és szüksége van arra, hogy a társadalom teljes jogú tagja legyen akár egészséges, akár sérüléssel él, tudása, képessége szolgálja azt a közösséget, amelyikben él.
- Beszélő környezetével biztosítja a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, a gyermeki kérdések támogatását, a mindennapi anyanyelvi és értelmi nevelést és fejlesztését.
- Az óvodai nevelési programunk elkészítésekor az Óvodai nevelés országos alapprogramja mellett figyelembe kell vettük: a nemzetiségi óvodai nevelésének irányelvét, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésével összefüggő irányelveket.

### **2.4. Pedagógusképünk**

- Olyan óvodapedagógusok vagyunk, akikre a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a megértő, együtt érző, elfogadó, a segítőkészséget előtérbe helyező gyermekszeretet jellemző.
- Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő nevelők, képesek vagyunk az együttműködésre, egymás tiszteletére, megbecsülésére. Jellemző ránk az önképzés, a továbbképzés, a módszertani tudás megújítására való törekvés.
- Az óvodavezetéstől elfogadjuk a lehetőséget az önállóságra, a kezdeményezésre, a pedagógiai és módszertani szabadságra.
- A különbözőségeket, tiszteletben tartjuk, az egyéni értékek pozitív irányú megközelítését erősítjük.
- Programunk sikeres megvalósítása olyan pedagógust feltételez, aki kreatív, folyamatosan megújulni képes, a nemzeti és emberi értékeket pozitívan közvetíti, kísérletező, toleráns,

bátorító, a gyermekek szükségleteire építő, empátiára alkalmas, a szakmáért kiálló személyiségjegyekkel rendelkezik.

- Valamennyi munkatárssal folyamatosan együttműködünk, az összehangolt munka, a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.

## **2.5. Küldetésnyilatkozatunk**

- A gyermeki személyiségből és a játékból kiindulva, olyan nyugodt, derűs, szeretetteljes, családi légkört biztosítunk, amelyben a gyerekeket szeretet, megbecsülés és tisztelet övezi.
- Óvodánk dolgozói vallják, hogy gyermekeinket változatos és érdekes tevékenységeken keresztül lehet sokoldalúan fejleszteni.
- Ezért programunk egyaránt épít az óvodapedagógia tradicionális értékeire, intézményünk hagyományaira, gyakorlatára és a partnereink igényeire.
- Óvodapedagógusaink célja olyan érzelmileg gazdag gyermekek nevelése, akik a településhez kötődnek, igényes környezetükben jól tájékozódnak, az új iránt fogékonyak, érdeklődők, önmagukat értékelni tudják, másokkal együttműködni képesek.
- Tudatosan, tervszerűen végzett munkánk során, sokfajta játékos tevékenység által a gyermekek fejlesztése az óvodai élet egészében zajlik. Általa fejlődik testileg, formálódik értelme, érzelmei, akarata, beszéde, és általa alakulnak szociális képességei.
- Az egészséges fejlődés megalapozásával testi, lelki harmóniájuk biztosításával, a szülőkkel közös felelősséget vállalva neveljük a gyermekeinket.
- Célunk, hogy gyermekeink nyitottá és befogadóvá váljanak az őket körülvevő világ szépségeivel, csodáival szemben, s hogy önmagukkal, kapcsolataikkal szemben is igényessé váljanak.
- A személyiségfejlesztés során az egyéni különbségek, az életkorukhoz igazodó szükségletek figyelembe vétele az elsődleges, hiszen csak így érhetjük el, hogy az iskolába való átmenet zökkenőmentes legyen számukra.
- Igyekszünk lehetővé tenni, hogy a szülő- óvónői kapcsolat a bizalomra épüljön. Ennek érdekében a kölcsönös tájékoztatást, az érdeklődést nagyon fontosnak tartjuk, hiszen közös célunk, hogy gyermekeik az iskolában és felnőttként is megállják a helyüket a mindennapi életben.
- A közös célok eléréséhez mi minden tudásunkkal, elhivatottságunkkal járulunk hozzá.

### 3. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE

Helyi programunk a Tevékenységközpontú óvodai nevelési program adaptációja, a helyi óvodai sajátosságok, értékek megőrzésével, alkalmazásával.

#### **Óvodai nevelésünk célja**

- a (2,5)3-7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának támogatásával az iskolai beilleszkedés közvetett elősegítése, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- „A tevékenységközpontú óvodai nevelés célja:  
A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:  
a) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,  
b) az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.”

#### **Az óvodai nevelés alapvető feladata**

- az egészséges életmód alakítása
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

#### **Óvodai nevelésünk feladata**

- A gyermekek testi, értelmi, érzelmi-szociális nevelése, ezáltal a szocializációjuk elősegítése.
- Az egészséges életmód megalapozásával a testi-lelki egészség biztosítása. A gyermek biológiai, biztonság és önérvényesülési szükségleteinek kielégítése.
- Az énekléshez és a szociális énkép kialakulásához a legideálisabb szintér felkínálása. Az általános emberi értékeket és normákat elfogadó, kommunikációs és kooperációs technikákat ismerő, a környezetet szerető, a másságot toleráló individuummá válás segítése.
- Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek esélyegyenlőségének javítása a hátrányok kompenzálásával,- egészségügyi és szociális normák javításával. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése. Az egyéni adottságok korlátain belül, a korosztály műveltségi anyagának elsajátítása. Ismeretszerzés és ezzel adekvát magatartásformálás. A gyermekek testi, értelmi és szociális érettségének célirányos fejlesztésével a zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése. Az esélyegyenlőség javítása.
- A gyermek megismerése, tudományos szintű tanulmányozása.
- A gyermekben lezajló belső biológiai, élettani és pszichés folyamatokhoz, az egyéni szükségletekhez igazodó feltételrendszer biztosítása. Egészségi és közösségi szokások kialakítása.



- Biztonságot adó, szeretetteljes, érzelem gazdag, együttérzést sugárzó óvodai légkör megteremtése, fenntartása.
- A gyermekre jellemző tevékenységi vágy és önállósulási törekvés kielégítésével az – „éntudat” ébredésének és az „anyáról való leválás” folyamatának az elősegítése.
- Az emberi viszonyokkal és kommunikációval való ismerkedés lehetőségeinek felkínálása. Utánzásra alkalmas „modellek” állítása. A hatások újraélésének a játék és élettér biztosítása. A természet közelségének és élménytárának kihasználása.
- A gyermeki érdeklődés felkeltése az iskola iránt. Modellek segítségével tanulási technikák elsajátítása. A tanuláshoz szükséges készségek és képességek kimunkálása. Ismeretbővítés, problémamegoldó gondolkodás, figyelem, türelem, kitartás, feladat, és szabálytudat, mozgáskoordináció és észlelési képességek fejlesztése. Az edzettség és állóképesség fokozása.
- A feladatok megvalósításához a leghatékonyabb tartalmak, módszerek, tevékenységi formák és intézményi struktúrák kimunkálása. A humán erőforrások fejlesztése.
- Az óvoda a gyermekek életét igyekszik úgy megszervezni, hogy abban a magyar óvodai nevelés hagyományai, értékei jól ötvöződjenek a cigányság kulturális identitásának erősítésével.
- A cigány nemzetiségű gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően ismerik kultúrájuk elemeit, szokásait, ezáltal erősödik identitástudatuk
- A sajátos nevelési igényű gyermekekénél érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, és csökkennek a sajátosságokból adódó különbségek
- A tehetséges gyermek átlag feletti speciális egyéni képességei felszínre kerülnek, fejlődnek
- A hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt integrált nevelése révén, az esélyegyenlőség növekszik, az indulási hátrányok csökkennek az iskolába való átmenet, zökkenő mentesebbé válik.

A nevelési cél elérésének feltételei

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek SZÜKSÉGLETEINEK, TEVÉKENYSÉGEINEK és KÉPESSÉGEINEK figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

### **3.1. A tudatos fejlesztés feltételei**

A 2,5-3-7 éves korú gyermekek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg, mely a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A gyermekek spontán fejlődése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztés egymást kiegészítve érvényesülnek.

Biztosítjuk az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.

A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt folyamat, a társadalmi környezet, a szülők igénye, a helyi lehetőségek, a csoportok összetétele mind befolyással vannak munkájára. A tudatos fejlesztésnek ezekből adódóan objektív és szubjektív feltételei vannak.

### 3.1.1. Objektív feltételeink

A három csoporttal működő óvodánk a falu szívében található. A kétszintes épületet 1983-ban adták át. Jó infrastruktúrával rendelkezik, személyautóval is könnyen megközelíthető. Környéke csendes, parkosított, zöld övezet. Szép füves udvarunk, biztonságos játékaink, és homokozónk, változatos lehetőségre és megfigyelésre adnak lehetőséget. A csoportszobáink természetes alapanyagú bútorai, eszközei biztosítják a gyermekek kényelmét, fejlesztik izlésvilágukat.

Minden csoportunkhoz külön öltözőrész tartozik. Az emeleten lévő tornaterem a mozgásos tevékenységeknek, valamint az óvoda egyéb programjainak, pl. a mozgásos fejlesztéseknek ad helyet.

A felszerelést, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel kell elhelyezni. Egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosítunk az óvoda dolgozóinak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására.

Az óvoda családias, biztonságos légkörének megteremtéséről a 11 főből álló lelkes, magas szintű szakmai felkészültséggel rendelkező, gyermekszerető alkalmazotti közösség gondoskodik. Nevelési elveinkben, az óvoda berendezésében, képében egység-és egyedi vonások együttesen érvényesülnek. A gyermekek személyiségfejlesztésében figyelembe vesszük az egyéni sajátosságokat, a különbségeket. Az óvodapedagógus feladatát a gyermeki szükségletek, a fejlődésük törvényszerűségei szabják meg. Óvodánk nevelőtestülete a múlt tiszteletéből táplálkozva igyekszik megfelelni a jövő elvárásainak. Ezért külsőségeinkbe, nevelési-és tevékenységrendszerünkbe beépül a népi- nemzeti kultúra megismertetése, a hagyományok ápolása, valamint a környezettel, embertársaink iránti pozitív viszonyulás kialakítása. Olyan értékeket igyekszünk közvetíteni, amely a társadalom és az egyén későbbi életvitele céljából hasznosak.

Azon leszünk, hogy az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segítse a gyermekek környezettudatos magatartásának alakulását.

Mindemellett törekszünk az ismeretek, eszközök folyamatos korszerűsítésére, az információáramlás sokszínűségének biztosítására. Nevelőtestületünk egységes álláspontja alapján a csoportokban a korszerű informatikai eszközöket a mindennapi tevékenységek során csak célirányosan, a nevelő, oktató munka hatékonyabbá, eredményesebbé, érdekesebbé és színesebbé tétele érdekében szeretnénk a továbbiakban is alkalmazni.

#### **Az eszközök használata során:**

- az ismeretanyag átadása érdekesebbé, érthetőbbé válhat a gyermekek számára és mivel több érzékszervre hat egyszerre, az átadott anyag jobban megmaradt a gyermekek emlékezetében,
- érzelmi nevelés területén: hagyományok megismerésére, szeretetére nevelés,
- motiváció: a képek nézése hosszabb ideig tartó figyelmet eredményezhet a csoportnál,
- a zenei anyagok, hangszerek és egymás hangjának hallgatása a gyermekek hallásfejlesztéséhez nyújthat segítséget,
- az informatikai eszközök használata a félnélkebb gyermeknél jó eszköznek bizonyul a megnyilatkozásra, önbizalmának növelésére.

Az IKT eszközök felhasználási lehetőségei a nevelés, fejlesztés során óvodai csoportban:

- a pedagógus az együttműködés, kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutatva gyermekek és szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén is,
- projekttemák, kirándulások, rendezvények során sok fényképet, felvételt készítünk, azokat összegyűjtjük,
- a témáinkhoz az interneten anyagokat, képeket, hanganyagokat gyűjtünk,
- a gyermekek dramatizálását, bábozását mesék feldolgozása során, ill. a csoport ünnepeit felvesszük,
- versekhez, mondókákhoz, mesékhez feldolgozásokat keresünk, amiket közösen megnézünk a gyerekekkel, színesítve szemléltetési lehetőségeinket,
- a multifunkciós eszközöket színezők, feladatlapok nyomtatására, sokszorosítására használjuk, ezzel is elősegítve az iskolára való felkészültség elérését, megalapozását,
- az esélyegyenlőség biztosítása az eszközök használatával azon gyerekek számára, akik hátrányos helyzetükből adódóan otthon nem tudnak ezen eszközökkel megismerkedni, a használatukból adódó előnyöket nem élvezhetik, lehetőségeik e téren is korlátozottak,
- a saját pedagógiai munkánk tekintetében az anyaggyűjtésen és tároláson kívül a különféle dokumentációs rendszerek, programok használatával meggyorsíthatjuk, könnyebbé tehetjük a mindennapi adminisztrációs munkánkat,
- a kollégákkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel való kapcsolattartás és együttműködés során használjuk az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat, pl. közösségi oldal, saját honlap, OVI ADMIN

### **3.1.2. Szubjektív feltételeink**

#### **Óvodapedagógus és gyermek aktív együttműködése**

A mi gyakorlatunkban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. A gyermekeket saját környezetük, tapasztalataik, élményeik befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában. Ezekre kell építeni, tervezni a gyermeki tevékenységet. Ha abból indulunk ki, ami őket érdekli, körülveszi, akkor könnyebbé válik a gyermekek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába. Célunk és feladatunk a dönteni képes, véleménnyel, ötlettel, javaslattal bíró gyermekek nevelése.

#### **Az óvodapedagógus modell szerepe**

Óvodánkban a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógusok szakmai felkészültsége, gyermekszeretete, hivatástudata, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékkel bír, mintát jelent a gyermekek számára.

A gyermekek utánpótlási hajlamából következően kiemelt azonosulást indukáló szerepünk van. Ezért fontos mit és hogyan mondunk, miként viselkedünk, hogyan öltözködünk. A gyermek már a családból magával hoz bizonyos értékeket, melyeket az óvodában is tiszteletben tartunk. Előfordulhatnak bizonyos értékkonfliktusok az óvoda és a család között, ilyenkor tapintatosan, a gyermek érdekeit figyelembe véve közelítünk a megoldás felé.

Átvállaljuk a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Kapcsolatunk aktív és kölcsönös. Döntéseinkbe bevonjuk a gyermekeket. Elfogadjuk, hogy nemcsak mi irányítjuk őket, hanem ők is hatnak ránk.

### **Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése**

Programunk megvalósítása során, - hatékony munka érdekében - a dajka munkájának és az óvodapedagógus nevelő munkájának összehangolttá kell válnia, mert a dajkát pedagógiai munkánk közvetlen segítőjének tekintjük.

A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint mi, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban közvetlenül és tevékenyen részt vehessenek elsősorban megfelelő szinten tájékoztatjuk őket az óvoda és az adott óvodapedagógus nevelési elképzeléseiről, módszereiről.

Tudniuk kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánjuk a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani.

Ennek érdekében minden tanévkezdéskor az óvodapedagógusok ismertetik az adott korcsoport elvárható gondozási és nevelési szokásait, évközben pedig folyamatosan megbeszélik a problémás helyzeteket

Épp annyira fontos, hogy az év elején elfogadott szokás és normarendszerünket azonosan értelmezzék velünk. Ehhez szükséges a folyamatos napi kapcsolattartás. Ez nálunk már természetes. Hiszen a nevelési év első napjától kezdve bevonjuk a játékhoz és más tevékenységekhez szükséges eszközök, kiegészítők készítésébe. Óvodai rendezvényeinken aktívan részt vesznek. Sétáinkra, kirándulásainkra, színházlátogatásainkra elkísérnek minket.

### **A környezetben élők hatásai**

Fontos hatást gyakorolnak nevelőmunkánkra az óvoda környezetében élő emberek. A helyi nevelési rendszer kialakításának feltétele az itt élő emberek véleményének, kifogásainak, dicséretének ismerete. Az óvodai nevelés nem lehet ellentétes a környezet elvárásaival. Hiszen a szülőkben egyre inkább tudatosul, hogy az óvoda, szolgáltató intézmény, melynek célkitűzéseit, szolgáltatásait, elképzeléseit nekik is ismerniük kell.

Az intézményi működés sarkalatos kérdése a szülői igények, érdekek számbavétele, elvárásoknak való megfelelés. A szülők akkor elégedettek az intézménnyel, ha biztonságban érzik gyermeküket. Érzik, az óvó-védő, szerető gondoskodást, és toleráns partneri kapcsolatban szerezhetnek információkat a gyermekeik fejlődési mutatóiról, közösségi magatartásáról.

A szülők csak hiteles nevelőkben tudnak bízni. Nyitott nevelőket, nyitott óvodát várnak el. Részesei és nem külső szemlélői kívánnak lenni az óvodai életnek. A szülők jó közérzetét kedvezően befolyásolja, ha az óvoda az alapfunkciói között a tényleges gyermeki igények szerint állít rangsort. Ha a családnak szociális gondja van, az óvoda itt próbáljon meg többlétszolgáltatást nyújtani, míg más esetben a gondozási, vagy fejlesztési funkció kaphat nagyobb hangsúlyt.

Az óvodának meg kell teremteni a feltételt a szülők elfoglaltságához igazodó nyitva tartást. A sérült, vagy fejlődési problémákkal küzdő gyermekeknél segíteni kell a szakszolgálattal való kapcsolatfelvételt, a gyermek számára legideálisabb fejlesztés érdekében.

## **Szülőkép**

Feltételezzük, hogy óvodánkba olyan szülő hozza gyermekét, aki programunkat, elképzeléseinket ismeri, elfogadja értékeit, a gyermeke érdekében együttműködő, érdeklődő, elfogadja a különbözőséget, tevékenyen vesz részt óvodai életünkben, pozitívan viszonyul az egész közösséghez.

## **3.2. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében**

### **3.2.1. Egészséges életmód alakítása**

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs szintér, amely a kisgyermeket formálja.

#### **Cél:**

- A gyermekek testi- lelki szükségleteinek kielégítése során az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek formálása, jó szokások kialakítása, ezek szükségleti szintre való emelése-önállóság, kompetencia.

#### **Feladat:**

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése környezettudatos magatartás megalapozásával,
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése,
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása,
- A szokás –és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között,
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

#### **Az egészséges életmódra nevelés területei**

- a) gondozás
- b) testi nevelés
- c) egészségvédelem, edzés
- d) egészséges környezet

#### **a) Gondozás**

##### **Magában foglalja:**

- testápolást

- öltözködést
- étkezést

A gondozásban fontosnak tartjuk az óvodapedagógus és a gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét. A tevékenységben a felnőtt-óvodapedagógus, dajka, szülő - a gyermek fejlettségének megfelelően ad segítséget, és tanítja, gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhatnak. A napi életritmus megtervezésénél a gondozásra is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

### **Testápolás**

A gyermek tisztaságigényének kialakítását biztosítja. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. Törekszünk a család és óvoda gondozási szokásainak összehangolására.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében jelentős azoknak a száma, akik az alapvető higiénés szokások egy részével a családi környezetben eddig nem találkoztak. Az otthon megismert higiénés szokások területén is hiányosságok tapasztalhatók. Ezért feladatunk az alapvető higiénés szokások kialakítása, tudatosítása.

2,5-3-4 éves korban: Segítséggel, egyéni eltéréseknek megfelelően,

4-5 éves korban: Kis segítséggel,

6-7-8 éves korban: Önállóan végezzék a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.

### **Öltözködés**

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal fejlesztheti a gyermek ízlését, önállóságát is.

A helyes öltözködés során felhívjuk a figyelmet a kényelmes, réteges öltözködés biztosítására, amely óv a sérüléstől, biztosítja a testszellőzést, ugyanakkor tiszta, esztétikus. Hangsúlyozzuk a megfelelő cipő használatát is, amelynél fő szempontunk, hogy kényelmes, a sarok részt jól támasztó, saját, jól szellőző, hajlékony talpú legyen.

Öltözködés során fokozatosan alakítjuk ki azt az önállóságot, hogy a mindenkori hőmérsékletnek megfelelő ruházatot vegyenek fel.

A gyermekek önállóságának fejlődését elősegítjük a sorrendiség és szükséges technikák gyakoroltatásával. Figyelembe vesszük egyéni szükségleteiket, öltözködési tempójukat.

Fontosnak tartjuk az óvodapedagógus és a dajka példáját, megjelenését.

Az öltözőszekrényen található a jellel ellátott polc, vagy zsák, melybe a szülők váltóruhát, váltócipőt helyezhetnek el.

### **Egészséges táplálkozás**

A gyermek táplálkozási szokásait tiszteletben tartva ösztönözzük, de nem kényszerítjük az ételek elfogadására.

Az esetlegesen rosszul összeállított étrend, az otthoni rossz táplálkozási szokások ellensúlyozása érdekében gyümölcsnapokat szervez az óvodapedagógus.

### **b) Testi nevelés**

A testi nevelés magába foglalja:

- a gyermek természetes mozgásigényének, a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás, testápolás) kielégítését, valamint
- a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését.

### **Mozgás**

A gyermek természetes mozgásigényét sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük. Az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést érvényre juttatjuk.

### **Levegőzés, pihenés és alvás**

Az évszakoktól és az időjárástól függően a lehető legtöbb időt kell a gyermeknek a szabadban töltenie.

Fél- egyórás pihenés után tegye lehetővé az óvodapedagógus, hogy a nem alvó (6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendben tevékenykedhessenek, ezzel is előkészítve az iskolások napirendjét.

### **c) A gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése, edzettségének mozgásfejlődésének biztosítása**

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Ezen túlmenően nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására.

A gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel, kísérésével elsődleges feladatunk a gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzés, amely magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük.

A gyermekeknek évente egy alkalommal – szeptemberben- rendezünk balesetvédelmi oktatást és tűzriadót, amikor a különféle veszélyforrásokra hívjuk fel a figyelmüket:

A csoportnaplóban elkészítjük a balesetvédelmi oktatás és tűzriadó jegyzőkönyvét, amelyben dokumentáljuk a gyermekekkel ismertetett a baleset elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályokat.

Az alkalmazottak is minden tanév elején, oktatáson vesznek részt. Kiemelten kell kezelni az óvodában a baleset-elhárítást, ezért számukra alapvető feladat a munkavédelem, balesetvédelem és tűzvédelem.

### **d) A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása**

Az óvoda berendezési, felszerelési tárgyai színben, méretben, anyagában a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelőek. Az udvari játékok természetes anyagokból készültek, az Európai Unió szabványának megfelelnek. Mindez biztosítja a gyermekek balesetmentes környezetét.

### **Környezettudatosságra nevelés**

Környezettudatos elveink:

Intézményünk elkötelezett a fenntarthatóság biztosítása mellett.

Valljuk, hogy a természetcs és épített környezet minőségét, értékeit meg kell őriznünk, s ezt a szemléletet tovább kell adnunk a ránk bízott gyermekek számára.

Célunk nemcsak az óvodások, de szüleik illetve közvetlen környezetünk szemléletváltása is. A gyermekeket saját nyelvükön, játékos formában, a mese, báb, játék, kézművesség eszközeivel szólítjuk meg.

Törekszünk arra, hogy a környezetünk mivel optimálisabb alapot biztosítson céljaink eléréséhez:

- az óvoda udvara mentes minden allergiát, mérgezést, sérülést okozó növénytől,
- füves, homokos, járólapos, felület egyaránt megtalálható,
- a fák, bokrok, virágok, nemcsak árnyékot, esztétikai élményt is nyújtanak,
- az udvari játékok folyamatos felülvizsgálatával igyekszünk az uniós szabványoknak megfelelni,
- télen az udvar területén számtalan madáretetőt elegendő látjuk el
- a gyermekekkel együtt gondozzuk az udvar növényvilágát, így kellően biztosítjuk az árnyékos területeket,
- az ivó kút szomszoltásra alkalmas,
- a gyermekek szabadba történő egészséges mozgását mobil játékeszközökkel is biztosítjuk,
- a belső terek esetében figyelünk a természetes anyagok, fa bútorok használatára, egyszerű, praktikus, takarékos megoldásokra törekszünk,
- a takarékoság sarkalatos pontunk - a nyílászárók cseréjével, az energiatakarékos fénycsövek használatával, a pazarlás kiküszöbölésével sokat teszünk e területen,
- egész év folyamán szelektíven gyűjtjük a papírt, ill. akciókat szervezünk a szülők bevonásával: műanyag kupakokat gyűjtünk,
- a nevelőmunka tervezésében megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői,
- a nevelőmunka hatékonyságát segíti, hogy az ismeretszerzés tevékenységek során valósul meg,
- a hagyományápolás, gazdagítás a szülők bevonásával, közös programokon is zajlik, pl.: Zöld napok,
- a dolgozók életmódjukkal, munkájukkal pozitív mintát nyújtanak a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre
- a folyamatos, aktuális környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalom beszerzésére gondot fordítunk,

Rendezvények:

- Madarak és fák napja,
- Egészségvédelmi hónap: egészséges táplálkozás,
- Zöld napok,

### **Feladataink a gyermeki szükségletek kielégítésében:**

- Az egészséges és biztonságos óvodai környezet megteremtése.  
Az egészség számunkra nem a betegség hiányát, hanem új minőséget, a test és lélek harmóniáját, az emberi létben a legnagyobb értéket jelenti.
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.  
Valljuk, hogy óvodás gyermeket az ész zsarnokságával nevelni nem lehet, ezért a szeretet és a gondoskodás minden formájával igyekszünk megnyitni lelküket és



értelmüket. A gyermekek testi-lelki jó érzését sürgetésmentes, elfogadó légkörrel biztosítjuk.

- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása.  
A gondozás a gyermek testi szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenység, amelynek során fontos szokásrendszert alapozunk meg. Ezek a szokások az állandó példamutatás mellett a gyermekek fejlettségének megfelelő szinten valósulnak meg. A szokások automatizálódása, belsővé válása útján jelentős lépéseket teyenek meg óvodásaink, gyermekléptékű, a gondozási feladatokhoz illő intim környezet kialakítására törekszünk. Folyamatos életszervezéssel, a gyermeki lét ritmusához igazodó napirenddel, zsúfoltság- és feszültségmentes körülményeket igyekszünk teremteni.
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése.  
Akkor egyenek, igyanak, aludjanak, amikor szükségük van rá.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- Önállóan végzik a személyükkel kapcsolatos testápolási teendőket
- Megfelelően használják a tisztálkodási eszközöket
- Kialakulnak a kulturált étkezés alapvető szokásai
- Önállóan, megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek, ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik
- Igénylik saját személyük és környezetük rendjét és tisztaságát
- Megfelelően edzettek, mozgásuk harmonikus, összerendezett.

### **3.3. Tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében**

#### **A) A nevelő hatás belső- a tevékenység tartalmából eredő – feltételei:**

- Az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen.
- A célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön.
- A tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak a végigvitt, befejezett tevékenységnek van élményereje).
- A tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen:  
Elégítse ki a gyerekek akciószükségletét, oldja meg a gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításáig – a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig).

#### **B) A nevelő hatás pedagógiai feltételei:**

- A tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának.
- A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda minden dolgozója részéről nagy tapintatot igényel (semmit sem végzünk el a gyermekek helyett, de mindenben segítjük, amikor arra szükségük van).
- A tevékenység pedagógiai értéklése ugyancsak alapvető feladatunk.  
A siker, sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya lehet az értékelésünk kiinduló alapja.

### C) A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység hierarchiaként:

A gyermekek számára megadjuk a lehetőséget az önállóan megválasztott, belsőből fakadó tevékenységre.

A 3-7 éves korúakat a tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés felkelti figyelmüket és utánzásra ösztönzi őket. A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodásnak.

A gyermek tevékenysége gyakran változik; minél kisebb, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart.

Tudjuk, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, ezt figyelembe véve segíthetjük elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakozását a csoportban.

### **Feladataink a tevékenységek megszervezésében:**

- Biztosítsuk a minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlását és ezek feltételeit: idő, hely, eszközök, ötletek.
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjunk a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágukra, megismerési vágyukra, kíváncsiságukra.
- Élmények nyújtásával segítjük elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében az ingerszegény környezet okozta hátrányok kompenzálása.

### **3.4. A képességek szerepe a nevelési célunk elérésében**

**Cél:** olyan készségek, képességek fejlesztése, melyek a mindennapi élet pozitív tevékenységeihez szükségesek.

A tevékenységsszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással. A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma végtelen – de vannak a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok:

#### **1. Kooperációs képességek (együtműködés)**

Ez az együtműködés gyermek-gyermek és gyermek-felnőtt között alakul ki. Ezen kapcsolatteremtések során a segítségnyújtás, támogatás, összedolgozás képességét fejlesztjük ki a gyermekekben.

#### **2. Kommunikációs képességek (érintkezés) fejlesztése**

- két síkon történik:

##### **a) Verbális**

Kiemelt figyelmet fordítunk a következőkre:

- beszédképesség felmérése
- feladatok lebontása (egyéni szabottan)

- szóbeli kifejező képesség fejlesztése (minden hangzót használjon, és tisztán ejtsen - nyelvi játékok, hangutánzók segítségével)
- szókincsbővítés
- folyamatos összefüggő beszéd kialakítása

#### **b) Nonverbális**

Megismertetjük a gyerekekkel, hogy érzelmeiket, mondanivalójukat szavak nélkül is kifejezésre juttathatják.

Ezek a következők:

- hangszinváltás
- hanglejtés
- térköztartás
- gesztus
- mimika

Ezen képességek színvonalát, hatékonyságát minden az alapul szolgáló tevékenység közhasznú volta, kulturális színvonala határozza meg. Egyszóval nem mindegy, hogy miben kooperálunk és miről kommunikálunk.

A tevékenység bázisai a képességfejlesztés szempontjából:

- a tevékenység a kifejlesztett képesség forrása
- a tevékenység célja és eszköze a képességek fejlesztésének
- a tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának színhelye

#### **Feladataink a képességek fejlesztésében:**

- Biztosítsuk a gyermekek számára a képességeik kibontakozásához szükséges tevékenységet.
- A gyermek óvodába kerülésekor folyamatos megfigyelésünk alapján alkossunk tiszta képet meglévő képességeiről és ennek ismeretében törekedjünk a képességek fejlesztésére.
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyerekekre, egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljunk hatást.
- Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzünk fejleszteni.

## **4. A FEJLESZTÉS TARTALMA**

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődött gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezet kialakításának.

Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

## **A feladatrendszer elemei:**

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és együtt jelentik a nevelésünk tartalmát.

A gyermek életmegnyilvánulásaiban a különböző tevékenységek komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. A nevelés tervezésekor sem szedjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva gondoljuk át a tervezést.

Mivel a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

### **4.1. Játék és tanulási tevékenység**

*„Gyermekeink úgy fognak holnap dolgozni, ahogyan ma játszanak: alaposan és kitartóan vagy figyelmetlenül és unottan.”*  
(Elisabeth Plattner)

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

#### **Cél:**

- Olyan örömteli játéklehetőségek megteremtése, mely során elősegítjük a gyermekeink személyiségének megismerését, képességeinek, kompetenciáinak fejlesztését, akarati tulajdonságainak alakítását, szociális és társas viselkedésének, magatartásának formálását.
- A szabad játék elsődlegességének és minél gazdagabb feltételeinek biztosítása.

#### **Feladat:**

- Az elmélyült játék feltételeinek megteremtése /légtér, hely, idő, eszköz, élmények, tapasztalatok, szokások, szabályok betartatása/.
- Játéksituációk teremtése, amelyekben lehetőség nyílik az inkluzív társas kapcsolatok alakítására.
- Biztosítani azt, hogy a gyermekeknek a játék során legyen lehetősége feszültségeit, belső problémáit felszínre hozni és kifejezni.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.

A játék olyan komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan kell felhasználnunk a nevelési célok eléréséhez. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen tárggyal helyettesíti azokat.

Érzelmi biztonságot nyújtó derűs, nyugodt, szeretetteljes, kiegyensúlyozott légkört igyekszünk kialakítani minden csoportban. A gyerekekkel együtt élni, az ő érdekeiket szem előtt tartva olyan nevelési légkör megteremtése a célunk, ahol a kommunikáció és nyitottság, a gyerekekre irányuló figyelem és a velük realizált cselekvések tartalma határozza meg az alapszabványt. Mindez egyénileg is differenciált lehetőségeket ad ahhoz, hogy a játszás sokrétűvé váljon.

Csoportszobáinkban biztosított a helye a többféle állandó és variálható játékoknak. Vannak elkülönített „kuckóink”.

A játékok elérhető helyen vannak, a csoportszoba a játék szabadon átalakítható színtere, tetszés szerint átrendezhető. Esetenként van építmény, ami több napra a játékterületen maradhat.

Az egyedi rendrakás feladat, szabály: az tegye el a játékot, aki használta. Mi is tapintatosan rendezgetünk, hogy a játékidő végén ne legyen kellemetlen kampánymunka a rendrakás, mert ez a játszás élményét, a csoportlégkört feszültté tenné.

Jót és jól játszani – ez a gyermek dolga az óvodában. Feladatunk megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt a nevelés érdekében és szükség esetén indirekt módon befolyásolni.

A játék kicsiben maga az élet; az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az ő körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki. Programunk alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra:

Az élmény – egyéni élmény a családból, vagy óvodai – rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. Lényeges, hogy a gyerekek élményeiket tevékenységekben éljék meg, igyekszünk minél több élményszerzési lehetőséget biztosítani a különböző játékformákhoz.

A részben osztott korosztály együttléte megkívánja azt, hogy minden csoportban minden korosztály megtalálja az egyéni fejlettségének, igényének, érdeklődésének megfelelő játékeszközt.

Nagy hangsúlyt fektetünk a kommunikációs képességek fejlesztése miatt a szerepjátékra, illetve a képességfejlesztő játékokra. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, bevonható, ötletadó társ, ha a játékfolyamat elakad.

### **Játékformák:**

- - gyakorló játék
- - szimbolikus-szerepjáték
- - konstruáló játék
- - szabályjáték

Figyelünk a gyermek spontán szerzett élményeire és tapasztalataira. Nemcsak meghallgatjuk ezeket az élményeket, de számolunk vele a továbbiakban a ránk jellemző érzékeny reagáló készségünkkel.

Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot. A játék során olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben, ami később a társadalomba való beilleszkedését

nagymértékben elősegítheti. Például a társakkal való együttjátszás kialakulása, a játékon belüli önállóság, a másik gyerek játékának tiszteletben tartása, a kezdeményezőkézség kibontakoztatásának lehetőségei. Valamint a mások mozgósításának képessége, az alá-fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítása egy-egy játéksituációban.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás lehetőségét.

### **A játék jellemzői óvodáskorban**

A játék a legbonyolultabb és legsokoldalúbb, sajátosan céltudatos, cselekvési, illetve tevékenységi forma. Külső céltől független, belülről motivált, szabadon választott, önkéntes tevékenység. Magáért e tevékenység örömeért végzi a gyermek. Játék során a gyermekekben olyan tulajdonságok fejlődjenek ki, melyek később elősegítik a társadalomba való beilleszkedés képességét. (önállóság, mások tiszteletben tartása, kezdeményezőkézség, alá-fölérendeltség elfogadása)

### **Szabad játék**

Az óvodában fontos a szabadjáték túlsúlyának érvényesülése.

A gyermek szabad játékához megengedő, indirekt résztvevő magatartással viszonyulunk. E játékot külső szemlélőként, értő megfigyeléssel követjük.

Szabad játékról akkor beszélünk, amikor elősegítjük gyermekcink számára az önállóság, szabadság kibontakozását a következő esetekben:

- a játéktevékenység kiválasztásában
- a játékeszközök megválasztásában
- a társak megválasztásában
- a gyermeki játékelgondolás megválasztásában
- a játszóhely megválasztásában

### **A szabad játék általunk felállított szabályai:**

- A játszóhely, a játék azoké, akik azt először kiválasztották maguknak. A játzócsoporthoz kérésre lehet csatlakozni, de az elutasítást is el kell tudni viselni.
- A játékok a gyerekek számára elérhető helyen vannak, szabadon levehető, egymásnak átadható, de a játéktevékenység lezárása után a helyükre kell, hogy kerüljenek.
- A játszóhelyek kiválasztásakor a célszerűségi szempontok átgondolása ajánlott.
- A játékeszközt rongálni, szájba venni nem szabad.

### **A szabad játékkal kapcsolatos passzív szerepünket akkor változtatjuk meg, ha:**

- a gyermek igényli részvételünket vagy segítségünket,
- a kialakult szabályok sérülnek,
- a konfliktus agresszióba torkollik,
- a játék tartalmi íve olyan pontra érkezett, ahonnan a gyermek nem tud továbblépni,
- a játék tartalma eszközhiány miatt nem tud kibontakozni.

## **Kezdeményezett játék**

A gyermekek érdekében pedagógiai szándékkal teremtünk olyan helyzeteket, amikor érdeklődési körüknek, s egyéni fejlettségüknek megfelelően kínálunk fel játéktevékenységeket. Alkotó pedagógiai légkörben biztosítjuk az önállóságot és az önmegvalósítást.

### **Az általunk kezdeményezett játék jellemzői:**

- helyét, tartalmát, eszközeit tervezzük, lebonyolítását szervezzük, de a napi gyakorlatban a gyerekek reakcióihoz, jelzéseikhez alakítjuk a tényleges megvalósítását,
- akkor legeredményesebb és legerdekesebb, ha komplex módon, több nevelési területhez kapcsolódó tartalmat hordoz,
- a gyermekek bármikor bekapcsolódhatnak, elmehetnek, vagy visszatérhetnek a tevékenységbe,
- a játékot az érdeklődés tartja fenn, ezért ideje nem behatárolható.

### **Feladataink a játékkal kapcsolatban:**

- A nyugodt légkör, elegendő hely, idő, eszköz, élmény biztosítása.
- Olyan alkotói légkör biztosítása, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka. A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. Folyamatos napirendünk jól biztosítja, hogy a gyerekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül játszhatnak több órán keresztül.
- A gyermeki játék folyamatos megfigyelése
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- A gyermek szabad játékához megengedő, indirekt résztvevő magatartással viszonyulunk. E játékot külső szemlélőként, értő megfigyeléssel követjük. Az általunk kezdeményezett, nevelési célzatú, tanulási tartalmat hordozó játéktevékenységekben a gyerekek önkéntes alapon vesznek részt.
- Az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét a játék folyamatában.
- Az önkifejező, önérvényesítő gyermeki törekvések segítése
- IIIH gyermekekre fordított kettős figyelem, a beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszédhelyzet és célzott anyanyelvi fejlesztés
- Tudatosan megengedő, támogató, elfogadó, biztosságot adó jelenléttel, boldog atmoszféra teremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv, a közlésvágy motiválása

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- Egyéni fejlettségüknek megfelelően választanak játékot, alkalmassá válnak a csoportban való játékra,

- A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémát folytatni, azt együttesen szervezni
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték, melyben a gyermekek képzelete, szervezőkészsége, alkalmazkodó képessége empátiás készsége és kommunikációs képessége fejlődhet.
- Szabályjátékokat önállóan szerveznek, képesek az együttműködésre, alkalmazkodnak a szabályokhoz.
- Viselkedési kultúrájukban megjelenik az udvarias kifejezések használata
- Dominálnak pozitív érzelmeik társaik iránt, ugyanakkor próbálkoznak önálló konfliktusmegoldással,
- Képesek a kreatív együttműködésre (mások ötletei iránti nyitottság, magatartásmódok szerepek felcserélése, rugalmas átalakítása),

### Tanulás

A kisgyermek a játékban él és fejlődik. A játék és a tanulás összekapcsolódik az óvodában, mivel a gyermek, játék közben észrevétlenül tanul. Játékban a motoros, szociális és verbális tanulás komplex formában jelentkeznek. Tevékenység közben rengeteg tapasztalatot szerez a tárgyi világról, és az emberi viszonyokról. Az önfelelt játék kommunikációra ösztönzi. Ezáltal gyarapodik szókincse, tökéletesedik beszédtechnikája. Játék közben egyszerre több érzékszervvel vesz részt a tapasztalatszerzésben. Ezért a játékot a tanulás „legfontosabb”, de nem kizárólagos színterének tekintjük.

A nevelési folyamat egésze alkalmas arra, hogy spontán, vagy irányított módon tanuljon a gyermek. A hatékonyságot egyértelműen meghatározza a gyermek motiváltsága, a belső készlet. A spontán tanulás erre épül, de direkt eszközökkel is önkéntelen odafigyeltetésre készíthető a gyermek.

Az óvodában nem tanításról, hanem tanulási-tanítási folyamatról beszélünk. Csak interakcióban képzelhető el a gyermek egyéni szükségletéhez igazított tanulás. A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényéhez, egyéniségéhez, teherbíráshoz, képességeihez és a nevelő beállítódásához igazodó csoportszerkezet és tanulási keret megválasztását is.

A tanulás, a nevelés egészén belül egyénenként, osztott és osztatlan csoportokban, kötött és kötetlen kezdeményezések, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldható. A módszerek megválasztása a nevelő kompetenciájába tartozik, néhány rendező elv megfogalmazása mellett.

### Cél:

- az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése mely során azokat a képességeket szerzik meg a gyerekek, amire az iskola építeni tud
- A tevékenységek során gyerekek meglévő élményeire, tapasztalataira alapozva szerezzenek ismereteket a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezetről.

### Feladat:

- Értelmi,- kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valóság-hű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet)
- Komplex tevékenységek rendszerén keresztül juttassuk el a gyermekekhez azt, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, mivel a



gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kell kiindulni.

Ahhoz azonban nem fér kétség, hogy a gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléltetés gondolkodása leginkább a játékban fejlődik.

A tanulás csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyerekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából.

A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve közvetítjük a gyerekek számára és átéljük velük együtt.

Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex tevékenységek rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet jelent.

Egyáltalán nem mellékes szempont számunkra az sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban – kialakulnak annak csirái, hogy később örömmel tanul-e. Képes lesz-e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában.

A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy **ÖRÖMMEL** és **ÖNKÉNT** vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne a jutalom reménye készítse erre. Figyelembe vesszük a gyermek egyéni képességeit, követelményeinket az egyéni teljesítőképességhez mérjük. A sikerélmény erősíti a gyermek önbizalmát, bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához.

A sorozatos kudarcok a gyereket bátortalanná, féltőssé, visszahúzódnóvá teszik, ha alulértékeli önmagát alatta marad saját teljesítőképességének. Figyelembe vesszük, hogy a különböző személyiség területek fejlődési tempója eltérő lehet, sőt igen nagy egyéni különbségek létezhetnek.

Óvakodunk attól, hogy bizonyos megnyilvánulások kiragadásával fejletlennek vagy fejlettnak minősítsünk óvodásokat. Az ismeret nem kész dolog, amit a gyermek átvesz, felmond, vagy megmutat, hanem folyamat eredménye.

A gyerekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak.

Kerüljük a sztereotip értékeléseket („ügyes vagy”), helyette konkrét, jó cselekedetüket emeljük ki.

Alkalmazzuk a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, pillantást, testközelséget, gesztust, mosolyt, mimikát, szóbeli közlést egyénileg a csoport és a szülők előtt egyaránt. Kerüljük a tárgyi jutalmazást. Kerüljük a büntetést.

Az ismeretek terén mennyiségbeli követelményeket nem állapítunk meg.

Programunk keretjellege biztosítja a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat.

### **A tanulás formái az óvodában:**

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás ( szokások alakítása)
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás

#### **A szervezett tanulás munkaformái:**

A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták formájában történik.

A kötetlen mikrocsoportos fejlesztések alkalmával a kötetlenség fontos, de benne tudatosan tervezett módon történik a differenciált fejlesztés. A kisebb csoportokban való foglalkozásokon nagyobb a lehetőség az egyéni bánásmódra.

Kötött formát az 5-6-7 éveseknél alkalmazunk – a szándékos figyelem, a kitartás, önfegyelem, feladattartás, türelem fejlesztéséhez – azaz az iskolakészültséghez fontos magatartás kialakításához.

A tanulás szervezése eldöntése az óvodapedagógus kompetenciájába tartozik. Szintén a mi hatáskörünk annak eldöntése, hogy vegyes, részben osztott vagy osztott életkorú csoportban neveljük óvodásainkat.

Frontális	Mozgás- mozgásos játékok, Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc, Mindennapi verslés, mesélés, Beszélgető kör
Mikro csoportos	A külső világ tevékeny megismerése, Matematika, Verselés-mesélés anyanyelv, Ének, zene, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka,
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

#### **Feladataink a tanulással kapcsolatban:**

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtunk segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.
- A HHH gyermekek egyéni fejlettségi szintjéből kiindulva önmagukhoz képest legoptimálisabb fejlettségi szint elérése közös tevékenykedtetés során

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

- Értelmi képességeik olyan szintre jutnak, amelyek alapját képezik a szándékos bevezetés és felidézés megjelenésének.

- Növekszik a szándékos figyelmük időtartama, tartalma, terjedelme.
- Fejlődik a feladattudatuk, kitartásuk.
- Segítséggel próbálkoznak elemi ok-okozati összefüggések felismerésére, valamint verbális kifejezésére.
- Kezdd kialakulni az elemi fogalmi gondolkodás, a cselekvő-szemléletes és a képi gondolkodás mellett.
- Önmagukhoz képest a legoptimálisabb fejlettségi szintre jutnak el.
- A tévedést nem kudarcként élik meg és élnek az újrakezdés lehetőségével.
- Az iskolai tanulás megkezdéséhez rendelkeznek megfelelő kompetenciákkal, önfegyelmekkel.

## **4.2. Társas és közösségi tevékenység**

**Az érzelmi, az erkölcsi és a közösség nevelés**

### **Cél:**

- Érzelmi biztonságot nyújtó, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkörben a családi nevelést kiegészítve a gyermekek társas kapcsolatai alakulnak, ezáltal gazdagodnak erkölcsi, esztétikai érzelmek, a közösséghez és különbözőségek elfogadásához való pozitív viszonyuk erősödik

### **Feladat:**

- Derűs, nyugodt, kiegyensúlyozott szeretetteljes légkör kialakítása.
- Az új gyermekek beilleszkedésének segítése, beszoktatás rendszere. Fontos, hogy már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék a gyerekeket. Anyás beszoktatás. Lehetőséget biztosítunk a szülők számára, hogy megismerkedhessenek az óvoda belső életével / Ismerkedő, vendégváró napok alkalmával, tanévnnyitó hét megszervezésével /
- A gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodó szokás - normarendszer kialakítása
- A gyermek énképének, önismeretének fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, kontrollja
- A hagyományok ápolása, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezése által az együvé tartozás érzésének erősítése
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése, bizalom, elfogadás, együttműködés a gyermek – gyermek, gyermek – felnőtt, gyermek-dajka viszonylatban.
- A társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, készségek formálása (kompetencia és autonómia kialakítása)
- Új értékek és normák kialakítása, a különbözőség elfogadása empátia, tolerancia
- Modellértékű, befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadásának természetessé tétele a gyermekek számára. A különbözőségek tisztelete, elfogadása, sajátosságainak megismerése, kezelése egymáshoz való alkalmazkodással, egyénhez igazított fejlesztéssel
- Társadalmi különbségek csökkentése

- A cigány gyermekek szokásainak, kisebbség kultúrájuk, egyes elemeinek, megismertetése, identitástudatuk fejlesztése, sikeres szocializációjuk megvalósítása
- A sajátos nevelési igényű gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete, valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- A hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi be óvodáztatása és rendszeres óvodába járásának segítése nyitott programokkal, valamint a családokkal történő intervenciók gyakorlat megvalósításával.
- Az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök, azaz kompetenciák (együttműködés, önállóság, segítőkészség önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelme, kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.) fejlődéséhez, a szokások gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében.
- a gyermekek személyiségének, szűkebb és tágabb környezetének, a gyermekcsoportban elfoglalt helyének kötetlen és kötött tevékenységekben való megismerése,
- a gyermekek előzetes, más forrásból származó tudására, tapasztalataira, a családi nevelésre való tervszerű ráépítés, ill. szükség esetén tapintatos korrigálása, alakítása a helytelen szokásoknak, téves ismereteknek.
- Az erkölcsi normarendszer megalapozásában a helyi program szellemiségével összhangban kiemelten fontos értékek hangsúlyozása.

Tudatosítjuk és elmélyítjük az együttélés szabályait, a segítőkészség, bizalom, részvét, örömszerzés, bánatkozás felismerését, annak átélését. Ügyelünk arra, hogy a gyermek öntudata megerősödjön, én-képe a különféle tevékenységek és kapcsolatok során differenciálódjon. Így kívánjuk elérni, hogy minden gyermek a csoportnak egyedi, színes tulajdonságokkal rendelkező tagja legyen.

Tudjuk, hogy a gyermekeket születésüktől kezdve különböző hatások érik, személyiségüket döntően közvetlen környezetük befolyásolja, hisz innen merítik a modelleket, szerepeket, amelyekkel azonosulni igyekeznek.

A jól átgondoltan felállított és következetesen betartott illemszabályok a gyermekek számára megkönnyítik a beilleszkedést, biztonságot adnak.

#### **Óvodánkban a következő illemszabályok kialakítását tartjuk fontosnak:**

- köszönés,
- konfliktusok feloldása,
- helyzetnek megfelelő kommunikációs kifejezések alkalmazása,
- segítségadás,
- türelem, kitartás,
- helyes utcai viselkedés

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretettel teli légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket;

- az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek;
- az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégítse természetes társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását.

A gyermek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

További feladataink még: valamilyen hátránnyal küzdő gyermek számára speciális

- személyiségfejlesztő
- tehetséggondozó
- felzárkóztató
- esélyteremtő programok szervezése.

Ezzel kapcsolatos szervezési feladatok:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- Az integrációt elősegítő csoportalakítás
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása

A gyermekkel szemben támasztott két fő követelményünk: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni.

A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásának feltétele, hogy a tevékenység értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen.

Programunk négyes feladatrendszerre megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez.

## A befogadás rendszere

A beszoktatási időszak erősen meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Ezért igyekszünk a szülőkkel együtt a lehető legnyugodtabb feltételeket megteremteni az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Bármely életkorban történik is a befogadás, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, pozitív, elfogadó attitűd, az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény. Az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

### **A beszoktatás kapcsán főbb tennivalóink:**

- Családlátogatás során a gyermek életkörülményeinek és a család szemléletmódjának megismerése
- Anyás beszoktatás lehetőségének biztosítása
- A beszoktatásban egyidejűleg mindkét óvodapedagógus, dajka részt vesz.
- Közös játék, közös tevékenykedés során ismerkedés az óvoda szokásrendszerével

Óvodánk nyitottsága nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem óvodáskor végéig biztosítja a szülőknek a nevelőmunkába történő közvetlen betekintést. Ez mindkét fél számára (szülő-óvodapedagógus) megnyugtató és biztonságot jelentő lehetőség, amit a gyermekek érdekében kétoldalúan hasznosítunk.

Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánjuk formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik.

Fontos feladatunk már óvodáskorban törekednünk a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akarataikat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretén belül is megvalósítani. Az élet is ilyen.

Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppúgy szükséges alkalmazkodnunk egymáshoz, ahogyan másik is alkalmazkodnak hozzánk. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítanunk személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez.

A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja.

Az óvodai csoport sikeres formálásával a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletben tartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. Ha mindehhez nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatásában.

Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is erősíteni kell.

A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere az együvé tartozás érzését erősítik. A lényeg, hogy a **TEVÉKENYKEDTETÉSEN** legyen a hangsúly!

A szokásokat úgy alakítjuk, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben.

Szokásrendszerünk tegye lehetővé a gyermekek közötti együttműködést, együttjátszást, egymás tevékenységére figyelést, a kialakuló viták le rendezését.

Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel segítjük a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra és szociális viselkedés megtanulására tegyenek szert.

A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a célunk. Figyelembe vesszük a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyerektől is elvárjuk a szokások, szabályok betartását. A gyerekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában a szabadságra, nyíltságra és az őszinteségre építünk.

A gyermek-gyermek, a gyermek-felnőtt pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítását, az érzelmekre épülő kapcsolatának kialakítását, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességének formálását, erősítését elengedhetetlennek tartjuk.

Nevelésünk alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy állítjuk, hogy az adott közösség meg tudja felelni az elvárásoknak. Az óvodáskorú gyermek erősen emocionális lény, személyiségén belül az érzelmek dominálnak, ezért erre építünk nevelésünk során.

A gyerekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során is neveljük. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő odafigyeléssel, kivárással meghallgatjuk, hogy véleményt tudjunk mondani a történetekről.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzzük a megbánást, hibáztatást, a gyakori bírálgatást, kioktatást, kiabálást, panaszkodást, prédikálást. Parancsolgatás, tilalom helyett választási lehetőséget adunk a gyermekeknek, hogy döntéseket hozhassanak.

A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feladhatja, a görcsösséget megszüntetheti. Azon leszünk, hogy a gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze az óvodában dolgozó minden felnőtt példája, bátorítása, türelme, bizalomelölege és az a szemlélet, ami a sikert észreveteti és a sikertelenséget segít elviselni.

A gyermekek felé nyitottak vagyunk, segítjük a barátságok kialakulását, a különbözőség elfogadását. A gyermekek érezzék cselekedeteinkben és szavainkban, hogy mit és miért tartunk helyesnek, mit és miért utasítunk el és mit várunk el tőlük.

Törekszünk arra, hogy közösségfejlesztő pedagógiai munkánkat hassa át az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása.

### **Feladataink a társas- és közösségi tevékenységgel kapcsolatban:**

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátszás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása
- A konfliktusok kezelése
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása

- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában
- Az óvodába járó SNI gyermekek beilleszkedésének elősegítése. A gyermekcsoportba járó gyermekek toleranciára és a különbözőség elfogadására való nevelése.

#### A társas, közösségi tevékenység várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek a korábban kialakult szokásokat önállóan alkalmazzák, igénnyé válik, amelynek természetes módon tesznek eleget.
- Elfogadják az adott tevékenység által kívánt magatartásformákat, szabályokat, betartják azokat, illetve elvárják társaiktól, egymástól.
- A gyermekek egymás közötti és a felnőttekkel való kapcsolatában megjelenik a nyíltság, őszinteség, segítőkészség, önzetlenség, együttérzés, figyelmesség, tisztelet, tolerancia.
- Keresik, igénylik a közös tevékenységeket, örülnek a közösen elért sikereknek, ébrednek bennük a közösségi öntudat.
- Képesek önálló kapcsolat kialakítására, együttműködésre, ösztönzőleg hatni társaikra.
- Képesek egymás tevékenységére figyelni, a saját és a társaik nézőpontjának egybevetésére, viszonyítására, a közöttük lévő relációk helyes felfogására.
- Törekednek a konfliktusok kezelésére és megoldására, önálló véleményalkotásra, döntésre.
- Megjelenik a kitartásra, felelősségérzésre, figyelemre, aktivitásra, nagyobb önállóságra való törekvés.
- Fejlettségüknek megfelelően képesek egyéni vágyaikat, ambícióikat, akaratukat a közösség keretein belül megvalósítani.

### 4.3. Munkatevékenység

A munka a gyermek számára **aktív**, örömteli tevékenység.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztést.

Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességének fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező.

Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes, hogy alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

Figyelünk arra, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A gyermek munka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok, a köteleességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Nevelési céljaink érdekében felhasználjuk a gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését.



Figyelünk arra, hogy tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal ne szegjük kedvüket. Az első feladatunk: olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Munkavégzés során biztosítjuk a teljes **ÖNÁLLÓSÁGOT**.

A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekekre kényszerített feladat. Váljon a csoport számára természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti.

A munkavégzés nálunk **RENDSZERES, FOLYAMATOS** tevékenység, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munkafajták közül kiemelten kezeljük az **ÖNKISZOLGÁLÁST**.

A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt – testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendbetartása – a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni.

Az óvodapedagógus megtervezi, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyerek. Hagyjuk, hogy saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket.

A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyerekek életre való felkészítését.

A munka konkrét tartalmát minden óvodapedagógus a saját csoportjában maga határozza meg. Körülményeink lehetővé teszik a kerti munkát, kisállatok, halak, növények gondozását, terméscs, magvak begyűjtését, környezetük tisztán tartását, díszítését, stb.

Megismertetjük a gyerekeket a munka társadalmi értékével.

Például a szülők segítségével papírgyűjtést szervezünk és a pénzből moziba, fagylatozni megyünk vagy gyümölcsöt vásárolunk. Mindezt pedagógiai céllal valósítjuk meg, a gyerekek képesek felfogni, hogy munkájuk eredményeként tudunk moziba menni, fagyizni stb. Az értékteremtés nemcsak anyagi jellegű, hanem szellemi, erkölcsi, esztétikai értéket is jelent.

Főleg a kerti munka az a terület, ahol ezt az értékteremtő képességet még tisztábban tudjuk megmutatni.

Programunkhoz már minden csoportban kialakítottuk az élősarkokat. Fontosnak tartjuk, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának.

Tavasztól ősziig tevékenykedünk a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szerezhetnek.

A munka értékteremtő szerepe jelentős, ezért fontosnak tartjuk az önállóság, öntevékenység lehetőségének megteremtését. A munkatevékenység során a gyermek önkéntességére, nyitottságára, megismerési vágyára, aktivitására alapozunk. Fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, beépüljön az óvodai mindennapokba. A különböző munkafajták végzése során (önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyével kapcsolatos, illetve a csoport érdekében elvégzett munkák, kerti munka, növény- állatgondozás) a tevékenykedtetésen van a hangsúly.

Lényegesen, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni, hiszen a döntési képességek fejlődése elősegíti a gyermekek életre való felkészítését.

A munka fogalma az etnikumnál szűkebb körre terjed (mosás, főzés, takarítás, gyermekgondozás). A szülők életmódja a munkanélküliség miatt a gyermek ismerete, tapasztalata is kevesebb ezen a téren. Az óvoda feladata, hogy a munka fogalmát kibővítsék. Ismerjék meg a kerti munkát, a közösségért végzett munka fontosságát, lássák az eredményét a

környezet rendezésének, szépítésének. A felnőttek munkájának megismerésével is bővül a munkáról alkotott fogalmuk. Megfelelő motivációval a munkafajták gyakorlásával célunk, hogy megszeressék, és szívesen végezzenek munkát.

### **Cél:**

- A gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése, az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése, a munkavégzéshez szükséges kompetenciák fejlesztése: (szervezőképesség, feladattudat, együtt munkálkodás, kooperációs készség fejlesztése)
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek munkához való pozitív hozzáállásának kialakítása, a munka eredményének megtapasztaltatásával, ez által kötelességtudat, a felelősségtudat és kitartás fejlesztése.

### **Feladat:**

- A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselszövegre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

Olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermekek számára elfogadható, életkorukat, teljesítőképességüket nem haladja meg. A munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

Alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A nemek társadalmi egyenlőségének elősegítése oly módon, hogy valamennyi munkajellegű tevékenységet a lányok és a fiúk egyaránt gyakorolják.

### **Óvodánkban a következő munkafajták végzése történik:**

#### **1. A gyermek saját személyével kapcsolatos munka**

- önkiszolgálás
- környezet rendben tartása

#### **2. A csoport érdekében végzett munka**

- naposság
- felelősi munka
- alkalmoszerű munka
- növény- és állatgondozás
- udvari munka
- természetsarok

#### **1. A gyermek saját személyével kapcsolatos munka**

- önkiszolgálás

Az önkiszolgálás a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. A felnőtt segítségével ismerkedik a tevékenység folyamatával, sorrendjével.

- öltözködés
- testápolás
- étkezés

- környezet rendben tartása

Lehetőséget adunk a gyermekeknek az őket körülvevő környezet átalakítására és rendjének megőrzésére.

Pl. - a csoportszoba berendezési tárgyainak átrendezése (játékok, foglalkozási eszközök, bútorok)

- udvari játékok, kertí szerszámok rendezése.

## 2. A csoport érdekében végzett munka

- Naposság

A naposi munka gyakorlása során a gyerekek olyan munkát végeznek, amely nélkülözhetetlen a csoport életrendjében. A naposság feladattudatot feltételez, figyelem összpontosítást igényel. Ezért óvja a naposokat az óvodapedagógus attól, hogy egész nap készültségben legyenek és veszítsenek játékidőjükből. A naposi munka tartalmát a csoportvezető óvodapedagógusok határozzák meg csoportonként.

A naposságot 4-5 éves kortól vezetjük be

Elsősorban az étkezéseknél, foglalkozási eszközök, előkészítésében, teremrendezés közben valósul meg.

- Felelősi munka

Egyéni, alkalmi megbízatások, a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezik.

- mosdófelelős

- udvarfelelős

- Alkalomszerű munka

Egy részük időről-időre ismétlődik, tehát szervezhető, másik része esetleges. Mindezeket a feladatokat a szükségletektől, munka jellegétől, a körülményektől függően a csoport egy időben végzi, vagy megbízatásként egyes gyerekek teljesítik.

Alkalomszerű munkának tekinthető:

- játékszerek tisztántartása (babaruhamosás, babafürdetés)

- udvari játékszerek játék utáni rendbetétele

- egymás vagy a kisebbek segítése az öltözőben

- a játékszerek megjavításában való részvétel

- a kertí szerszámok tisztántartása, helyretétele

- üzenetek átadása

- gyűjtőmunka

- Növény- és állatgondozás

A növények gondozásával életfeltételeinek megteremtéséhez járulnak hozzá a gyerekek, miközben átélik és megfigyelik közreműködésük nyomán létrejövő változásokat. Ez a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának.

A teremben az évszakoknak megfelelően végezhető tevékenységek: élősarok kialakítása, csiráztatás, rügyeztetés, szobanövények gondozása, virágok, sövények gondozása, a halak és a teknős folyamatos gondozása, akvárium, terrárium tisztántartása, állatok etetése.

Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben álljanak rendelkezésre a szükséges eszközök, szerszámok és azok bármikor hozzáférhető helyen szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak.

- Udvari munka

Óvodaudvarunk évszakonként más-más munkalehetőséget kínál. A gyermekek esztétikai érzékét fejleszti a rendezett, tiszta udvar, ezért lehetőséget biztosítunk többféle munkatevékenységre:

- lekaszált fű összegyűjtése
- a lehullott lomb összegereblyézése
- a virágágyások gondozása /ültetés, gyomlálás, öntözés, virágmagszedés/
- hólapátolás
- madáretetők elhelyezése
- madáretetés

- Természetsarok

Csoportonként élősarkot gondoznak a gyerekek, ismerkednek a növények fejlődésével, és tevékenyen részt vesznek a növények ápolásában, gondozásában:

- csíráztatás
- rügyeztetés
- szobanövények gondozása
- termések, magvak gyűjtése

### **Feladataink a munkatevékenységgel kapcsolatban:**

- Minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, ill. a társai érdekében végzett tevékenységet.
- Folyamatosan biztosítjuk, bővítjük a munkatevékenységhez szükséges, a gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára olyan helyet biztosítunk, ahol bármikor elérhetik, és használhatják a szükséges eszközöket.
- Lehetőséget adunk a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyerek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet okozzon a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezzék azokat.
- Lehetőséget teremtünk rendszeresen visszatérő feladatok végzésére.
- Folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású értékelés
- Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megővése

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- Önállóan elvégzik személyükkel kapcsolatos teendőiket.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Az állandóan használt eszközöket és felszerelési tárgyakat önállóan előveszik, kiosztják, helyrerakják.
- Részt vesznek a csoportszoba díszítésében, rendezésében, vigyáznak a terem rendjére.
- A gyerekek egyénienként és közösen gyűjtenek különböző terméseket, kavicsokat, gondozzák az élősarokban található növényeket, állatokat.
- Az udvart és a kertet évszaknak megfelelően gondozzák, művelik
- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.

#### **4.4. Szabadidős tevékenység**

##### **Cél:**

- A gyerek megtanulja, hogyan gazdálkodik az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel.
- Mély baráti kapcsolatok kialakítása, a választási lehetőségek kipróbálása, önmagának jobb ismerete más személyek elfogadásának légkörében.

##### **Feladat:**

- Olyan sokszínű, változatos tevékenységek biztosítása, amelyek lehetővé teszik a gyermekek szabadidejének élményekkel teli tartalmas eltöltését.

A szabadidős tevékenységek által lehetővé válik a tágabb közösséghez való tartozás érzésének fejlesztése.

Óvodánkban sajátosan értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy óvodásaink nagy része egész nap az intézményben tartózkodik, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedik.

A szabadidő olyan elfoglaltságok együttese, amelyet a gyerek szabadon, kedvére űzhet, pihenés és szórakozás céljából. A szabadidő funkciói: lazítás, szórakozás, fejlődés, kapcsolatok bővítése.

A szabadidős tevékenység legfőbb értéke a lazításban van. Rekreációs, terápiás értékű azáltal, hogy az óvodát egyébként is jellemző kötetlenség magas fokát valósítja meg. A gyerek szórakozásból, passzióból választ olyan társakat, olyan tevékenységi lehetőséget, amit a lazítás, a szórakozás kedvéért szívesen felvállal. Szabadidőben még annyi tiltás, utasítás és kötelezettség sincs, mint egyéb tevékenységekben. Lehetővé tesszük, hogy alkalmanként a családok is részt vehessenek a gyermekek szabadidős tevékenységében.

Törekszünk a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére, keressük a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatnánk nagyobb mozgás- és tevékenységi teret a gyerekeknek.

Pihenőidőben (a különböző alvási igényeket figyelembe vesszük, nem erőltetjük, folyamatosan felkelhetnek az 5-6-7 évesek) és a délután folyamán lehetőséget keresünk és kínálunk az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyerekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

A délután folyamán is bőségesen kínáljuk a tevékenykedésre a lehetőségeket – bábozás, festés, zene-tánc, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás stb.

Nemcsak az épületen belül, hanem azon kívül, az udvaron is megvalósítjuk a sokfajta választási lehetőséget, ami döntésre és természetesen újabb és újabb gyakorlásra készíteti a gyereket.

Az óvodások napi életének ilyen formában való szervezésével nemcsak változatos, minden gyerek érdeklődésére igényt tartó keretet teremtünk, hanem a csoportnál nagyobb közösség megismerésére is lehetőséget adunk.

Kitágítjuk a gyermek élet- és mozgásterét, ami maga után vonja önállóságuk kezdeményező készségük és döntési képességük kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Másrészt a szabadidős tevékenységeknek azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívni, mert másképpen a gyerek nem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodik az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel nagyobb korban.

Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

#### **Feladataink a szabadidős tevékenység megszervezésében:**

- Törekedjünk a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- Keressük a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatnánk nagyobb mozgás- és tevékenységi teret a gyerekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítjük, időszakonként átgondoljuk a változtatások lehetőségét, és szükségességét.
- Egyszerű saját magunk és a gyermekek alkotta eszközökkel segítsük elő az óvodások fantáziájának fejlődését.
- Pihenő időben és a délután folyamán keressünk és kínáljunk lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

#### **A szabadidős tevékenység várható jellemzői óvodáskor végére:**

- A döntési képesség fejlesztésével kialakul a gyermekek idővel való gazdálkodási képessége.
- A felkínált lehetőségekkel a gyermekek döntési helyzetbe hozásával az önálló választás lehetőségének érvényesítése.
- Képesek kitartással végigkövetni az elkezdett tevékenységet, önmaguk lehetőségeivel és érdeklődésével szinkronban döntést hozni
- A kiválasztott tevékenység során átérzik annak kötelezettségét és szabadságát, valamint az aktív eredményességre törekszenek
- Észreveszik, hogy az ő választásuknak kihatása van a többi gyermekre is, ezért önfegyelmezik, szabálytudatuk tükröződik a szabadidős tevékenységek célkitűzéseiben, végrehajtásában.

## **5. TEVÉKENYSÉGEK TARTALMI MEGVALÓSULÁSA**

Óvodánk nevelőtestülete fontosnak tartja, hogy a gyermekek tegyenek szert azokra a tulajdonságokra, melyekre ma ugyanúgy, mint 50 év múlva, szükségük lesz ahhoz, hogy teljes életet élhessenek. Másrészt, mert előre látható, hogy a gyors változásokhoz való alkalmazkodás szükségessé válik. Már nem elég az pl., ha egy-egy szakmára, foglalkozásra készül fel valaki, hanem „élethosszig történő tanulásra” is képesnek kell lennie. Ehhez azonban olyan kompetenciákat kell fejleszteni, melyek segítik a változások elfogadását és az ezekhez való alkalmazkodást.

#### **A komplex foglalkozások rendszere**

A tevékenységközpontú óvodai programban a kultúraátadás komplex **foglalkozások** rendszerében történik.

#### **A komplex foglalkozások lényege:**

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmecziünk az óvodás gyermek szintjén.

- A tevékenységeket probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont jellemzi.
- A tevékenységeken tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

### **A komplex foglalkozások rendszerének elemei:**

#### **1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások**

Anyanyelv

Matematikai tartalmú tapasztalatok

#### **2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások**

A külső világ tevékeny megismerése

2.1. Természet- társadalom- ember

2.1.1. Születéstől felnőttkorig

Művészeti tevékenységek

- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

#### **3. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek /mozgásfejlesztés/**

3.1. Mozgás - Mindennapi testnevelés

### **5.1. A társadalmi érintkezést megalapozó komplex foglalkozások**

#### **Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**

A pedagógusok kommunikációját a gyermekek érdekében minden partnerrel a kölcsönösség és a konstruktivitás jellemzi, önállóan, tudatosan és kezdeményezően együttműködnek a kollégákkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel.

Az értelmi fejlesztés, nevelés célja gyermek természetes érdeklődésére, kíváncsiságára alapozva olyan ismeretanyag elsajátítása, amelyeken keresztül biztonságosan tájékozódik, mozog, kommunikál az őt körülvevő világban.

A pedagógus figyelembe veszi a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítja a tevékenységek tempóját, módszereit. Tudatosan tervezi, szervezi a gyermekek tevékenységeit, ösztönzi a gyermekek egyéni és egymás közötti kommunikációját. Megfelelő feltételeket biztosít az elmélyült tevékenységekhez, tapasztalatszerzéshez.

Pedagógiai terveit rendszeresen elemzi, rugalmasan, jó helyzetfelismerő képességgel reagált a váratlan helyzetekre. Reflexiói az eredmények és sikertelenségek okát feltárják, ezek alapján megfogalmazza a következő időszak pedagógia tennivalóit.

Anyanyelv és kommunikáció fejlesztését kiemelt feladatunknak tekintjük, mivel az óvodáskor a beszédfejlődés szenzitív időszaka. Ennek érdekében az óvodai élet teljes tartamában nyugodt kommunikációs teret, ehhez kedvező feltételeket alakít ki. Az anyanyelvi nevelés során a beszédészlelés, beszédértés, a szókincs, a verbális kifejezőkészség fejlesztése hangsúlyos szerepet kap.

#### **5.1.1. Anyanyelv**

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex, egész napos tevékenység, ami átfogja az óvodai nevelőmunkát, az óvodai élet minden területét, minden feladatot, minden tevékenységet.

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak.

Óvodánkban a nemzetiséghez tartozó gyermekek nem beszélnek anyanyelvüket, így az ő esetükben az anyanyelvi nevelésen a magyar nyelv fejlesztését értjük. A magyar irodalom mellett fontosnak tartjuk a cigány kultúra gyöngyszemeinek bemutatását.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.

A beszéd két oldala a beszédprodukción és a beszédészlelés. E két folyamat egymást feltételezve és támogatva fejlődik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni környezet, mert a legerősebb szocializációs tényező a szülői modell. Fejlesztési feladatainkat tehát a család, a környezet megismeréséből és a gyermek egyéni képességeinek tudatában kell kiindulnunk.

A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés, szervezett, differenciált környezet szükséges.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberrel végzett pedagógiai munka mellett érhetik csak el a megfelelő fejlettségi szintet.

#### Cél:

- Kreatív interakciós képesség kialakítása, a szocializáció elősegítése, a családi nevelés kiegészítése, az egyéni fejlesztés biztosítása, a személyiség pszichés beállítódásának megalapozása a kapcsolatfelvétel - és alakítás területén, amely elősegíti a zökkenőmentes tanulmányok megkezdését.

#### Feladat:

- a gyermek természetes érdeklődésére, kíváncsiságára és mozgásvágyára építve változatos tevékenységi formákat biztosítunk - a komplexitás jegyében, melyeken keresztül élményszerű, önálló tapasztalatszerzésre adunk lehetőséget a természeti és társadalmi környezetről,
- a megszerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése,
- kognitív képességek fejlesztéséhez (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás) a gyermekek életkorának, egyéni képességeiknek megfelelő eszközöket biztosítása, feltételek megteremtése.
- A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel.
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.
- Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- Nyelvi készség (társalgási, vagy kontextusos és elbeszélő, vagy összefüggő beszéd) fejlesztése.
- Kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.



- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.

Feladatunk olyan légkör megteremtése és folyamatos biztosítása, amely nemcsak lehetővé teszi, de elősegíti a gyermekek verbális megnyilatkozását /megfelelő időkeret, hely, nyugalom odafigyelés/.

Lehetőséget biztosítunk, hogy nyugodt légkörben életszerű helyzetekben minden gyerek beszélhessen arról ami érdekli, ami foglalkoztatja. Engedjük beszélni a gyereket, mert szükséges a rohanó élet, a TV-videó hatásának közömbösítése.

Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem engedhető meg az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag, kellemes, nyugodt légkörében a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség beszélgetésre. A gyermek számára különösen fontos az óvodapedagógussal való „spontán”, meghitt beszélgetés, amikor óvodai, otthoni és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el.

A beszéd örömforrás legyen, vigyázzunk arra, hogy beszédféltetést ne alakítsunk ki /pl. erőltetett szerepeltetéssel/. Nem szakítjuk félbe beszéd közben, nem ismételtetjük vele, amit mondott, nem siettetjük, nem fárasztjuk túl sem szellemileg, sem fizikailag.

A hibákat toleránsan javítjuk: a gyermek szókincsének bővítése és helyes beszédének kialakítása érdekében az elhangzott mondatot szükség szerint kibővítve megismételjük, s eközben a helyes nyelvtani elemeket alkalmazzuk.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a gyermeknek a munkakövetésre.

Különösen fontos, hogy ügyeljünk beszédünkben a hangleadásra, a dinamikára, a helyes hangsúlyra, pontos fogalomhasználatra. Beszédünk érthető, egyszerű és világos legyen, a 3-7 éves korosztály fejlettségének megfelelő. Mivel az óvodás elsősorban érzelmi alapon, mintakövetéssel tanul, így fokozottan igaz, hogy minden megnyilatkozásunk modellértékű.

A gyerekekhez fűződő viszonyunkban elfogadók vagyunk és kezdeményezők a kapcsolatteremtésben. „ODAFORDULÓK”, azaz személyes: egyenként ismerjük a gyermek szokásait, kedvenc játékait, napi örömeit, bánatát. Eszköztárunkban szerepel a humor és a vicc.

Nem megengedhető a gyerekre irányuló gúny, a kiabálás, a fenyegetőzés.

Ügyeljünk arra, hogy mindig választ kapjanak kérdéseikre.

Beszélgetni kell és nem a kérdések sokaságával faggatni. A gyerek mondanivalóját kiegészítő, hozzátoldó felnőtt közlések ösztönzőbbek, mint a kérdve kifejtő módszer alkalmazása. A gyermeki élet eseményei, a család, a felnőttek munkája, az évszakok jellegzetességei, az állatok élete, emlékeink, képzelődéseink mind jó társalgási témák.

Ezek a beszélgetések játék közben vagy azt követően hangzanak el, a kötöttségektől mentes gondolkodás és a beszédkedv játékos megnyilvánulásai. Fontosak vagyunk egymásnak és roppant komoly dolgokról váltunk szót. Udvariasan, de nem körülményesen és egyáltalán nem didaktikusan.

Folyamatosan figyelemmel kísérjük anyanyelvi fejlettségüket, időben felismerjük a beszédhibákat, beszédgátlásosságot, beszédbeli elmaradást. A dadogás, a pöszeség, a selypegés korrekciójára logopédus szakértelmét igényeljük.

Programunk szemlélete életszerű, természetes magatartást vár el felnőtől, gyerektől egyaránt. Ezért úgy gondoljuk, a gyermekek a felnőtteket ne a napszaknak megfelelő köszönéssel

üdvözlők, mert a gyerek szájából ez a köszönési forma roppant erőltetettnek hat és rideg, személytelen. A gyermekek ezért egyénileg, csokolommal köszönnek.

A nem verbális eszközök „használatát” már a bemutatkozáskor elkezdjük. Itt a tekintet iránya a fontos, a gyerekeket arra szoktatjuk, hogy mindig ránézzenek arra, akivel beszélnek. A kapcsolattartásnál használhatjuk az udvariasság nyelvi formáit /kérem, köszönöm, légy szíves stb./. Differenciált egyéni bánásmóddal fejlesztjük a nyelvileg hátrányos helyzetű és a nyelvileg kiemelkedően fejlett gyermekeket.

A nyelvi fejlesztést a gyermek élményeire kapcsoljuk és kötjük a tapasztalatszerzéshez.

### **A fejlesztés tartalma:**

1. Beszédszervek ügyesítése
  - Légző gyakorlatok
  - Játékos, mozgásos, hangutánzó gyakorlatok
  - Nyelv- és ajakgyakorlatok
  - Ciklizáló gyakorlatok
  - Suttogó gyakorlatok
2. Hallás, beszéd-hallás fejlesztése
  - Környezet hangjainak felismerése
  - Egymás hangjának felismerése
  - Hangfelismerés, hangdifferenciálás
  - Önálló szókeresés adott hanggal
3. Auditív ritmus fejlesztése
  - Ritmikus mozgások nagymozgásokkal /mondókák szövegére/
  - Ritmikus mozgások finommozgásokkal /egyszerű táncmozdulatok/
  - Mozgás, zene, ritmus összekapcsolása
4. Auditív emlékezet fejlesztése
  - Hangutánzás emlékezetből
  - Hangok, szavak képéhez kapcsolása
  - Szókincsbővítés

### **Feladataink az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:**

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása
- A beszédöröm biztosítása, arra neveljük a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására
- Képcssé tesszük a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni
- A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni
- Beszédmegértés fejlesztése.
- Beszéstechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása, amennyiben szükséges szakember bevonásával

- Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különösen a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

### A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Aktívan használják kibővült szókincsüket.
- Képről cselekvéseket, történcéket leolvasnak.
- Észrevesznek, felfedeznek ok-okozati cselekvéseket.
- Kialakul a helyzethez illő hangsúlyozású, hanglejtésű és sebességű tiszta beszéd.
- A kommunikációs játékok alkalmával fejlődik érzelmi kifejezőkészségük, beszédmódjuk, szerep szerinti viselkedésük.
- Beszédüket természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik
- Nyugodtan, figyelemmel hallgatják végig az óvónőt és a körülöttük lévő felnőtteket, társakat.
- A hallási-észlelési, a hangok finom megkülönböztetésének képessége, a hallási memória minősége fejlődik.

### 5.1.2. Matematikai tartalmú tapasztalatok

Programunkban a matematikai nevelés tartalma szoros kapcsolatban áll az életre neveléssel. Hangsúlyozzuk a részképeségek fejlesztését, az ösztönző tárgyi feltételeket, az óvónővel folytatott adekvát interakciót és kommunikációt.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, a tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanulásokat rögzítsük.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberrel végzett pedagógiai munka mellett érhetik csak el a megfelelő fejlettségi szintet.

#### Cél:

- A gyermekek játékos, komplex módon tapasztalják meg és alkalmazzák a mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseket.

#### Feladat:

- A gyermekek logikus gondolkodásának, problémafelismerő és megoldó képességének és kitartásának fejlesztése
- A térbeli tájékozódás képességének kialakítása cselekvésben és verbalításban.
- Halmazképzési és számlálási képességének fejlesztése.
- Differenciált egyéni fejlesztés, feladatadás, felzárkóztatás.

Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanuláshoz is több formája valósul meg:

- Utánzásos minta – modellkövető
- Spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzése
- Gyakorlati problémamegoldás
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok
- Az óvónő által kezdeményezett tevékenységek.

- Utánzással, mintakövetéssel sajátítja el a gyermek az alapvető magatartási, viselkedési szokásokat. Ilyenek a kötetlen és kötelező tevékenységek normái, az eszközök használatára, az egymás iránti viszonyra vonatkozó szabályok.

A gyermek kezdetben globálisan, majd részletekre irányulóan utánózik, pl. társak építkezésének másolása. E tanulási folyamatban hangulatokat, érzéseket raktároz el, amelyek attitűdként a személyiségbe beépülve meghatározzák a gyermek későbbi törekvéseit.

Az utánzásra erősen motivált óvodáskorú gyermekre a cselekvéses, a nonverbális, látványos elemek hatnak inkább, a verbális megnyilvánulások önmagukban kevésbé készítenek utánzásra.

- A spontán játékos tapasztalatszerzés hatásában maradandó, bár az összefüggő ismeret megszerzéséhez nem elegendő. Ilyen lehetőséget kínál a játékidő, pl. főzőcske közben a gyermek megkülönbözteti a kicsi és nagy babát, terítéskor megszámlálja a tányérokat, a székeket. Amikor épít, megfigyeli a lapos, testes, guruló tárgyakat, próbálgatás útján jön rá, az építésnél alulra nagyobb kockát tegyen.

Más alkalommal elhatárolja a teret, bekeríti az állatokat, felismeri, hogy hol van több.

A gyermek játéka gazdag lehetőséget kínál a matematikai tények, összefüggések felismeréséhez. Ezeket a spontán helyzeteket azonban nem célszerű befolyásolnunk, hiszen a gyermek érdeklődését a játék köti le. A matematikai realitás erőltetésével a játékban rejlő egyéb fejlődési lehetőségektől fosztanánk meg.

A játékban adódó matematikai tapasztalatszerzésre építjük a foglalkozásokat, ahol ezeknek a mozaikszerű benyomásoknak az élethelyzetek köré rendezésére kerül sor.

- A gyakorlati problémamegoldás az önállóságra nevelt gyerekeknél jelentkezik fokozottabban és jól szolgálja a matematikai alapozást. Lehetőséget ad a próbálkozva, a felfedező tanulás, az „ahá” élmény átélésére, érzelmi többlettel tartósan rögzíti a felismeréseket, benyomásokat.

A gyakorlati problémamegoldás részképességet fejlesztő hatása csak a meleg, engedékeny, óvodai légkörben tud kibontakozni. Ahol a gyermeknek szabad teret engedünk a próbálkozáshoz, ahol kevés tiltást támasztunk vele szemben.

- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés eltérő óvodás korban. A családok kulturáltsági szintje, a gyermek egyéni alkata közrejátszik abban, hogy mennyire nyitott a külvilágra, vannak-e kérdései. Kapott-e azokra kielégítő választ korábban és milyen szintű ismeretekkel rendelkezik. A hiányos tapasztalatok pótlására, a meglévők gazdagítása és az emlékezet fejlesztése is kedvezően hat a kérdezései kedv kibontakoztatására. Ennek érdekében fontos teendők a gyermek kíváncsiságát, verbális aktivitását fokoznunk különböző beszélgetésre, kérdésfeltevésre, válaszadásra invitáló játékokkal. Fontos a derűs légkör és annak ismerete, hogy a gyermek társa kérdéseiből és az arra adott gyermeki, óvodapedagógusi válaszokból is tanul.

- Az általunk irányított matematikai megfigyelések, tapasztalatszerzések a környezetben tett séták, kirándulások alkalmával és a szervezett tevékenységek keretében valósulnak meg, pl. énekes játékban a köralakítás, az iránytartás, a haladás irányának megfigyeltetése. Mintázás alkalmával a téri irányok, kiterjedések, a számosság tudatos észlelésére irányíthatjuk figyelmüket.

- Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek szervezeti formája kötetlen vagy kötött. A matematika foglalkozások felépítésében, tartalmában a korábbi évekhez viszonyítva nagyobb a módszertani szabadságunk. Megkötéseket csak a gyermek – mindenek felett álló – érdekében alkalmazunk. A foglalkozások felépítését a gyermek genetikai adottságai, az érés, a fejlődés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerű környezeti hatások ismerete, a gyermek változó testi, lelki szükséglete befolyásolhatja.

Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet vegyünk figyelembe:

**Első szint:** bevezetés a matematikába – általában a gyermekek 5. életévéig tart.

**Feladata:** a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

**Második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza – 5 éves kortól.

**Feladata:** az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok, részkapességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés közben matematikai információk, tapasztalatok birtokába jut a gyermek. A matematikai tapasztalatok, ismeretek segítik a gyermek eligazodását, tájékozódását a világban.

Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek a 4. életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel a tevékenységeken, egyénileg döntjük el.

A környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyait, formáit természetes szituációkban figyelgetjük meg. Tevékenykedés közben a megismerő képességek /érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás/ fejlesztése így szinte észrevétlenül megvalósítható.

Játék közben és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha képesek vagyunk az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Támazkodunk a gyermek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire.

A foglalkozások alkalmasak a matematikai neveltségi szint erősítéséhez /önfogyelem, kitartás, feladat – szabálytudat, önállóság, akarat fejlesztése/.

Programunk matematikai nevelése a korábbinál tudatosabban összeválogatott eszközkészletet igényel – meglévők kiegészítése a játék, a munka, a gyakorlati élet eszközeivel.

Meghatározó – mint a nevelés egészében – a pedagógus személyisége, játékos varázsunk, humorunk, könnyedségünk, hitességünk, módszertani kulturáltságunk.

### **A fejlesztés tartalma:**

- Minőségi eltérések megfigyeltetése /nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb/
- Mennyiségi eltérések megfigyeltetése /sok, kevés, több, kevesebb, semmi, egyel több/
- A mennyiségi eltérések megállapítása /párosítás, csoportosítás, számlálás, bontás/
- Tő- és sorszámlálás /kb. 15-ig/
- Testek körberajzolása, színezése /síkkformák, kör, háromszög, négyszög, illetve gömb, kocka/

- Azonosság, egyenlőség megfigyelése /színezés, tépés, vágás, festékfolt/
- Becslések, mérések /felület, térfogat/
- Vonalak megfigyeltetése, áthúzása /egyenes, ferde, görbe/
- Térbeli tájékozódás /nagy mozgás térben, tükör előtt, tárgyakhoz viszonyítva, testrészek mozgatása párhuzamosan, ellentétesen/
- Irányok azonosítása és megkülönböztetése.

**Feladataink a matematikai nevelés során:**

- Olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetben teszi lehetővé számukra a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematikai foglalkozásokon minden esetben támaszkodunk a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékban építetten valósítjuk meg.

**A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- Szívesen vállalkoznak a felvetett, vagy felismert problémák megoldására.
- Képesek tárgyak, személyek tulajdonságainak, mennyiség, nagyság, forma, szín szerinti felismerésére, összehasonlítására; a tulajdonságok szerinti válogatásra, rendezésre.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig.
- Használják a tö- és sorszámneveket.
- Képzetük van a „pár” kifejezéséről.
- Alkalmazni tudják a hozzátevés, elvevés, ugyanannyivá tétel, bontás, párosítás műveleteit.
- Ismerik és értik a helyeket, térbeli viszonyokat kifejező névutókat, szavakat, megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat.
- Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Képesek geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes tulajdonságokat megnevezni.
- Képesek különböző hosszúságú elemek összemérésére és az összemérés eredményének helyes megállapítására.
- Részt tudnak venni más mennyiségek összemérésében, alkalmi egységgel való mérésben.
- Össze tudnak mérni két halmazt párosítással (legfeljebb tízig), az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.
- Elő tudnak állítani különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- A tükörrel való tevékenységük tapasztalat- és élményszerzésre szolgál.
- Tapasztalataik során kifejlődnek matematikai képességeik, melyek alkalmasak az iskolai életre

## **5.2. A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások**

### **5.2.1. A külső világ tevékeny megismerése**

#### **Természet – Társadalom – Ember**

Szeretnénk komplex módon, egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szelcelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására.

#### **Cél:**

- A gyermeknek segítséget nyújtani ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében.

#### **Feladat :**

- megismertetni a gyermeket azzal a szűkebb természeti, emberi, tárgyi környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmét annak értékeire és szépségeire, vagyis megalapozni a később kialakuló természetszeretetet, környezettudatos magatartást.

A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy rácsodálkozhasson a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje, becsülje azt. Ehhez változatos tevékenységeket biztosítunk, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek környezetükről.

A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyerekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával. Azt kívánjuk megerősíteni a gyerekekben, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az emberi felelősség a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, a szabad természetben, az óvoda környezetében, udvarán. Elsődleges megfigyeljük a mindennapi időjárást és annak ok-okozati összefüggéseit velünk emberekkel, növényekkel, állatokkal.

Ismerkedünk népi időjós-lással is.

A gyermek közben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét és védelmét is.

Felkészítjük a gyermekeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. Az érzelmi nevelési feladatok közül a szeretet és kötődés, az élménybefogadás, az érzelmek kifejező képességének, valamint a mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének kifejlesztéséhez sokoldalúan járul a környezeti nevelés.

A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása. Nem gondolkodunk elvont, tág fogalmakban, hanem a gyermeket körülvevő VALÓS természeti és társadalmi környezetből kívánjuk megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható számukra.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberrel végzett pedagógiai munka mellett érhetik csak el a megfelelő fejlettségi szintet.

### **A fejlesztés tartalma:**

A foglalkozások anyaga, témakörei azonosak minden csoport számára, a differenciálás a megoldás módjában és az elvárásokban van.

#### **Természet:**

##### a, Évszakok:

- A természetben fokról-fokra végbemenő változások megfigyelése.
- Időjárás jellemző jegyeinek megfigyeltetése.
- Az időjárás és az ezzel kapcsolatos összefüggések megláttatása.
- Évszakok közötti azonosságok, különbségek megfogalmazása.
- Évszakhoz kapcsolódó munkák.
- Az évszakok színei.

##### b, Állatok

- Madarak, háziállatok, vadállatok, bogarak jellemzői, életmódjuk
- Az állatok védelme

##### c, Növények

- zöldségek, gyümölcsök, virágok jellemzői
- fejlődésük figyelemmel kísérése

##### d, Társadalom

- Társadalmi környezetünk megismerése: a felnőttek munkája: ismerkedés a szűkebb környezetünkben előforduló különböző foglalkozásokkal (eladó, postás, rendőr, stb.).
- A falu, ahol élünk: nevezetességei, épületei, intézményei.

### **Születéstől - felnőttkorig**

A természet-társadalom-csber fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrátsszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újrátsszása, nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

Ebben a témában az alábbi témaköröket dolgozzuk fel:

#### a, A család

- A gyermek saját neve, lakcíme
- Családtagok felsorolása, szülők, testvérek neve
- Szülők foglalkozása, munkahelye
- Nagyszülők
- Szülők, nagyszülők iránti szeretet, tisztelet érzésének kialakítása



- Szeretet, egymás segítése
- A ház, a lakás ahol élünk

b, Testünk

- Testrészek
- Érzékszervek
- Tisztálkodás, tisztálkodási eszközök
- Egészség, betegség, orvos. Betegség megelőzése: vitaminok, táplálkozás, testedzés, időjárásnak megfelelő öltözködés szerepe.

c, Közlekedés

- Közvetlen környezetünkben előforduló közlekedési eszközök
- Falusi közlekedés sajátosságai.
- Szűkebb környezetünkben nem közlekedő járművek: vízi, légi, szárazföldi
- Városi közlekedés sajátosságai. Megkülönböztetett jelzésű járművek.
- Viselkedési szokások a közlekedési eszközökön.
- Közeli vasútállomás megtekintése ( pl. Jászberény )

d, Ünnepek

- Mikulás
- Karácsony
- Farsang
- Március 15.
- Húsvét
- Anyák napja

e, Időfogalom kialakítása, napszakok

- Reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka
- Hónapok, hét napjai

f, Színek

- világos és sötét színek ismerete
- színárnyalatok megkülönböztetése

A környezeti nevelésben alkalmazott módszereink :

hagyományos pedagógiai módszerek:

- beszélgetés, elbeszélés, szemléltetés, magyarázat, bemutatás

természettudományos ismeretszerzés sajátos módszerei:

- megfigyelés, leírás, vizsgálódás-kísérlet, összehasonlítás

-Megfigyeléssel elsősorban a gyermek megfigyelő és gondolkodási képességét kívánjuk fejleszteni. Az élőlények, tárgyak külső jegyeinek szemléléséhez, a mikrovilág megismeréséhez kézi nagyítót, a makrovilág érdekességeihez távcsöveket használunk.

-A leírás módszere nálunk a megfigyelték rajzos ábrázolása, illetve azok szóbeli megfogalmazása.

-A szabadban nehezen megfigyelhető néhány jelenségről /rügyfakadás, hajtás, csírázás, víz tulajdonságai, levegő mozgása/ a csoportszobában vizsgálódással /kísérlet/ juttatjuk tapasztalatokhoz a gyerekeket.

**A spontán és irányított megfigyelések**

A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése során elősegítjük a gyermekek véleményalkotását, döntési képességeinek megalapozását.

Óvodánk gondozott, fűves-fás udvara, veteményes vagy virágos kertje az elsődleges, legkézenfekvőbb megfigyelési terepünk, itt találkoznak a gyerekek az élő és élettelen természet egy „darabjával”. A közvetlen tapasztalat, a folyamatos udvari foglalatosság, a kertészkedés lehetősége fokozza az érdeklődésüket.

A gyönyörködést és szemlélődést biztosító udvarunk a növény- és állatfaj ismeretüket gazdagítja, mert naponta nyújt tapasztalatokat a benne előforduló, oda ideiglenesen érkező vagy ott hosszabb időre megtelepedő élőlényekről. Erősíti odafigyelő, óvó-védő magatartásukat, lehetőséget ad számukra környezetvédő, természetbarát szokások gyakorlására.

Sétáink, kirándulásaink igazi terepe a szabad természet /Zagyva-part, kiserdők, rétek, mezőgazdasági földek, kertek, gazdasági udvarok, közterek/ és az épített környezet /könyvtár, posta, gyógyszertár, Takarékszövetkezet, Orvosi rendelő, boltok) stb./. Új élmények hatására felidézhető, megerősítést nyerhet a korábbi tapasztalat, ismeret és az azokhoz fűződő érzelem.

Más hazai táj, más élőlények megismerése céljából évente egy-két alkalommal autóbussz kirándulást is szervezünk, pl. Mátrába, Jászberényi Állatkertbe, stb.

A környezettel való ismerkedésünk kiemelt és mélyebben megismerendő területének választottuk a madárvilág megismerését, védelmét. Évről évre megfigyeljük, hogy hol és milyen vízi- és szárazföldi madarak tartózkodnak, fészkelnek közelünkben. Sétáinkon együtt hallgatjuk a madarak hangját, csodáljuk tollazatukat, röptüket. A tél beköszöntésekor madáretetőket helyezünk óvodánk fáira és folyamatosan pótoljuk ezekben a táplálékot.

A csoportszobában megfelelően kialakított természetsarkaink alkalmasak a folyamatos, valamint az alkalmyszerű megfigyelésekre. Sokféle tapasztalatot, ismeretet szerezhetnek a gyerekek a zöld növények gondozásakor, a cserjegyallyak, hagymák, gumók hajtásakor és magvak csíráztatásakor.

A rendezett természetsarok esztétikai élményforrás is /csigaházak, kagylóhéjak, gubacsok, termések, magvak, nádszárak, színes falevelek stb./, miközben ismerkednek a tárgyak neveivel, tulajdonságaival és tapasztalják, hogy az év egymást követő hónapjaiban más-más gyűjthető, hogy azok egy része időszakonként változáson megy át.

Az óvodai akvárium alkalmas ökológiai gondolkodásuk alapozására is. Láthatják például a víz állagának változását és annak következtében fellépő élőlényváltozásokat.

Hagyomány nálunk, hogy minden esztendő novemberében egészségügyi hónapot tartunk az óvodában. Az óvoda nagycsoportosai játékos vetélkedőn bizonyíthatják tudásukat és ez az összejövetel zöldség- és gyümölcsaláta fogyasztásával ér véget.

Környezeti nevelőmunkánk folyamatának egy állomása a természet ünnepeinek megrendezése:

- Az Állatok világnapja – október 4.

- A gyermekek rajzaiból, szobraiból kiállítást rendezünk
- A csoportszobában papírból, gyurmából, termékekből, magvakból, kavicsokból készített állatseregletből állatkertet építünk. Tevékenység közben előjönnek a gyerekek állatokkal kapcsolatos film-, mese-, versélmények, amelyből jóízű beszélgetés kerekedhet.
- A valóságból vagy a mesékből ismert állatokról szóló dalok éneklése, versék tanulása
- Állatok hangjának, mozgásának utánzása.

- A Víz világnapja – március 22.
  - Séták szervezése a folyópartra, ahol pozitív és negatív tapasztalatokat egyaránt szerezhettek a gyerekek a víz minőségéről, tisztaságáról, illetve szennyezettségéről, a partszakaszról. Tapasztalatot szerezhettek a vizek közelében és vízben élő növényekről, állatokról.
- Föld napja – április 22.
  - Rendbe tesszük, fákkal, cserjékkel, lágyszárúakkal szépítjük az óvoda udvarát és közvetlen környezetét.
- Madarak és fák napja – május 10.
  - Az óvodai kirándulások hónapja.

#### **Feladataink a természet- társadalom- ember területén:**

- Olyan feltételek megteremtése, amelyek lehetővé teszik minél több tapasztalat szerzését a természetben
- Tudatosan törekszünk arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből
- Minden eszközt biztosítunk a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenységhez
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg
- Biztosítjuk a feltételeit annak, hogy élősarkunk, konyha vagy virágoskertünk legyen

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében, ismerik az évszakok jellemzőit
- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről.
- Tudják nevüket, lakcímüket, életkorukat, szüleik nevét, foglalkozását, munkahelyét
- Meg tudják nevezni testrészeiket, kialakulnak higiéniai szokásaik
- Az időrendi sorrendiséget felismerik, helyesen alkalmazzák.
- Ismerik a környezetükben élő növényeket és állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van.
- Felismerik az időjárás és az öltözködés összefüggéseit.
- Ismerik a környezetükben lévő intézményeket.
- Ismerik a viselkedés alapvető szabályait.
- Fogalmuk van az orvos gyógyító munkájáról.
- Ismerik az évszakok nevét, jellemzőit, a hónapok, a napok nevét, sorrendjét és a napszakokat.
- Megnevezik a közlekedés eszközeit, néhány alapvető szabályát (közlekedési lámpa színei, gyalogos átkelőhely).
- Ismerik a színeket.
- Megismerik a néphagyományokat, szokásokat

### **5.3. Művészeti tevékenységek**

A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül.

A művészet ismerete, szeretet már óvodáskorban elkezdődik, mert az esztétikum nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Mindennapi feladataink közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel: - megcsodáljuk a madár énekét, gyönyörködünk az őszi falevél színeiben, a virágzó fában vagy egy szép mesekönyvben.

Nagy gondot fordítunk arra, hogy a gyermeket esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol rájuk.

Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának, ha biztosítjuk az oldott légkört, a nagy mozgás- és szabadságteret, valamint a megfelelő eszközöket.

A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg óvodásaink, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Felelősségünk igen nagy, hiszen a kisgyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdeklí, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel. Véleményünket fenntartás nélkül elfogadja, amit az óvó néni szívesen lát, az neki is tetszeni fog.

A művészeti tevékenységek fogalom sokrétű, összetett és komplex jellegű, beletartozik a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyerekek, mint a nap folyamán bármikor.

A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló faleveleket színezzük, festjük, lerajzoljuk, énekelünk és mesét, verset mondunk róla, bábokat készítünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is és ez tükröződik vissza a tevékenységekben is.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberrel végzett pedagógiai munka mellett érhetik csak el a megfelelő fejlettségi szintet.

### **5.3.1. Verselés, mesélés**

A személyiségfejlesztés alapja óvodáskorban a mese. A mesehallgatás, a versmondás, a verses szöveggel kísért játék, a hábszínház, a dramatizált mese azon túl, hogy hozzájárul a gyermekek jó közérzetéhez, az anyanyelvi nevelés semmi mással nem pótolható lehetősége. Minden nap mesélünk az óvodában. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk, verseljünk, vagy mondókázzunk valamilyen formában, reggel vagy délután, elalvás előtt vagy délután.

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek.

Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzelmi – érzelmi élményeket adnak. A magyar gyermekköltészet, a népi hagyományok gazdag és jó alapot kínálnak a mindennapos mesélésre, mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének egyik legfőbb segítője. A mese tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ érzelmi viszonylatairól, a megfelelő viselkedésformákról.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, egyben feloldást és megoldást kínál.

### Cél:

- A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével.
- Alakuljon ki a gyermekekben az irodalom iránti fogékonyság, a könyvek szeretete, megbecsülése, valamint az érthető, kifejező beszéd és a belső képalkotás készsége.

### Feladat:

- Korosztályoknak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- Helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A báb segítségével, pozitív személyiségfejlesztő hatásával a társas viszonyok alakítása, a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése.

Az irodalmi anyag igényes kiválasztása egyéni döntésünk alapján történik, amire figyelünk: a mű kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai és módszertani tudatosság.

A mese, vers anyagának, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja, de alkalmazzuk a klasszikus és kortárs irodalmi műveket egyaránt.

### **A verselés-mesélés tartalma:**

- A 3-4 évesek versanyagát a népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a kicsiknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében, teljes biztonságérzetben hallgatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyerekek és az óvónő érzelmi egymásra találásában.  
Egyszerű cselekményű, érthető, ritmikus ismétlődésű meséket választunk ennek a korosztálynak. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyerekeket a mese figyelmes végighallgatására.
- A 4-5 éves korúak meséi többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet adunk a magyar klasszikusok és mai magyar írók modern meséinek is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. A klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű vidám, humoros versei tartoznak még irodalmi anyagunkba.
- Az 5-6-7 éves kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken át beépítjük a klasszikus tündérmeséket, a tréfás - verses és műmeséket is mesétárunkba.  
A gyerekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga ebben a korban gazdagodik a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismertettünk olyan közmondásokat is, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Tanulunk időjárásjóslással kapcsolatos szólásokat, mondókákat (rigmusokat).

Kommunikációs gyakorlatok: a drámajáték egyszerű, óvodáskorban alkalmazható elemei.

### **A báb és az anyanyelv kapcsolata:**

Nagy hangsúlyt fektetünk a bábozásra. A bábozás lényeges eleme a beszéd. Fejlődik a gyermekek kifejezőkészsége, nagy jelentősége van a hangutánzásnak, különböző érzelmi állapotok kifejezésének hangszínnel, hanglejtéssel és a beszédük gyorsaságával. A mese nyelvi eszközeit gyakorolják, bővül fogalmkörük, tulajdonságokat fogalmazznak meg, s gyermekek által használt bábok, mesekönyvek hozzáférhető és biztonságos helyen találhatóak. Mondatfajtaikat (kérdő, felkiáltó, felszólító) gyakorolnak. Irodalmi nevelésünk folyamán a gyermek „befogadó” „előadóvá” válik.

### **Feladataink a verselés-mesélés, dramatizálás, bábozás területén:**

- A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyelünk a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a nyugodt, meghitt létkör megteremtésére.
- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása során azon leszünk, hogy a kiválasztott versek, mesék erősítsék meg szülőföldünk és a környezet megszerettetését, a néphagyomány-ápolást, az évszakok szépségét. A gyermekeket nem szavaltatjuk kórusban, kerüljük az éneklő hanglejtést.
- Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.
- Lehetőséget teremtünk a gyerekek önálló szöveg- és mesemondására. A gyermek saját vers – és mesealkotása, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
- Megfelelő eszközökkel elősegítjük, hogy el is játszassák a nekik tetsző meséket bábozás vagy dramatizálás formájában. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre figyelemmel leszünk.

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére :**

- Spontán módon is szívesen mondanak verseket, meséket, mondókákat,
- Megfelelően használják a megismert szavakat, ismerik azok jelentését
- Önállóan is el tudnak mondani, kiegészíteni rövidebb meserészleteket (legalább 4 mese, 4 vers),
- Szívesen, örömmel hallgatják a mesét,
- megjegyzik a mese szereplőit, legfontosabb elemeit,
- Bábozás, dramatizálás, rajzolás, játék során megjelennek kedvenc meséik, meseszereplők
- Türelmesen és figyelmesen végig hallgatják a felnőtteket és társaikat,
- Tudnak kapcsolni az egyes ünnepi alkalmakhoz irodalmi szövegeket, dalokat,
- Kialakul a belső képaikotás képessége, ami az olvasás alapja.

### **5.3.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka**

Vizuális tevékenységek: gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás

### Cél:

- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- Tér - forma - szín képzetük gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

### Feladat:

- A zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeinek biztosítása.
- A rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeinek és eljárásainak az eszközök használatának, különböző anyagoknak a megismertetése.

Vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás) mellett, a műalkotásokkal való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, lehetőséget biztosítunk. Maga a tevékenység – s ennek öröme – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kiválóan hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak hozzájuk és megmozgatják fantáziájukat. A tevékenységeket a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendeljük.

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközöket hozzáférhető és biztonságos helyen biztosítunk. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum dominál.

Az ábrázoló tevékenységekhez biztosítjuk a megfelelő légkört, a csoportszoba olyan pontján helyezük el a munkaasztalt, ahol a mozgó gyerekektől védett az alkotók köre. Elegendő időt biztosítunk az alkotáshoz, hogy kedvükre munkálkodjanak. Az eszközök biztonságos kezelésére egyenként tanítjuk meg a gyerekeket.

Célszerűnek tartjuk a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolását, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel. Olyan szokásokat alakítunk ki, hogy képesek legyenek a gyerekek a környezetüket a széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani.

A gyermekeknek lehetőséget adunk az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A képalakítás festéssel, zsírkrétával, ceruzával, filc- és rostironnal, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal jelenik meg, a nagyobbaknál spárgából, fonalakkból, textilből, termésekből is. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl.: batikok, kollázsok, montázsok, plakettek, domborművek, stb. Jelenjen meg a gyermek rajzában az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése, valamint a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban.

Figyelünk arra, hogy uniformizáló nevelési módszerekkel ne vegyük el a gyermek kedvét és bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorításra, útmutatásra és dicséretre van szükség.

### A fejlesztés tartalma:

- Képalakítás különböző méretben és technikával (rajzolás, festés, kollázs), egyéni és közös kompozíciók készítése.
- Képi ábrázolás, megfigyelés, elképzelés, emlékezel után
- Plasztikai munkák, ember alakok, állatok, tárgyak mintázása (a legjellemzőbb formák érzékeltetésével). Ezek összerendezésével térbeli kompozíciók alakítása.
- Tárgykészítés és szerkesztés, barkácsolás eszközeinek (papír, fa, textil, agyag, gipsz, és karton), a kézimunka és ábrázolás technikájának (tépés, nyírás, hajtogatás, ragasztás, varrás, mintázás, szövés, fonás) együttes használatával.
- Építés: építés kis- és nagyméretű elemek felhasználásával kisebb és nagyobb térben. Udvaron játék során térbeli alakzatok kialakítása, összefogódzással, mozgással. Makettek készítése, berendezése a gyermekek által alkotott modellekkel, tárgyakkal. Tájékozódás a térben, statikai tapasztalatok, irányok, arányviszonyok megfigyelése.
- Megfigyelések, tapasztalatok szerzése formára és anyagismeretre vonatkozóan.
- Találkozás műalkotásokkal, ezekről való beszélgetés, hangulati, technikai, formai, színbeli szempontból. A környezetben látható esztétikus jelenségek megfigyelése.

A vizuális tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak.

Egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezünk. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre 5-6 gyerek vesz részt a tevékenységben és megteremtjük annak lehetőségét, hogy mindegyikük megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi – plasztikai elképzelését.

### **Feladataink a vizuális nevelés terén:**

- Úgy alakítjuk ki a gyermekekkel közösen a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet keresők nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak.
- Minél több eszközt, időt és helyet biztosítunk a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának.
- Lehetőséget nyújtunk a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására.
- Lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy a minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket. Elősegítjük a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése.
- A gyermekek téri, formai színeképzeténck, képi-, plasztikai kifejezőképességének fejlesztése.
- Gyermekmunkák folyamatos bemutatása a szülők számára az óvoda folyosóján.
- A gyermekek megismertetése művészeti alkotásokkal, kiállítások megtekintése.



### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- Képpalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket.
- Színhasználatban érvényesítik kedvelt színeiket.
- Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a jellemző formákat, megfelelő jegyeket.
- Rácsodálkoznak a szépre, gyönyörködnek benne.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával.
- Biztonságosan alkalmazzák a különböző technikákat.
- Képalakítás során képesek elemi térviszonylatokat jelezni.
- Építésben, téralakításban bátran használják tapasztalataikat, fantáziájukat.
- Emberábrázolásukban megjelennek a részletek.
- Műalkotásokkal való találkozásuk és társaik munkájának értékelése során képesek szóbeli véleményt nyilvánítani.
- A roma kultúrára jellemző sajátos ízlés és színvilág megjelenik a cigány gyermekek alkotásaiban.

### **5.3.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc**

Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertettünk a gyermekekkel.

Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A gyermekek által használt hangszerek hozzáférhető és biztonságos elhelyezése minden csoportban megoldott. A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés része legyen a gyermek mindennapi tevékenységének.

A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

#### **Cél:**

- Az örömet adó ölbéli játékok, a népi gyermekdalok a közös éneklés, a közös énekes játékok a kortárs művészeti alkotások által fejlődik a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága és zene iránti érdeklődése.

#### **Feladat:**

- A gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.
- Az élményt nyújtó közös ének – zenei tevékenységek során a gyermek fedezze fel a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.
- Az énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgáljanak a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozásának figyelembe vétele.

Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztést hatékonyan megvalósítjuk. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel.

Az ének-zene, az énekes játékok ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

### **A fejlesztés tartalma:**

A felhasznált zenei anyagot igényesen, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően válogatjuk össze.

A **2,5-3-4 éves** korú gyermekekkel elsősorban öbéli játékokat játszunk, mert a szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény.

A kicsik a jóízű játékok közben közvetve szerezzék meg a zenei készségeket és ismerjék meg az alapfogalmakat. Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait és dallamjátszó hangszerek hangszínét. Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést.

Keltjük fel érdeklődésüket a zenehallgatás iránt, elsősorban énekes előadásunkkal közvetítjük a zenei élményt.

A **4-5 évesek** a tiszta éneklés érdekében minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg, kisebb csoportban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Mutassák meg lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát. Érezzék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát.

Az **5-6-7 éves** óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcserés, kapus, sorgyarapító-fogyó körjátékokat játszunk. A hallásfejlesztést segítő fogalompárok: a halkabb-hangosabb éneklést összekapcsoljuk a tempó változtatással, vagy dallambújtatással. A ritmusfejlesztés eredményeként tudják megkülönböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

### **Feladataink az ének-zenei nevelés során:**

- Zene iránti érdeklődés felkeltése.
- Érzelmi motiváltság biztosítása.
- Közös éneklés, énekes játékok megszerettetése.
- A gyermekek beszéd és zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének és mozgáskultúrájának fejlesztése.
- Örömteli és érzelem gazdag, lehetőleg tiszta éneklés kialakítása.
- Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).

### **A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:**

- Tudnak 10-12 mondókát, legalább 10 dalt csoportosan és egyénileg önálló indítással, tisztán, helyes kezdőmagasságban és tempóban.
- Egyénileg képesek dallam és ritmusmotívumok visszaadására, motívumok hangsúlyainak kiemelésére.

- Felismerik a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú zenei fogalompárokat. Képesek együtt gyakorolni ezeket éneklés és mondókázás során.
- Felismernek dallamot, kezdő és belső motívumról.
- Tudnak dallamot bújtatni rövidebb és hosszabb egységekkel belső éneklésnél is folyamatos tempóban.
- Megkülönböztetik a sokféle zörejt és zenei hangot, egymás hangját.
- Figyelmesen, érdeklődéssel hallgatnak énekes és hangszeres zenei darabot.
- Képesek az egyenletes lüktetést és ritmust megkülönböztetni, összekapcsolni éneklés és mondókázás során.
- Képesek esztétikus, egyöntetű mozgásra, változatos térforma, játékos táncmozdulatok produkálására.
- Önállóan használják a ritmushangszereket.

#### **5.4. Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, foglalkozások**

##### **Mozgás - Mindennapi testnevelés**

###### **Cél:**

- A mindennapi testnevelés során az egészséges életmód szokásainak megalapozásával a mozgás megszerettetése, a mozgás iránti vágy felkeltése, a gyermek differenciált mozgásszükségletének kielégítése.

###### **Feladat:**

- A gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése
- Motoros képességek fejlesztése
- Vázizomzat erősítése
- Helyes testtartás kialakítása
- Harmonikus, összerendezett nagy és kismozgások kialakítása.
- Mozgás és játék igény természetes gyakorlatokkal és játékokkal történő kielégítése

A tevékenységközpontú óvodai nevelésünk lényeges eleme a testi fejlesztés. A 2,5-3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, JÁTÉKBAN GAZDAG, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Tudjuk, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A szokásos, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével. Ezért a nap folyamán minden adódó lehetőséget kihasználunk a mozgásra. Igyekszünk minél hosszabb időt biztosítani a szabad levegőn tartózkodásra.

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeik, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség. Hozzájárulnak a harmonikus összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyerekek képesek lesznek társaikra figyelni.

A gyermekek napirendjét úgy alakítjuk, hogy elkerüljük az egyoldalú terhelést, ami a mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kezdjük. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése testi nevelésünk fontos feladata. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének.

A természet erőivel – napfény, levegő, víz – történő edzés kedvező hatását sem hagyjuk figyelmen kívül, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban tartjuk.

A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nemcsak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

Elvünk, hogy nem gyakorlatokat tanítunk, hanem képességeket fejlesztünk a gyermekek által kedvelt, ismert játékokkal és az így szerzett képességek birtokában örömmel vállalkoznak erőfeszítést, odafigyelést igénylő feladatok végzésére.

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán, vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez biztosítjuk az objektív és szubjektív feltételeket.

### **A mindennapi testnevelés objektív feltételei**

A megfelelő helyet biztosítani tudjuk, mivel óvodánk rendelkezik füves udvarral, illetve könnyen megközelíthető a Zagyva-gát. Rögzített mászókaínk az udvar fontos kellékei.

Gyakran teszünk hosszabb sétát, túrát a gyerekekkel. Tornatermünkben szintén megvannak az eszközeink a hatékony mozgásfejlesztésre. Az épületen belüli mindennapi testneveléshez kézi szereket készítettünk.

Nagy gondot fordítunk az alkalmazásra kerülő kézi- és tornaszerek, hozzáférhető és biztonságos elhelyezésére, a berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, balesetmentes környezet kialakítására.

### **A mindennapi testnevelés szubjektív feltételei**

Személyiségünk, testi neveléshez való viszonyunk nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét.

A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatjuk a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra.

Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához.

A szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztetornának fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.

A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik /járások, futások, ugrások függeszkedések, egyensúlygyakorlatok/. Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, a kézi szerekekkel végezhető gyakorlatok és a testnevelési játékok.

A mindennapi testnevelés felépítésének megválasztásakor mindenkor az adott foglalkozás fő feladatát vesszük figyelembe.

Szem előtt tartjuk, hogy ha mindennapi testnevelés legdöntőbb feladata -- a nevelési feladatok mellett -- a motoros képességek fejlesztése. Megvalósításához körültekintő szervezés, helyes mozgásanyag kiválasztás, a gyerekek mozgásaktivitásának biztosítása szükséges.

A fejlesztendő motoros képességek:

- Kondicionális képességek
  - Erő
  - Állóképesség
  - Gyorsaság
- Koordinációs képességek
  - Téri tájékozódás képesség
  - Képzőművészeti differenciáló képesség /kéz finom koordinációja/
  - Reakció képesség
  - Ritmusképesség
- Mozgékonyaság, hajlékonyaság

### A fejlesztés tartalma:

**2,5-3-4 éves** korban a nagymozgásokat fejlesztjük csúszással, mászással, bújással, futással. A természetes mozgásokhoz adunk ötleteket, pl. állatok mozgásának utánzása.

**4-5 éves** korban nagy hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. Az előbbi fejlesztését szolgálják a különböző célba dobó játékok, a kugli, az ugrókötel, az ugróiskola.

Az egyensúlyérzék fejlesztése leginkább a hintázó, ringató, pörgő mozgások közben történik. Erre a célra használjuk a különböző hintákat, rézsútos létrát, csúszdát, stb.

**5-6-7 éves** korban a finommozgás fejlesztésére fektetünk nagy hangsúlyt, ábrázolási technikák gyakorlása, gyöngyfüzés, kicsi elemekből építés, konstruálás, baba öltöztetése stb. A mozgáskultúra fejlesztéséhez nagyban hozzájárul a zenés torna, a dalos játékok, ami még a térérzékelés fejlesztésére is tág lehetőséget ad.

A mindennapi testnevelés tartalmát tekintve jórészt természetes gyakorlatok képezik, melyeket a legváltozatosabb formában, különböző eszközökkel és eszköz nélkül is lehet gyakorolni.

- járások: speciális járások – egyensúlyozó járás,
- futások: lassú, gyors tempóváltás irányváltoztatással, térd és sarokemelés,
- dobások: hajítás távolba labdával, babzsákkal, vízszintes és függőleges célba,
- gimnasztika: a gyakorlatokhoz használt eszközök: babzsák, szalag, körkötel, labda, kocka, szék, pad, bot, szalagos bot, buzogány, karika, zászló
  - kartartások
  - testhelyzetek
  - kar-, törzs- és lábmozgások
- támasz, függés:
  - csúszás: valamely testrészen csúszva történő haladás (ülve, hason, lábon),
  - kúszás: szorosan a talaj fölött test mellett ellentétes kar-láb munkával történő előrehaladás, változata oldalon kúszva,
  - mászás: térdeltámasz helyzetben történő előre, oldalra, hátrahaladás, változata alkartámaszsal,

- négykézláb járás: talpon és tenyéren történő előrehaladás (kutyajárás, pókjárás, medvejárás, rákmászás, nyusziugrás, békaugrás),
- függések: érintő magas szeren (mászókák, Greiswald),
- hossz tengely körüli gurulás,
- gurulóátfordulás előre,
- kéz állás: guggolásból csípőemeléssel,
- függőleges repülés,
- ugrások:
  - helyből távol és magasugrás. Néhány lépés nekifutásból távol és magasugrás, de csak fellazított homokgödörbe,
  - zsugorkanyarulatú átugrás: padon,
- labdagyakorlatok: gurítás kézzel, lábbal pattogatás, labda átadása, labdavezetés, egykezes felső, egykezes alsó, kétkézes felső, kétkézes alsó.
- játékok:
  - futó, fogó, egyéni, páros, csoportos versengése, sorverseny, váltóverseny, szabályjáték

Mindennapi testnevelés során heti egy alkalommal testnevelési foglalkozás megtartására kerül sor, ahol az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk a mozgásra.

Minden óvónő maga dönti el, hogy a mindennapi testnevelés 20-30 perc alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

#### **A mindennapi testnevelés szervezése:**

- A mindennapi testnevelés időtartama fokozatosan emelkedjen 20-30 percre. 3-4 éves gyermekeknél kezdetben 4-5 perc jó hangulatú, nyugodt, játékos légkörű mozgás biztosítja a mozgás megszerettetését. Később a csoport fejlettségi szintjének, a mozgáshoz való viszonyának ismeretében tervezzük a mindennapi testnevelés idejét.
- A napi tevékenységhez igazodva a testnevelés időpontját tetszőlegesen választhatjuk meg, lehet reggel, délelőtt vagy délután.
- A mozgást kora tavasztól késő ősziig lehetőség szerint a szabadban tartjuk.
- A szabadban tartott testnevelésen kihasználjuk az udvar adta lehetőségeket. Fussanak különböző tempóban, fákat, bokrokat kerülgetve, guruljanak dombon, egyensúlyozzanak rögzített farönkön, csússzanak csúszdán, mászzanak mászókéken, aktív pihenésként ismert futójátékokat játszunk.
- Sorakozás után valamennyi foglalkozás ismert futójátékkal kezdődjön.
- Előkészítő gyakorlatként minél többféle kézi szer vagy kéziszertornaszer kombináció szerepeljen.
- A foglalkozásokon a fő feladat figyelembevételével szervezzük, legtöbbször olyan modellt választunk, amikor „csak” játszanak a gyerekek.
- Az éves, féléves, negyedéves tervezésnél a motoros képességek csoportjai legycnek a meghatározóak. Ősszel, tavasszal a fejlesztéshez nagy teret igénylő képességek szerepeljenek: állóképesség, gyorsaság, erő, stb. Télen a viszonylag kis helyen is fejleszthető képességek: globális állóképesség, egyensúlyérzék, gyors reagáló képesség, kinesztétikus differenciáló képesség stb.

- Valamennyi mindennapi testnevelésen az időjárásnak, hőmérsékletnek megfelelő, kényelmes öltözetben vesznek részt a gyerekek. Kedvező feltételek esetén mezítláb is mozoghatnak.

### **Feladataink a mindennapi testnevelés területén:**

- Legfontosabb feladatunk, hogy minden nap adjunk lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsuk a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának feltételeit. Adjunk ötleteket, irányítsuk a gyermekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegyük lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- Megkedvelik, igénylik és örömmel végzik a testmozgást.
- Bővülnek mozgástapasztalataik, erősödik a szép mozgás iránti vonzalmuk.
- Alakulnak fontos személyiségtulajdonságaik (bátorság, fegyelem, kitartás, együttműködés, egymás segítése, stb.).
- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, harmonikusabbá, megfelelő ritmusúvá válik.
- Fejlődik tér- és időtájékozódó képességük.
- Egyéni, csoportos, sor és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével, vagy a nélkül a szabályok pontos betartásával, közben versenyszellemük kialakul.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Fejlődnek testi képességeik (ügyesség, gyorsaság, állóképesség, testi erő)

## **6. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI**

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A tervezésnél ezért fontos a fejlődést nyomon követő dokumentáció figyelmebe vétele. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A cél és a feladatok ismertetében a fejlesztést hosszú távon éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni éves, havonkénti tematikus, illetve egy hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílhat lehetőségünk a gyermek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére, a nevelőmunkában való felhasználására és az adott

fejlődési fok figyelembe vételére. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett átélte élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető megjelenítését a tervező és a gyakorlati munkában. A gyermek folyamatos megfigyelése, a fejlődést nyomon követő dokumentáció vezetése/ az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges naponta a külön vázlatírás, azonban a látogatások alkalmával tervezet készítése kötelező. Fontos hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenység sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

### A fejlesztés módszere:

Az alkalmazott pedagógiai módszerek, eljárások az önálló tapasztalatszerzést, a személyes és szociális képességek, kompetenciafejlesztést támogatják.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az általa megválasztott módszerek, eljárások segítsék elő nevelési, tanulásszervezési céljainak megvalósulását.
- A sikeres megvalósítás titka az, ha a pedagógusok a módszerek, eljárások nagyon gazdag készletével rendelkeznek.
- A pedagógus többféle módszertani megoldásban gondolkodik, az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazza módszereit, választja meg eljárásait. Az intézményi elvárásként megfogalmazott egyéni fejlesztéseket, differenciált óvodai tevékenység szervezéssel, keretek, módszerek tervezésével valósítja meg.

Hagyományos módszerek, eljárások	Korszerű módszerek, eljárások
1. Bemutató	1. Vizsgálódás
2. Magyarázat	2. Tanakodás
3. Beszélgetés	3. Kétely ébresztése
4. Megfigyelés	4. Hitetlenkedés
5. Elmesélés	5. Elbeszélés
6. Gyakorlás	6. Leírás
7. Dicséret, buzdítás, elismerés	7. Vita, provokálás
8. Ellenőrzés	8. Kíváncsiság
9. Értékelés	9. Vitára, magyarázatra, véleménynyilvánításra készítés



10. Érdeklődés felkeltése	10. A gondolkodás fejlesztésére irányuló kérdés
11. Bábjátékok, tanmesék	11. Figyelem felhívó kérdés
12. Szituációs játékok	12. Összehasonlítást eredményező kérdés
13. Elemzés	13. Tisztázást kívánó kérdés
14. Összegzés	14. Szintézisre, okokra, elemzésre irányuló kérdés
15. Ismétlés	16. Provokatív, nyitott kérdések
16. Előadás	17. Átfogalmazó kérdés
17. Segítségnyújtás	18. Visszakérdezés
18. Összehasonlítás, párosítás, különbségtétel, csoportosítás, halmazképzés	19. Segítő kérdés
19. Gyűjtögetés	20. Bátorító megjegyzés
	21. Késleltetés
	22. Kivárás
	23. Próbálkozás
	24. Tévedések lehetőségének biztosítása
	25. Problémahelyzet teremtés
	26. Ráhangolódás
	27. Bevonás
	28. Dialógus
	29. Közvetítés
	30. Fejlesztő, támogató értékelés
	31. Folyamatterv készítése
	32. Serkentés
	33. Érvelés
	34. Reflexió
	35. Relaxációs technikák

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül mikrocsoportos és egyéni foglalkoztatási formában. Osztott és részben osztott csoportban is megvalósíthatók a kitűzött nevelési célok és feladatok. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés, szükség esetén szervezett irányított növekvő időtartamú (5-35 perc) csoportos foglalkozások keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztést a gyermek fejlettségi szintje határozza meg. Az egyéni fejlesztési tervek alapjául a DIFER mérések eredményei és a fejlődést nyomon követő dokumentáció szolgál. A gyermek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre, feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémáival foglalkozzon.

Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermek felismerése és fejlesztése.

Az értelmi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk és képessé tesszük azok kreatív megoldására.

Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

A teljes nevelési folyamat, amely részben osztott vagy osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat részai:

- Önálló és irányított tapasztalatszerzés
- Komplex tevékenységek rendszere, kötetlen és csoportos növekvő időtartamú szervezett formában.

A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket.

A cél és a feladatok megvalósítása érdekében hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, de konkrét formában tervezni egy vagy két hetes periódusokban fogunk.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az általunk előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. Ezért tervezéskor helyet adunk a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítésére.

Alapvetően a TEVÉKENYSÉGEK megtervezéséből kiindulva a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve tervezünk. A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is jelenti számunkra, ezért nem írunk külön vázlatot. Feljegyzést vezetünk a gyermekek fejlődési üteméről és ez adja az alapját a FEJLESZTÉSI TERVNEK, ami egyénileg és differenciáltan történik.

### **Az óvodai élet megszervezése**

A gyermek egészséges fejlődéséhez a napirend és hetirend ( programunk kezdetektől tartalmazza) biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. Napirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint a helyi szokásokhoz, igényekhez. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. Napirendünket a folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Szem előtt tartjuk a tevékenységek harmonikus arányát és a játék elsődlegességét. Az óvodai élet megszervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. A gondozás folyamatában is nevelünk, építjük kapcsolatainkat a gyermekekkel, segítjük önállóságuk fejlődését, együttműködünk a gondozást végző többi munkatársunkkal. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

### **A nevelés – tanulás tervezésének elvei:**

- A tervezés tudatos, átgondolt folyamat, amelynek során számításba vesszük azt, hogy az egyes gyerekek fejlődési üteme más és más lehet, sőt a fejlődés dinamikája is különböző területeken szintén eltér.

- Kevesebbet tervezünk, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés biztosításával. Nem lexikális ismeretekkel terheljük a gyerekeket, képességeket fejlesztünk.
- A nevelést és tanulást egy tömbben, egymással összefüggésben tervezzük, szem előtt tartva a 4-es feladatrendszer elemeit, de a feladatrendszerből következő nevelési célkitűzéseket nem bontjuk elemeire, mert azok egymást áthatva érvényesülnek.
- Minden óvodapedagógus törekvése, hogy a tervezése önálló és kreatív legyen. Jellemzője még a rugalmasság, az adott helyzethez alkalmazkodni tudás.
- Az óvodapedagógus elsősorban az eszközök és anyagok sokféleségének biztosításával és a szabad tevékenykedés által segíti elő a tanulást. A komplex foglalkozásokon az óvodapedagógus tudatossága sokkal inkább megmutatkozik, mert előre megtervezett, irányított tapasztalatszerzésről, kezdeményezésről van szó.
- Az óvodapedagógus olyan módszereket, munkaformákat tervez, amelyek optimális lehetőséget biztosítanak a gyermekek motiváltságának biztosítására, és aktivitásának fenntartására
- a tervező munkában jelenjen meg, hogy miben differenciálunk – az elvárások mennyiségében, minőségében, idejében.
- terveit a megvalósítást követően az eredményesség függvényében felülvizsgálja

#### **Fejlesztési napló vezetésének elveiről:**

- Helyi programunkban rögzítettük, hogy az egyéni fejlesztés csak azután kezdődhet, miután a gyermek beszkokott az óvodai életbe, ott jól érzi magát, otthonosan mozog.
- Legfontosabb a gyerekek folyamatos megfigyelése, megismerése. Az egyéni képességfejlesztés érdekében tudjuk, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön.
- Az egyéni fejlesztések összegzése a csoport értékelésének alapja.

Az óvodapedagógusaink feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- éves nevelési terv készítése
- tematikus terv készítése – havonta, téma alapján
- heti tanulási-nevelési terv készítése
- egyéni fejlesztési terv készítése: tehetséggondozás, felzárkóztatás
- gyermek fejlődésének nyomon követése az PP- ban szabályozott módon
- a szülő tájékoztatása a gyermek fejlődéséről és fejlettségéről évente minimum két alkalommal, a HÍIII szülők tájékoztatása 3 havonta fogadó óra keretében,
- a tanköteles gyermek iskolaérettségi szakvizsgálatokra történő javaslatának, a gyermek jellemzésének elkészítése, a szülőkkel a vizsgálatokra irányítás okainak megbeszélése

Kötelezően vezetett dokumentumok:

- éves nevelési terv és értékelése félévente
- reflexióval ellátott tematikus terv
- felvételi és mulasztási napló
- csoportnapló
- fejlődést nyomon követő dokumentáció
- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek fejlesztését és fejlődését segítő dokumentumok

- a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztését és fejlődését segítő dokumentumok
- vizsgálatkérő lap
- óvodai szakvélemény

### **A nevelés időkeretei:**

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége a játék kapja.

## **6.1. Napirend**

A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. Napirenden belül rugalmasan vesszük figyelembe az egyes tevékenységek időigényét. Napirendünkben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események, stb. hatására.

A napirend általános időkeretei a 11 órás óvodai nyitva tartásunk esetén:

- |   |         |
|---|---------|
| - játék és szabadidő tevékenység        | 6 óra   |
| - étkezés, pihenés                      | 3 óra   |
| - öltözködés, tisztálkodási tevékenység | 1,5 óra |
| - komplex foglalkozások naponta         | 35 perc |

A szabad levegőn való tartózkodás természetesen része a napi életnek. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

A napirend az alábbi tevékenységeket tartalmazza:

- szabadjáték és kezdeményezett, irányított játék
- étkezés, pihenés
- öltözködés, tisztálkodási tevékenység
- komplex tevékenységek naponta
- növekvő időtartamú csoportos vagy mikrocsoportos foglalkozás

Alapelveink a napirend elkészítése során:

- a gyermek életkori sajátosságaiból adódó játék tevékenységéhez szükséges maximális idő nem sérülhet
- a gyermek életkori és fejlettségi szintjének megfelelően készítjük el a csoportunk napirendjét
- a napirend elkészítésénél figyelembe vesszük az évszakok változásait
- a napirendben az egyes tevékenységekre fordítható időt rugalmasan változtatjuk a váratlan események hatására.

<b>NAPIREND</b>		
<b>Szeptember 1 – Május 31-ig</b>		
<b>IDŐTARTAM</b>		
<b>TEVÉKENYSÉG</b>		
<b>Délelőtt</b>		
6.00	10.30	Összevont gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, Testápolás, tízórai, Óvodapedagógus által kezdeményezett komplex foglalkozások Egyéni képességfejlesztés Kötelező testnevelés heti egy alkalommal Mindennapi testnevelés Udvari játék, levegőzés, élményszerző séta Öltözködés, testápolás, naposi munka, ebéd
10.30	12.30	
<b>Délután</b>		
12.30	14.45	Testápolás, előkészület a pihenéshez, Mese, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés Egyéni képességfejlesztés Öltözés, testápolás, uzsonna, Szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek
14.45	17.00	

## **6.2. Hetirend:**

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A hetirend a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén.

Különösen a befogadás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze.

A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, csoportos foglalkozás, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. Számítalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nem csak a komplex tevékenységek helyei, de az időkeretek is megváltoztathatóak.

A mozgás, a játékos mozgás a hét minden napján tervezett/ szervezett keretben, és heti egy alkalommal kötelező formában valósul meg.

## **Tevékenységek központú óvodai nevelési program általános heti rendje**

	<b>Naponta 20-30 perc</b>	<b>Naponta 30-35 perc</b>
<b>Hétfő</b>	Mindennapi testnevelés Mese – vers	
<b>Kedd</b>	Mindennapi testnevelés Mese -- vers	Matematika
<b>Szerda</b>	Mindennapi testnevelés Mese -- vers	Művészeti tevékenységek
<b>Csütörtök</b>	Mindennapi testnevelés Mese – vers	Természet–társadalom–ember
<b>Péntek</b>	Mindennapi testnevelés Mese – vers	Művészeti tevékenységek

A hetirend kialakítása az egyes óvodapedagógus feladata.

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

<b>HETIREND</b>		
<b>KORCSOPORT</b>	<b>KÖTÖTT TEVÉKENYSÉG</b>	<b>KÖTETLEN TEVÉKENYSÉG</b>
(2.5)3 - 4 éves	Mozgás - Mindennapi testnevelés: naponta	Mesélés, verselés naponta Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, A külső világ tevékeny megismerése
4- 5 éves	Mozgás - Mindennapi testnevelés: Ének- zene, énekes játék, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése	Verselés- mesélés-anyanyelv Rajzolás, mintázás, kézi munka Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése
5 – 6 - 7 éves	Mozgás - Mindennapi testnevelés: Mesélés-verselés Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése A külső világ tevékeny megismerése Ének- zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, mintázás, kézi munka

Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkoztatások helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

## 7. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

A kapcsolatok kiépítése a különböző nevelési szintekkel, fenntartóval, szakmai és társadalmi szervezetekkel az óvoda hatékony működéséhez elengedhetetlen.

Nevelési szempontból különös jelentőséggel bír az a két szintér, ahol a gyermek él, ahonnan érkezik az óvodába, illetve ahová kerül az óvodából. Ez a két szintér: a család és az iskola.

### 7.1. Óvoda - család.

Kapcsolattartásunk kialakításában és fenntartásában nyitottak és kezdeményezők vagyunk. Igyekszünk megismerni a családok sajátosságait, életkörülményeit, nevelési szokásait, hogy óvodai nevelésünkben törekedhessünk a család és óvodai nevelés összhangjára. A gyermekek érdekeinek figyelembe vétele mellett keressük a rászoruló családok segítségének módját, **intervenciós gyakorlatot**, amennyiben szükséges felvesszük a kapcsolatot azokkal a szervezetekkel, melyek illetékességük kapcsán tanácsokkal, vagy más módon segíthetnek a felmerülő gondok megoldásában.

#### Cél:

- A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával erősítjük a jó partneri viszonyt, elismerjük a nevelésben a család elsődlegességét, kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.

#### Feladat:

- A családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése.
- A gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatás
- Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány csökkentése érdekében a szülőkhöz való közelítés oly módon, hogy abból egyértelműen a segítőkészség és az együttműködés szándéka tükröződjön.
- Az óvoda vállalja az inkluzív nevelés értékeinek indirekt közvetítése mellett a szemléletformálás direkter módszereit is. (előadás, vitaindító, cikkek ajánlása, faliújságra helyezése
- Feladatunk a szülővel való együttműködés tartalmi megújítása.

#### **Az együttműködés tartalma**

- Családlátogatás célja: Megismerni a gyermekek közvetlen környezetét, szociokulturális hátterét, felmérni helyét a családban, tájékozódni a család nevelési elveiről, szokásairól. (tervezett idő: kiscsoportban bemutatkozó családlátogatás, és szükség szerint).
- Anyás beszoktatás célja: biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése. A csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek

későbbi közösségi életét is. A szülő ismerje meg az óvodai életet, szokásait, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez.

- Összevont és csoportos szülői értekezleteken az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Sor kerül a szülő véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor).
- Fogadóóra: ezek az alkalmak lehetőséget adnak olyan információk cseréjére, amelyek a gyermek fejlődésével, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak (tervezett idő: háromhavonta.)
- Nyílt nap: a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társakkal való összehasonlításukra is (tervezett idő: március-április hónap).
- Napi kapcsolattartásra van szükség az óvoda nyitottságából adódóan ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen gyermekével történt lényeges eseményről, fejlődésről (ideje: nevelési idő előtt, után, betegség esetén bármikor).
- Közös programok: lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére (leendő óvodások fogadása, szüreti multság, farsang, karácsonyváras, gyermeknap, kirándulás, munka délutánok, anyák napja, évzáró.)
- Szemléletformálás:
  - a családon belüli arányos munkamegosztás működtetése érdekében. Figyelm ráirányítás arra, hogy a gyermek szabadon kifejlesztheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá (kézműveskedő, főzőcskéző, babázó, lányokkal játszó kisfiú, építkező, autózó, szerelő, főleg fiúkkal játszó kislány).
  - az iskolára való előkészítés az óvodában nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést. A szülők tájékoztatása a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, fejlődési jellemzőit, fejlesztési feladatait tartalmazó dokumentum kérésének és iskolába általuk való továbbításának lehetőségéről

#### Kapcsolattartás lehetőségei

Időpont	Formája	Tartalma
Augusztus-szeptember	Családlátogatás	- anamnézis felvétel - a gyermekek életkörülménycinek megismerése
Szeptember	Óvodakezdés Ismerkedő napok	- anyás beszoktatás - a bizalom kiépítése
Szeptember	Ismerkedő szülői értekező	- az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése - ismerkedés a helyi programmal - a csoport életének ismertetése - videó felvételek az óvodai szokások bemutatására



Október	Szülők fóruma	- nevelési nehézségek megoldására szakember bevonásával
	-Ismétlődő szülői értekezlet	- réteg szülői értekezlet
	Szüreti mulatság-	- hagyományápolás
November	Szülői munkaközösség	- szülői feladatok koordinálása - közös problémafeltáró megbeszélés - pedagógiai munka eredményessége - nagyobb csoportját érintő kérdésekben tájékoztatási, illetve tanácskozási jog
	Egészségvédő nap	- zenés torna, gyógyteakészítés - gyümölcs-zöldség saláta - egészségügyi vetélkedő
	Fogadóóra	- szülő - óvónő személyes hangvételű egyéni problémák megbeszélése
December	Kicsik karácsonya	Személyes kapcsolat felvétel a leendő óvodásokkal
	Karácsonyra készülés	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - Adventi koszorú, gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)
Január	Fogadó óra	-A szülők tájékoztatása. - szülői értekezlet - kiállítás
Február	Farsang	- vidám hangulatú együttlét, közösségformálás, hagyományápolás
Március	Nyílt napok	- Betekintés az óvoda mindennapjaiba
Április	Becirakozás	- személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása
	IIúsvéti játszóház	Hagyományápolás
	Munkadélután	környezetvédelmi nap
Május	Anyák napja	Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés
Május	Szabadidős program	- Kirándulás, állatkert - színházlátogatás,
Május	Évzáró	- Műsor
Június	Gyermeknap, sport- rendezvények	A családok egészséges életmódra nevelése, közös élmények, az óvodai kötődés erősítése

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulunk a családi nevelés, okozta hátrányok, fejlődésben történő lemaradások kompenzálásához. A gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez alapszükségleteinek kielégítéséhez a szülőket hozzásegítjük a gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással. Szükség szerint felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre.

A hagyományosan jó kapcsolat konkrét tevékenységeken keresztül mérhető leginkább. A kirándulások és ünnepségek tevékeny szervezői és résztvevői a szülők és a Szülői Munka közösség tagjai, akikre, mindig számíthatunk.

A program előkészítés időszakában kérdőíven keresztül konstatáltuk - az óvodai szolgáltatás igénybevevőinek - a szülők véleményét, javaslatát, szükségletét. Az értékelés kapcsán örömmel összegeztük a szülők jó minősítését, elismerését. Megfogalmazták javaslataikat, melyeket természetesen figyelembe vesszünk.

#### **Az óvodapedagógus feladatai:**

- Az óvodapedagógus a beszoktatást megelőző családlátogatáson ismerkedik a leendő óvodásokkal, ahol apró ajándékkal kedveskedik
- Beszoktatási tervet készít, amely időkeretet biztosít a gyermek – szülő igényeihez igazodó, folyamatos beszoktatásra
- Az anamnézis kitöltésének körülményeit körültekintően megszervezi (kétszemélyes kapcsolatban, alkalmazza a pedagógiai interjú módszerét)
- Ismerkedő napon ismertetjük a szülőkkel a helyi program célkitűzéseit, a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációt, minőségbiztosítási gyakorlatunkat
- Szülői értekezletek, ünnepélyek, egyéb programok időpontjáról a szülőket legalább 1 héttel előbb értesítjük, de folyamatosan személyesen is közvetítjük.
- A szülői értekezletek témáiban a program értékeivel összhangot mutató szülői igényeket figyelembe vesszük.
- Fogadóórán a csoportban dolgozó óvodapedagógusok a gyermekek fejlődéséről - egységes álláspontot képviselve- tapintatos, de hiteles tájékoztatást adnak
- Információkat, tájékoztatást az öltöző falújságán esztétikus, figyelemfelhívó plakátokkal, kiírásokkal adunk.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, szokás- normarendszer elfogadtatása.
- Évente szülői elégedettségi, elégedetlenségi – igényfelmérést végzünk, melynek eredményeiről a szülőket tájékoztatjuk.
- A komplex intervenciós (beavatkozási) stratégia, cselekvési terv és gyakorlat kidolgozása a helyi szükségletek alapján.

#### **Az együttműködés várható eredménye**

- Megteremtődnek azok az együttműködési formák, melyekkel közösen segítik a szülők és az óvoda a gyermekek személyiségfejlesztését, képességeik kibontakoztatását.
- Az óvoda a szülőkkel karöltve, azonos célokkal, követelményekkel biztosítja a gyermekek fejlődéséhez a legoptimálisabb környezetet.
- A szülők naprakész információhoz juthatnak gyermekeik fejlettségéről.

## **7.2. Óvoda – iskola**

A gyermekek zökkenőmentes iskolakezdése érdekében az óvodának célirányosan kell fejleszteni azokat a képességeket, értékeket, amelyre az iskola alapozni tud. Ilyen például: a figyelem, türelem, kitartás, állóképesség, akarat, szabálytudat, együttműködési készség, kommunikáció stb.

Szeretnénk továbbra is az óvodai életből az iskolai életbe való átmenetet zökkenőmentessé tenni. Az iskolával való együttműködés régi hagyomány, együttműködési terven alapul. Az óvoda- iskola közötti kapcsolattartás egyik lényeges feladata lenne az átmenet biztosítása, és az, hogy a helyi óvodából kikerülve a helyi iskolában folytathassák a gyerekek tanulmányaikat. Sajnos, – a legnagyobb törekvésünk ellenére is – az utóbbi években olyan mértékű „elvándorlás” vette kezdetét, amely visszafordíthatatlannak tűnik. Az óvodából elballagó gyermekek 75-80 %- a a közeli városi iskolákban kezdi meg az első osztályos tanulmányait, veszélyeztetve ezzel az alsó tagozat és egyben a helyi általános iskola működését is.

#### Az együttműködés tartalma:

Ideje	Helye	Együttműködés tartalma	Együttműködés formái
Szeptember	Iskola	A volt nagycsoportos óvónő az első tanítási napon átmegy az iskolába, bekapcsolódnak a műsorba becsöngetéskor bekíséri az elsősöket az osztályba	Részvétel az évnyitó ünnepélyen Beszélgetés a gyerekekkel, szülőkkel, tanító nénivel
Szeptember	Iskola	A volt nagycsoportos óvónő látogatást tesz az iskolában, az óráközi szünetekben	Beszélgetés a gyerekekkel, tanító nénivel
Szeptember	Óvoda	A gyermekek személyi anyagának átadása, megismerése	Tapasztalatcsere, megbeszélés
Szeptember	Óvoda	Az együttműködési terv előkészítése, programok egyeztetése	Megbeszélés
Október	Óvoda	Szüreti mulatság, melyre meghívjuk a tavalyi nagycsoportosokat	Részvétel a tevékenységekben
November	Óvoda	Közös környezetvédelmi nap – falevelgyűjtés az óvoda előtt	Kerti munka
December	Óvoda	Mikulás és karácsony várás közös program keretében	Kézműves tevékenység, zenei tevékenység
December	Művelődési Ház	Báb együttes műsorának közös megtekintése	Előadás megtekintése
Január	Iskola	Közös csúszkálás, kirándulás, hóemberépítő verseny az első osztályosokkal	Közös játékok
Február	Művelődési Ház	A farsangi néphagyományok felelevenítése	Farsangi álarc készítése Télüző mondókák, versek
Március	Iskola	Nagycsoportosok látogatása az első osztályban	Óralátogatás Közös tevékenység
Április	Óvoda	A leendő elsős tanítónő meglátogatja a	Megfigyelés, beszélgetés

		nagycsoportosokat tevékenység és játék közben	
Május	Óvoda	Az elsős tanítónő tájékoztatja a szülőket az iskolai felszerelésről, egyéb tudnivalókról	Szülői értekezlet
Május utolsó hete	Művelődési Ház	A leendő elsős tanítónőt és az iskolaigazgatót meghívjuk évzáró ünnepélyünkre	Évzáró ünnepély
Május	Óvoda-iskola közelében lévő kirándulólhely	A nagycsoport és az első osztály közös kiránduláson vesz részt	Közös kirándulás

- Szakmai kapcsolat az iskolai nevelőkkel: érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt.
- Kölcsönös látogatások az óvodapedagógusok és az elsősosztályos pedagógus, igazgató között.
- Szakmai tanácskozások, megbeszélések.
- Elsősosztályos pedagógus részvétele a nagycsoportosok év végi szülői értekezletén.(Tájékoztatja a szülőket az iskolába lépéssel kapcsolatos teendőkről).
- A gyermekek látogatása az iskolában. (Ismerkedés).
- Közös rendezvények, játékok, ünnepek. (hócsata, bábelőadás, stb)

### 7.3. Egyéb kapcsolataink

#### 7.3.1. Fenntartó

A fenntartóval, a Polgármesteri Hivatal dolgozóival, való kapcsolattartás az intézmény menedzselése, a funkciók maradéktalan ellátása szempontjából elengedhetetlen. A törvények, rendeletek egyértelműen megfogalmazzák, hogy a település önkormányzata –fenntartói minőségében – milyen ellenőrzési, beszámoltatási kötelezettségeket róhat az intézményre. Ezeknek a kötelezettségeknek az óvoda igyekszik úgy eleget tenni, hogy teljes kép alakuljon ki az óvodai nevelésről, és a nevelés feltételrendszeréről. Az oktatási törvény néhány óvodásokat érintő speciális esetben a polgármestert, jegyzőt, vagy gyámügyi előadót jelöl meg „felelősként” pl. sérült gyermekek speciális intézménybe történő elhelyezése, tanköteles korba lépő gyermekek beóvodáztatása stb. Ezeknél az eseteknél az óvoda-fenntartó konzultációja, a munka koordinálása elengedhetetlen.

A társadalmi környezettel való kapcsolattartás szempontjából meghatározó szerepük van a település hagyományainak, rendezvényeinek, ünnepeinek. Az óvoda része a településnek. Fontos tehát, hogy aktívan bekapcsolódjanak a közéletbe. Az alkotó együttműködés, az információcsere, a sikerek-problémák elemzése elősegíti a pedagógusok, gondozók nagyobb anyagi, erkölcsi elismerését, megbecsülését.

A fenntartó speciális helyzetben van az érdekvégyesítésnél. Státuszából eredően elképzelésének érvényt tud szerezni. Az érdekegyeztetéskor előny a nevelőknek, szülőknek, hogy a lakosság értékítéleténél fontos szempont, hogy a település önkormányzata hogyan gondoskodik a kisgyermekéről. Az óvoda speciális helyzetéből adódóan nagyon drága intézmény. Ennek egyik oka, hogy 3-8 éves korosztály életkori sajátosságaiból eredően

felnőtt-függő. Az óvoda 11 órás nyitva tartása két műszaknyi személyi állomány beállítását igényli. Emellett a dologi kiadásokat is megnöveli az egész napos energia, víz, hő, stb. felhasználás.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt pedig támogató, segítő jellegű.

### **7.3.2. Roma Nemzetiségi Önkormányzat**

Az intézménybe járó cigány gyermekek szociális háttérének, problémáinak megismerése végett és a folyamatos segítségnyújtás érdekében, gyermekvédelmi felelőseink közreműködésével, kapcsolattartásunk rendszeres. Közös felkutatjuk a két és fél - három éves cigány gyermekeket, azért hogy minél előbb elkezdjék az óvodát, ezáltal növelve az esélyeket a későbbi zavartalan iskolakezdés érdekében.

Az évenként aktualizált együttműködési megállapodásban rögzített feladatokat igyekszünk megvalósítani.

Együttműködés tartalma:

- Dokumentumaink megismertetése, egyetértési jogának gyakoroltatása.
- Az óvoda anyagi támogatása a CKÖ részéről.
- Rendezvényeken való kölcsönös részvétel.
- Alkalmankénti problémák kezelése.

### **7.3.3. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Jászberényi Tagintézménye**

A **szakszolgálat** szakemberei konzultálnak az óvodapedagógusokkal a gyermekek fejlődéséről, segítséget nyújtanak a fejlesztési tervek kidolgozásában problémás gyermekek beiskolázásában. A beszédhibák javítását hetente egy alkalommal logopédus segíti, gyógypedagógus a részképességek fejlesztését végzi, akik heti 1 alkalommal járnak óvodánkba fejleszteni.

Kapcsolattartásunk személyes, naprakész, a szoros együttműködés jellemzi.

**Kapcsolattartás formái és tartalma:**

- Évente konkretizáljuk a szolgáltatás formáit és igénybevételenek módját.
- Megoldott a gyermekek logopédiai kezelése, egyéni fejlesztése, pszichológiai vizsgálata az óvoda vagy a szülő kérelmére.
- Az iskolaérettség megállapításához szakemberek adnak segítséget, a beilleszkedési zavarokkal-, magatartási problémákkal küzdő gyermekek esetében pedig a pszichológus munkájára támaszkodhatunk.

Ennek köszönhető, hogy gyermekeink optimális életkorban kezdhetik meg tanulmányaikat, természetesen a szülők véleményének figyelembe vételével.

#### **7.3.4. Művelődési Ház, Könyvtár**

Állandó a kapcsolatunk, óvodásaink részt vesznek az óvodás korosztály számára szervezett báb, színházi és zenés előadásokon, kiállításokon. Sok programunk helyszíneinek ad otthont /farsangi bál, évzáró/

Könyvtár: látogatások szervezése.

#### **7.3.5. Egészségügyi szervek**

(orvos, fogorvos, védőnő, ÁNTSZ)

A kapcsolattartás formái:

- alkalmanként csctmegbeszélések
- tájékoztató előadások szervezése szülőknek
- évente orvosi vizsgálat minden csoportban
- tanköteles korú gyermekek részére iskola-alkalmassági vizsgálat
- évente fogászati szűrés
- évente hallás- és látásvizsgálat.
- A védőnő rendszeres tisztasági vizsgálatot végez

#### **7.3.6. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat**

Szoros kapcsolatban állunk a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal, a Gyámügyi előadóval.

A családsegítővel gyermekvédelmi felelősünk tartja a naprakész kapcsolatot, a rendszeres óvodába járás-, a gyermekvédelmi támogatás biztosítása érdekében.

### **8. EGYÉB FELADATOK**

#### **8.1. Gyermekvédelem**

Gyermekintézmény lévén természetes, hogy programunkban kiemelt feladatként jelenik meg az egyéni sorsokkal való törődés, a családgondozás, a gyermeki jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása, az elsődleges prevencióra való törekvés.

Kötelez bennünket ilyen irányú munkánk hosszú hagyománya, valamint az új Gyermekvédelmi Törvény, mely jogi és anyagi keretet szab a gyermekközpontú, humánus, a családokat segítő gyermekvédelmi rendszer működésének.

#### **Cél:**

- Feltárni mindazokat az okokat, amelyek a gyermek egészséges személyiségfejlődését hátrányosan befolyásolják, akadályozzák.

- Minden gyermek eljusson fejlődésének azon optimális fokára, mely által képes lesz egyéni készségének és képességének megfelelően az iskola megkezdésére.
- A gyermekek, szülők és dolgozók körében a különbözőség elfogadtatása.

### **Feladat:**

- Lehetőségeinken belül megadni minden segítséget a hátrányok kompenzálásához a családgondozás és az egyéni bánásmód keretei között, ehhez gyermekvédelmi felelős biztosítása
- A gyermeki – szülői jogok megismertetése és érvényesítése az intézményben.
- Biztonságos, egészséges óvodai környezet megteremtése.
- Intézményen belül szociális szolgáltatások megszervezése.
- Rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel.
- A gyermek képességének megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása
- Együttműködés a gyermekvédelmi partner társszervekkel.
- A gyermeket, családot megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése.
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése
- Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

### **Elveink:**

- A gyermekvédelem fontos alapelve a nevelési hatások összehangolása a fejlődő személyiség veszélyeztetettségének megelőzése érdekében.
- A gyermek nevelése a család joga és kötelessége. Ezt tiszteletben tartva erősítjük a szülők felelősségérzetét, hangsúlyozva a családi nevelés fontosságát.
- Tapintatos személyes kapcsolat kialakítására törekszünk a szülőkkel.
- A titoktartási kötelezettség természetesen minden, családokat érintő kérdésben érvényesül.
- Az óvodák hagyományos együttműködését a családokkal, új szemlélettel, új formákkal gazdagítjuk. A család mással nem pótolható, elsődleges szocializációs szerepét a legtöbb esetben igyekszik betölteni. Az óvodai nevelés elsősorban a családi nevelés kiegészítésére vállalkozik. A társadalmi folyamatok nemkívánatos hatására és egyéb okok miatt a család funkciói sérülhetnek.
- Előfordul, hogy az óvodának át kell vállalnia a család által meg nem oldott feladatokat is, a gyermek érdekében. Ilyen esetben az óvoda jelenti a gyermek számára a biztonságot, a családi fészket melegtét. Ezekben, a családokban is keressük az együttműködés lehetőségét.
- Lényegesnek tartjuk a családokhoz való közeledés szemléletét. A kapcsolatkeresésben, kapcsolatteremtésben a kezdeményező szerepet vállaljuk.
- A jól működő családok szokásainak, értékrendjének megismerését ugyanolyan fontosnak tartjuk, mint a krízishelyzetben lévő családokét. Tapintattal és körültekintéssel segítjük a szülőket abban, hogy feladataikat minél eredményesebben teljesíthessék. Ezt kívánja meg a gyermek érdeke, a nevelőmunka sikeressége.
- A gyermek családi körülményeinek figyelemmel kísérése, fejlődésének követésével együttesen történik.

- Az esetleges elakadás feltárásának folyamatában megjelenik a családi nevelés feltérképezése is. A megfelelő, őszinte kapcsolat a szülőkkel alapvető feltétel a problémák közös megoldásához.

**A gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe beletartozik, az óvodánkban történő gyermekvédelmi munka koordinálását gyermek- és ifjúságvédelmi felelős látja el.**

#### **A gyermekvédelmi felelős feladata**

- A gyermekvédelmi felelős szociális eredetű pedagógiai problémákkal foglalkozik.
- A társadalmi háttérfolyamatok nevelési intézményekre és a családokra gyakorolt hatásainak ismeretében foglalkozik a gyermekek szocializációs problémáival
- Segítséget ad a gyermekeknek, a családoknak, az óvodapedagógusoknak az erőforrások feltárásában.
- Érdekképviselőt lát el a szociális, a nevelő - fejlesztő, az egészségügyi, szociálpolitikai, jogi érdekérvényesítő, valamint a gyermekjóléti- és védelmi szolgáltatások igénybevétele érdekében.
- Koordinálja a szociális és a pedagógiai tevékenységeket, partneri kapcsolatot alakít ki az együttműködésben más szakemberekkel.
- Figyelemmel kíséri a beiratkozott gyermekek rendszeres óvodába járását, problémás esetekben eljár a megfelelő szakhatóságoknál.
- Rendszeresen látogatja a veszélyeztetett helyzetben élő gyermekeket a csoportban dolgozó óvónővel közösen.
- Kapcsolatot tart és együttműködik a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szakszolgálattal, Jászsági Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Gyámügyi Hivatallal, Cigány Kisebbségi Önkormányzattal, védőnővel.
- Munkájáról folyamatosan tájékoztatja az óvodavezetőt.

**A gyermekvédelmi munka központi gondolata a megelőzés.**

#### **Az óvodapedagógus feladata**

- A gyermekek feltétel nélküli elfogadása
- Megfelelő nevelési légkör biztosítása
- A védőnő nyilvántartása alapján minden évben megtervezzük a leendő kiscsoport létszámát és névsorát.
- Az újonnan bekerült óvodásoknál környezettanulmányt, családlátogatást végzünk
- A csoportokban a hátrányos, halmozottan hátrányos, és veszélyeztetett gyerekek számbavétele, egyeztetés a gyámügyi előadóval, nyilvántartásba vétel
- Minden gyermek korához, és önmagához képest történő fejlesztése, esélyegyenlőség biztosítása.
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, hiányzás esetén jelzőlap küldése /kapcsolat a családgondozóval/
- Gyermekvédelemmel kapcsolatos továbbképzéseken részvétel, szakirodalom olvasása.

#### **A nyilvántartásba vétel szempontjai**



Törekszünk arra, hogy megelőzzük a veszélyeztetett státus kialakulását. Súlyos esetekben azonban, elkerülhetetlen a veszélyeztetett helyzetben élő gyermek, nyilvántartásba vétele.

### **A gyermek fejlődését veszélyeztető tényezők**

- A gyermek testi fejlődését, egészségét veszélyeztető okok.
- Pszichés károsodás.
- Tágabb környezet ártalmi.
- Súlyos anyagi nehézségekhez kapcsolódó elhanyagoló nevelés.
- Elhanyagoló neveléshez kapcsolódó testi - lelki bántalmazás.
- Súlyos érzékszervi károsodás illetve betegség.

### **Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek**

(1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

*a)* a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

*b)* a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

*c)* a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

*a)* az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés *a)-c)* pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

*b)* a nevelésbe vett gyermek,

### **Veszélyeztetett gyermek**

Veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Veszélyeztetett helyzetben élő gyermekeknek tekintjük, akit családjában, környezetében ismétlődő fizikai; vagy lelki bántalmazás, zaklatás, erőszak, elhanyagolás ér és ezt nem ellensúlyozza semmi.

A legjobb anyagi és kulturális körülmények között élő családokban is sérülhetnek mentálisan a családtagok, a gyermek, a megromlott emberi kapcsolatok következtében.

Vannak olyan szülői csoportok, akik hasonló problémával küzdenek (elvált, munkanélküli, sérült gyermeket nevelő, stb.). A mi közvetítésünkkel ezek a szülők egymásra találhatnak, különböző segítséget, tanácsot nyújthatnak egymásnak.

A halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok gyermekei részére igyekszünk - Óvodai integrációs fejlesztő program- pályázati úton nyert pénzből kedvezményessé tenni a kirándulásokat, színházlátogatásokat, a családokkal való együttműködés formáit.

Feltételezzük, hogy minden család közvetít a gyermek számára valamilyen mértékben értéket. A szülőt partnernek tekintjük a nevelésben, akinek igényei és szükségletei vannak. A szülővel szemben nincsenek előítéleteink. Felelősséget érzünk a gyermekkor nyugalmának, derűjének megőrzésében, hiszen a rohamos változások, a modern élet stressz-hatásai egyre inkább szükségessé teszik a gyermekek óvását, védelmét.

### A megszüntetés feladatai

- a felzárkóztatás megszervezése
- egyéni tehetséggondozás
- a hátrányok csökkentése érdekében egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése
- szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltése érdekében
- a gyermekek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása
- segítő szakemberek igénybevétele a problémák típusának megfelelően
- együttműködés a társszervekkel, jelzőrendszer működtetése

### Óvodán belüli tevékenységek, feladatok

- óvodai szociális szolgáltatások felkínálása (felügyelet, étkeztetés, stb.)
- logopédiai, gyógypedagógiai ellátás biztosítása
- egyénre szabott fejlesztési tervek készítése, fejlesztés, a fejlesztés nyomon követése
- személyiségfejlesztő tréningek tartása dolgozóknak, szülőknek
- közös kirándulás szervezése
- a szülőkkel való kapcsolattartás egyéni formáinak kidolgozása

### A gyermekvédelmi program megvalósításának erőforrásai, feltételei

<b>személyi</b>	- óvodai gyermekvédelmi felelős - az óvodai dolgozók képzése gyermekvédelmi továbbképzéseken - technikai dolgozók folyamatos fejlesztése a témában
<b>dologi</b>	- egészséges, nyugodt környezet kialakítása - a fejlesztéshez szükséges speciális eszközök biztosítása - külön helyiség biztosítása a szülőkkel való érintkezésre
<b>anyagi eszközök</b>	- pályázati lehetőségek kiaknázása - cégek, civil szervezetek, ( alapítvány)

## Várható eredmény

Érvényesülnek a gyermeki jogok

Megvalósul a szociálisan hátrányos helyzetű, illetve veszélyeztetett gyermekek felzárkóztatása, tehetségfejlesztése

Folyamatos, egymást segítő kapcsolat alakul ki a rászoruló családok és óvoda között

Csökken az esélyegyenlőtlenség

## **8.2. Nemzetiségi nevelés**

A nemzetiségi óvodai nevelés hazánk egységes köznevelési rendszerének része, amely az Óvodai nevelés országos alapprogramjával összhangban valósítja meg sajátos célkitűzéseit és feladatait.

Nevelő - fejlesztő munkánk során figyelembe vesszük a nemzetiség óvodai nevelésének irányelveit.

Intézményünkben a cigány gyermekek körében, magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytatunk.

A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.

A magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda tevékenységi formáiban hangsúlyozottan szerepelnek a roma/cigány játékok, versek, mesék és dalok, amelyek a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodnak. Rendelkezünk a nemzetiségi kultúra megismerését segítő eszközökkel. A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág kap helyet. A mozgáshoz kötődő tevékenységek között szerepel a roma/cigány táncművelés megismertetése.

### **Cél:**

- Kompenzálni a családi nevelés esetleges hiányát.
- Segíteni a család valamennyi tagját a többségi társadalom érték- és normarendszeréhez való minél sikeresebb alkalmazkodásában.
- A gyermekeknek - beilleszkedésük során - szeretet és biztonságérzet biztosítása, éreztetve, hogy a „másságot” elfogadjuk, tiszteletben tartjuk, ezzel megalapozzuk érzelmi kötődésüket az óvodához, ösztönözzük társas kapcsolataik pozitív alakulását.

### **Feladat:**

- A gyermekek személyiségének megismerése, az esetleges lemaradás területeinek, mértékének megállapítása.
- A családi nevelés jellemzőinek megismerése. (A cigány gyermekek óvodai nevelését meghatározza az eredet, a beilleszkedés foka, az életvitel, a szülők iskolázottsága, munkavállalása.)
- Körültekintő testápolási, higiénés, öltözködési szokások alakítása, az étkezési kultúra alapozása. Az egészség megőrzéséhez szükséges szokások alapozása, a harmonikus, szép mozgás elsajátíttatása.
- Az érzelmi élet gazdagítása, az érzelmek felett való uralkodás képességének kialakítása, a különbözőség tiszteletben tartása, az identitás alakítása
- Nyelvi képességek, a kommunikáció fejlesztése

- Erkölcsi, kulturális értékek megismertetése, a magán tulajdon tiszteletben tartásának erősítése.
- A magyar és roma gyermekek megismertetése egymás hagyományaival, szokásaival és azok tiszteletben tartására nevelés.
- A nemzetiség kultúrájának és szokásainak megismertetése, pozitív érzelmi viszony kialakítása, melynek hatására erősödik az identitás.

A nehézségek ellenére arra törekszünk, hogy a szülők két és fél-három éves kortól szívesen adják óvodába gyermekeiket, felismerve ezzel azt, hogy így nagyobb lehetőség kínálkozik az esélyegyenlőség megteremtésére.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére**

#### **A családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként**

- A gyermekben kialakul a pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt
- Életkorának és egyéni képességének megfelelően olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy a megszerzett ismereteket közvetítse
- Tájékozódni tud kommunikációs helyzetekben
- Ismeri a nemzetiség, az anyanemzet kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat.
- Ismeri a helyi nemzetiségi szokásokat, hagyományokat és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja azok tiszteletét és megbecsülését

### **8.3. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése**

Minden gyermek más és más, ezért a szemlélet és gyakorlat alapja a differenciálás, amely egyes esetekben részben a pedagógus, részben más szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal egészül ki.

A pedagógiai fejlesztőmunka egyik lényege, hogy a gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

#### **a) különleges bánásmódot igénylő gyermek:**

aa) sajátos nevelési igényű gyermek,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,

ac) kiemelten tehetséges gyermek,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek,

#### **Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése**

Alapító Okiratunk és az Nkt. 4. § (25) alapján sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja és a Fogyatékos (Sajátos nevelési igényű) gyermekek óvodai nevelésének irányelve határozza meg az óvoda feladatát e területen.

Az irányelvekben foglaltak célja, hogy a társadalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok a fogyatékos (sajátos nevelési igényű) gyermekeknél ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél.

A sérült és az ép gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, közös tevékenységeik, együttes élményeik azt valószínűsítik, hogy később is elfogadók, igény szerint segítőkészek lesznek egymás iránt. Ezt elfogadva dolgozta ki intézményünk a Sajátos nevelési igényű gyermekek helyi program fejezetét.

#### **A sajátos nevelési igény kifejezi**

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását;
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

#### **A feladat ellátás kiterjed:**

- Érzékszervi (látássérült, hallássérült),
- Értelmi (enyhe fokban sérült),
- Beszéd fogyatékos,
- Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyerekekre
- Mozgásszervi fogyatékos gyerekekre
- A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő
- A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra nem visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyerekekre

#### **Cél:**

- A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és más fogyatékos gyermekek együttnevelése a többi gyermekkel, integrált óvodai csoportok keretén belül.
- A fogyatékoságból eredő hátrányok csökkentése, gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező szakember irányításával, kudarcától mentes iskolai pályafutás kezdése érdekében.
- A sérült, illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztése, a gyermekek életminőségének javítása

#### **Az integrált nevelés kiegészített alapelvei:**

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rchabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok a testi, érzékszervi, értelmi és más fogyatékos gyermekccknél összhangba kerülnek.
- A fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósul meg, az elvárások igazodnak a fejlődésük lehetséges üteméhez.
- A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg
- A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd és nyelvi készségek fejlesztését a meglévő ép funkciók bevonásával
- Minden kisgyerek fejleszthető;
- A gyermek meglévő képességeiből kell kiindulni;
- Azon képességeket, amelyeknek fejlődése részleges zavart szenvedett és/vagy késve jelentkezett, szükséges segítőleg megtámogatni, fejleszteni;
- A sajátos nevelési igényű gyerekek is különbözőek, egyediek, ezért sajátos megközelítési, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más;
- A sajátos nevelési igényű gyerekek elsősorban gyerekek és csak másodsorban sajátos nevelési igényűek. Ez azt jelenti, hogy a részfunkciók fejlesztésén túl az általános személyiségfejlesztésre nekik is szükségük van;
- A sajátos nevelési igényű gyerekeknek ugyanúgy joguk van az érzések, a tapasztalatok átéléséhez. Ezekről való megóvásuk annyit jelent, mint kizárni őket a világból;
- Csak ők tudják érzékelni, hogy mire van szükségük, a pedagógusnak értő figyelemmel kell feljűk fordulnia;
- A sajátos nevelési igényű gyerekeknek önmaguknak is kell cselekedniük önmagukért, a pedagógus feladata segíteni őket ebben a szükséges feltételek megteremtésével;
- A sajátos nevelési igényű gyerekek joga van a sajátosságaihoz, az azokkal való teljes élethez, amely bizonyos speciális életmóddal jár együtt;
- Minden sajátos nevelési igényű gyerekek joga van – életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten – tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.
- Az értelmi, érzékszervi sérüléssel, vagy nehézséggel küzdő gyermekek sikeres óvodai integrációja nem a sérülés súlyosságától függ, hanem a befogadó közösség tagjainak elfogadó magatartásától, támogató odafordulásától, a megfelelően megválasztott pedagógiai módszerektől, a szülők teljes körű bevonásától, valamint a tárgyi környezet átgondolt kiválasztásától, strukturáltságától;
- Fontos annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- Az egyéni fejlesztés megvalósításához rugalmas szervezett keretek kialakítása szükséges.
- Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védeltséget. Az óvoda a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi ezeknek a gyermekeknek a fejlesztési igényeit, különös gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

## Nevelésünk feladatai

A harmonikus személyiségfejlesztésben a 3-7 éves korosztály kiemelt jellemzőinek figyelembe vételével alapvető:

- a.) Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok új formáinak alakítása, hogy a gyermekek értelmes kooperációra (együttműködésre) alkalmassá váljanak a közösségben (ez egyaránt értendő a gyermek felnőtt és gyermek-gyermek kapcsolatra) az intervenció alkalmazásával.
- b.) Az énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése, melynek révén a gyermekek képessé válnak önálló helyzetmegoldásokra, a konfliktusos helyzet kivédésére a felnőtt segítsége nélkül hatékonyan érzik magukat, így önérvényesítésük szociálisan, elfogadható módon, színvonalas teljesítményen keresztül történik.
- c.) Értékek, normák kialakítása  
Fontos, a gyermekek közösségi életre való felkészítése, melynek során megismerik és gyakorolják a társas együttélés alapvető szabályait, a szokás-normarendszer megalapozásával. Egymásra figyelés, együttérzés, egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése.
  - Nevelési helyzetekben az összpontosításra, erőfeszítésekre való képesség mellett a jó megoldásra ösztönző belső igény, belső motiváció alakítása a jól elvégzett „feladat” utáni megelégedettség, mint jutalom értékének alakítása.
  - Az érzelmi átélés, az érzelmek felismerésének és saját érzelmeik pontos kifejezésének alakítása, az érzelmek feletti – életkorban elvárható kontroll erősítése és az önérvényesítő törekvések segítése.
- d.) Az erkölcsi értékek, normák alakítása  
A jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása.
- e.) Testi nevelés  
A testi nevelés átfogó tevékenység és feladatrendszerét elsősorban a gondozás és a mozgás által kívánjuk megvalósítani:
  - a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
  - a gyermek komfortérzetének biztosítása,
  - a természetes mozgáskedv fenntartása, mozgásszükséglet kielégítése,
  - rendszeres mozgással az egészséges életvitel és biztonságos környezet kialakítása,
  - testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése,
  - az egészséges életmód szokásainak alakítása, mint az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés.
- f.) Anyanyelvi és értelmi nevelés  
A kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével – a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése oly módon, hogy ez által bővüljenek megismerő (kognitív és verbális) képességei, így:
  - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés,
  - figyelem összpontosításra való képesség,
  - valósághoz közelítő képzeleti működés,
  - reproductív emlékezet,
  - problémamegoldó és kreatív gondolkodás,
  - az alakuló fogalmi gondolkodás,
  - kommunikáció fejlesztése

### Kiegészített feladatok:

- g) A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és más fogyatékos gyermekek integrált nevelése.
- A sérült kisgyermek másságát elfogadó értékek, normák, kialakítása: együttérzés, egymásra figyelés, alkalmazkodás fejlesztése.
  - A nevelés során, a sérülés arányában az alkalmazkodó készség, akarat erő, önállóságra törekvés, és az együttműködés kialakítása.
  - A sérült specifikus módszerek, eszközök, technikák szakszerű megválasztása, alkalmazása.
  - A nem vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztése.

### A fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztésénél a mozgásra alapozunk.

- A 3-7-8 éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek – a testséma is – amely a pszichés-én – idegéletteni leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk, így a testséma, laterális (oldalosság), térpercepció alakulását is.

### Az értelmileg sérült gyermekek óvodai integrációja

*„Az értelmi fogyatékoság...a központi idegrendszer fejlődését befolyásoló örökletes és környezeti hatások következtében létrejövő állapot, melyre jellemző, hogy az általános értelmi képesség az első élet évektől kezdve a népesség átlagától jelentősen elmarad, s emiatt az önálló életvezetés akadályozott.” (Czeizel – Lányiné – Rátay)*

Az értelmi fejlődési zavar sajátos jellemzői

- nehézségek jelennek meg az észlelés területén (vesztibuláris, taktilis-haptikus-kinesztetikus, téri, vizuális, auditív, mnasztikus), vagy másképpen és hiányosan észlelik a környezet elemeit.
- Figyelmi terjedelmük rövid lehet, vagy könnyen elterelődik a szemlélődés tárgyáról, nehezen szelektál a számára fontos tárgyak, személyek, események között. Akadályozott lehet az észlelt dolog feldolgozása, megőrzése, és előhívása, tehát a gyermek nem profitál belőle, minek kapcsán a tapasztalatszerzése beszűkül.
- A kisgyermekeknek nehézségei adódhatnak a mozgás kivitelezésében, végrehajtásában. Ennek hátterében húzódhat az izomtónus eloszlásának zavara, mozgásos éretlenség, a nagy-, és finommozgás lassabb fejlődése, minőségileg más formája, vagy ha egyáltalán a mozgás kivitelezése önmagában sok energiát igényel.
- Gondokat tapasztalhatunk a cselekvés tervezése-irányítása terén.
- Jellemző lehet a túlzott impulzivitás, hiperaktivitás, vagy éppen passzivitás, a mozgások kivitelezésének lelassulása.



- Megfigyelhető még a két testfél koordinációjának kialakulatlansága, a testen való tájékozódás nehézsége, ezzel együtt a testséma kialakulatlansága.
- A szociális-emocionális terület nehézségei között szerepel az általános pszichés állapot gyors változása, kevesebb készlet és motiváció a cselekvések végrehajtásában, a helyzetekhez való alkalmazkodás nehezítettége, szociális kompetencia és önértékelés gyengébb volta.
- Az önirányítás nehezített lehet: rigiditás jellemző a gondolkodásban, labilitás, szabályok elfogadásának és betartásának nehézsége is fennállhat.
- Jellemző a helyzetekhez, cselekvéshez kötött gondolkodás jelenléte.
- Több gyermek esetében megfigyelhető, hogy fokozatosabb a monotónia-tűrése, hisz az észlelés, feldolgozás nehezítettége miatt lassabban telítődhet élményekkel, később szokik hozzá az őt ért ingerekhez.
- Később alakulnak ki a megismerő funkciók, mivel az átlagosnál kevesebb az igényük a felfedezésre, kísérletezésre, kihívásokra.
- Kevésbé érvényesül megoldási stratégiáik között a saját módszerek kidolgozása, gyengébben jelenik meg körükben a kreativitás, a konstruktivitás a spontán tevékenységek során.
- Sajátos úton halad a kommunikáció, a beszédértés és a kifejező beszéd alakulása az értelmi sérüléssel élő gyermekek fejlődésében. Fejlődésmenetükre a kevesebb hangadás jellemző, megfigyelhetők hangképzési fejlődési szakaszok kimaradása. Általában kisebb az igényük a kommunikációra.
- Pontatlan a beszédészlelésük és a hangképző szervek működése. A fogalom- és szimbólumalkotás későbbi megjelenésével a beszédértés késése is magyarázható. Megfigyelhető, hogy az értelmi sérüléssel élő gyermekekben kisebb az igény az élménymegosztásra, kölcsönös cselekvésre.
- Megjelenhet következményként az önállótlanág, másokra utaltság.

### **Fejlesztése, feladatok:**

- Enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.
- A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyerekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, biztosítani.
- A szülőkkel való igazi, kölcsönös kapcsolat kiépítése mind a sérült gyermeket nevelő szülőkkel, mind a tipikus módon fejlődő gyermek szüleivel.
- Szükség van a speciális nehézségekkel nem küzdő szülők hozzáállásának alakítására.
- Jó megoldás a szülőkkel tervezett beszélgetés, amelyen a gyógypedagógus is részt vesz, és elengedhetetlen, hogy az óvodapedagógus az óvodába járás előtt találkozzon a gyermekkel és családjával.
- A vegyes életkorú óvodai csoport természetesebb körülményeket biztosít a sérült gyermek kezeléséhez.
- Az óvodapedagógusnak egyénre szabottan, a fejlesztő szakemberrel együttműködve kell megtervezni a csoport mindennapjait.
- A differenciálás módszertanával kell segíteni a közös tevékenységeket, a tanulási folyamatba való bekapcsolódást.
- Kiemelkedő szempont, hogy a tevékenységek során, amit már önállóan tud a gyerek, azt el is kell tőle várni.

- A lassabb pszichomotoros tempó és a felfogóképesség miatt fontos, hogy a gyermek környezete könnyen átlátható, viszonylag állandó legyen.
- Fontosak a jól látható, érzékelhető támpontok a csoportban: jelek, jelzések.

#### A mozgás szocializáció hatása:

- A sikeresen elvégzett mozgásos feladat növeli a hatékonyság érzését, mozgás feletti kontroll, az én-kontroll funkciókat erősíti, a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás, a figyelemkoncentrációt, a kitartást, az erőfeszítésekre való képességet fokozza.
- A mozgásos feladatok elvégzésére adott konkrét visszajelzés a gyermek számára felfogható értékelés én-képének alakulásához. A társakkal végzett együttmozgás konkrét tapasztalatokat hordoz a gyermek én-határainak, a másik észlelésének megtanulásához, végső soron a kooperáció kialakulásához.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárás fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Sikerkritériumnak tekinthető: a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége.

#### Fogyatékos gyermekek nevelésének további speciális eszközei

A helyiségek bútorzata és egyéb berendezései tárgyai

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
Tükör 120x180 cm	Csoportonként 1	
Logopédiai alapkészlet	Csoportonként 1	
Dallamíró	Csoportonként 1	
Hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	Óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Abban az esetben, ha az óvoda a fogyatékos gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a 15-öt, az eszköz használata megoldható másik közoktatási intézménnyel történő együttműködés keretében

Vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	Gyermeklétszám szerint 1	
A különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	Óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Abban az esetben, ha az óvoda a fogyatékos gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a 15-öt, az eszköz használata megoldható másik közoktatási intézménnyel történő együttműködés keretében
Nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelentésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	Óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Abban az esetben, ha az óvoda a fogyatékos gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a 15-öt, az eszköz használata megoldható másik közoktatási intézménnyel történő együttműködés keretében
Szurdologopédiai eszközök	Csoportonként 1	
Olvasó televízió	Gyermeklétszám figyelembe vételével	Gyengénlátók, aliglátók számára
Hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	Gyermeklétszám szerint 1	

### Feladat:

- Olyan komplex (orvosi, pszichológiai, gyógypedagógiai) szakvélemények áttekintése, melyek segítségével megismerhetjük a sérülés mértékét, struktúráját, amelyek alapján tervezzük a specifikus fejlesztést.
- A sajátos nevelési igényből eredő speciális fejlesztő tevékenységek megszervezése (mozgásterápia, vizuális-, akusztikus-, taktilis észlelés, értelmi képességek fejlesztése, beszéd- és nyelvi képesség fejlesztése, megismerő folyamatok kialakítása, önállóság, szokások elsajátításának gyakoroltatása).
- A napi életritmusba a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sérültek felzárkóztatását segítik elő.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztése, illetve a képességeket- és készségeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése, szakemberek segítségével.
- Speciális módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megválasztása és azok alkalmazásával a kognitív képességek fejlesztése.

- Differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással képességfejlesztés, a hiányosan működő képességek kialakítása, fejlesztése, esetleg korrekciója valamennyi területen.
- Egyénre szabott fejlesztőprogramok készítése a sérült gyermekek részére, a szakvélemény alapján.
- Interperszonáliskapcsolatok alakítása.
- Olyan modell nyújtása, amely pozitív irányba befolyásolja a sérült gyermekek fejlődését.
- Mindezekkel a harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.

#### **Rövidtávú minőségi célunk:**

- Az intézmény optimális kihasználása mind szakmai, mind pénzügyi tekintetben.
- A gyermekek közötti csélycycenlőtlenség csökkentése, a tanulási, beilleszkedési zavarokkal küzdő gyermekek differenciált fejlesztése.
- A gyermeki tevékenységek által az önállóságra, az alapvető közösségi normák betartására szoktatás
- A minőségirányítási programunk működtetése, ennek keretében a partnereink elégedettségének növelése
- Az intézményen belüli információáramlás javítása
- Folyamatos önképzés, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésére
- Külső források, pályázati lehetőségek fokozott kihasználása
- Az óvodaudvarok és belső terek felszereltségének folyamatos javítása - a biztonsági szempontok figyelembe vételével

#### **A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTM) küzdő gyermek**

az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján:

- az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít,
- társas kapcsolati problémákkal,
- tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd,
- közösségbe való beilleszkedése, továbbá
- személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de
- nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

#### **Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése**

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel.

A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a tehetséges gyermekek nevelésében.

A tehetséges gyermek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességeikre általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat.

A tehetséggondozás során a tehetségigéreteket fejlesztjük a gazdagítás, differenciálás eszközzrendszerével komplex programok keretében.

Alapelveink:

- a tehetségigéretek erős oldalának fejlesztése,
- a gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése, kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása.

Célunk: a tehetségigéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programok keretében.

Feladataink:

- a tehetséges gyermek felismerése,
- sokféle tevékenységkínálat biztosításával, a gyermekek érdeklődési körének megismerése,
- a tehetségfejlesztő programok megszervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel,
- differenciált, egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés, a gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése,
- elfogadó és támogató környezet kialakítása,
- a szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében.

#### **8.4. Esélyegyenlőségi program**

Esélyegyenlőségi programunk a Ktv. 1993. évi LXXIX. tv. 95. § (1) bekezdés j. pontja, a 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 39/D § (4) bekezdése, az oktatási és kulturális miniszter közleménye a HHH gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását szolgáló óvodai integrációs programja, az intézmény „Esélyegyenlőségi Intézkedési Terve” alapján készült, figyelembe véve a Jászszegi Többcélú Társulás Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervét.

**Cél:**

- Megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelés biztosítása a HHH gyermekek részére.
- Az intézményen belül a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése
- A gyermekek differenciált fejlesztése egyéni képességeik figyelembe vételével
- Gyermekközpontú, családorientált szemlélet kialakítása.

**Feladat:**

- A HH/IIHH gyermekek teljes körű beóvodázásával biztosítani az esélyegyenlőséget

- A HH/HHH gyermekcsoportok egyenlő elosztásával biztosítani intézményi- és csoport szinten a szegregációmentességet.
- Egyéni, differenciált készség- és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, a gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követve
- Hatékony együttműködés kialakítása a szülőkkel, valamint az óvodán kívüli szervezetekkel

### Szervezési feladatok

Feladat	Felelős
A HH/HHH gyermekek óvodai beíratásának támogatása (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása)	óvodavezető
Integrációt elősegítő csoportalakítás (tagóvodánként, csoportonként a HH/HHH gyermekcsoportok arányos elosztása)	óvodavezető
Az igazolatlan hiányzások minimalizálása	óvodapedagógusok
A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása	óvodavezető

### Nevelőtestület együttműködése

- Rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével
- Esetmegbeszélések
- Hospitálások

### Személyi feltételek

- óvodapedagógusok
- gyermekvédelmi felelős
- gyógypedagógus
- nyelv- és beszédfejlesztő óvodapedagógus
- gyógytestnevelő óvodapedagógus
- gyógypedagógiai asszisztens
- differenciáló szakpedagógus
- dajka.

### Tárgyi feltételek

A tárgyi feltételek biztosítása az eszköznorma előírásai szerint történik.

- egyéni fejlesztéshez képességfejlesztő játékok
- vizuális eszközök
- mozgásfejlesztést segítő eszközök
- finommotorika fejlesztését segítő játékok, eszközök, anyagok.

### Pedagógiai munkánk kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés készítése (részletes anamnézis) lehetőleg családlátogatás alkalmával

- Egészséges életmódra nevelés
  - egészségtudat kialakítása,
  - táplálkozási szokások alakítása,
  - mozgásra nevelés
- Érzelmi nevelés, szocializáció
  - az intézményes nevelésbe való illeszkedés elősegítése,
  - bizalom-, elfogadás-, együttműködés érvényesítése
- Kommunikációs nevelés
  - szókincs-,
  - nyelvi kifejezőképesség-,
  - beszédértés-,
  - beszédészlelés fejlesztése

### Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

Korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása

- differenciálás,
- kooperatív tanulási technikák
- egyéni fejlesztés,
- szülőkkel való megújuló partneri kapcsolatok.

### Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

Feladat	Felelős
Egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek testi fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szakorvosi vizsgálatok – fogászat, szemészet, ortopédia -) kezdeményezése, megszervezése	óvodavezető
Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel közös programok – pl. egészségnap - szervezése	Csoportos óvodapedagógusok
Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulásokon való részvétel és rendezvények látogatásának biztosítása)	Gyermekvédelmi felelős
Szociális ellátó rendszerrel való aktív együttműködés (a rászorulóknak segítése a természetbeni és pénzügyi juttatásokhoz)	Gyermekvédelmi felelős

### Együttműködés a szülőkkel

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- A gyermekek egyénre szabott beilleszkedésének biztosítása
- Rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
- Egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése,

- Gyermekmunkák bemutatása, elemzése,
- Szülők részvételi lehetőségének biztosítása a napi tevékenységek során

### Egyéni beszélgetések

- gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése,
- a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése,
- a család erőforrásainak feltárása

### Szülői közösségek kialakítása

- SZK tagság,
- rendezvények szervezése pl. őszi programok, adventi előkészületek, farsang, évzáró, anyák napja, stb.

### Esélyegyenlőségi program megvalósítása során elvárt eredmény

- Megtörténik valamennyi HH/HHH gyermekek teljes körű beövodázása
- Csökken az igazolatlan hiányzások száma
- Csökken a HHH gyermekek körében az SNI minősítés
- A HH/HHH gyermekek egyéni eredményei - a mérések alapján –fejlődést mutatnak
- A HHH gyermekek megfelelő időben, normál tantervű iskolában kezdhetik meg tanulmányaikat

A partneri igény- elégedettségmérés eredményei alapján a szülői igények kiszolgálása a törvényi és a pénzügyi lehetőségek függvényében.

### Együtműködés az óvodán kívüli szervezetekkel

Szervezet	Együtműködési lehetőségek
Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat	Szülők támogatása, erőforrásaik feltárása
Védőnői hálózat	A gyermekek óvodai beiratásának támogatása, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás
Szakmai szolgáltatók – Nevelési Tanácsadó	Konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások megtervezése, biztosítása
Roma Nemzetiségi Önkormányzat	A gyermekek óvodai beiratásával-, a hiányzások csökkentésével-, iskolaválasztással-, szülői programokkal kapcsolatos segítségadás

### 8.5. Nevelő-, fejlesztő munkánk mérési, értékelési rendszere

Cél: a nevelő, fejlesztő folyamat szakszerű ellenőrzése és értékelése az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig.



### **8.5.1. A gyermekek fejlődésének mérése, értékelése**

A mérések a gyermeki személyiség fejlődésének minden területét felölelik.

**Az óvodában kiemelt jelentőségű mérési módszer a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.**

A gyermek fejlődésének nyomon követése érdekében az óvodába lépést követően két hónapon belül történik az első diagnosztikus mérés rögzítése.

Minden óvodapedagógus tudja, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, elemzése értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása, a PDCA logika követése.

A mérés, értékelés segítségével kapunk visszajelzéseket a gyermekek előrehaladásáról, nevelőmunkánk eredményességéről, az esetleges hiányosságokról.

Az értékelés nem csupán tényfeltáró tevékenységet jelent, hanem olyan eszköz, amely folyamatokat, változásokat indukálhat mind az egyénben, mind a szervezetben. A tények minél objektívebbek, annál alkalmasabbak munkánk folyamatos javítására. A mérés azt szolgálja, hogy a pillanatnyi állapotnak megfelelően kijelölhessük a fejlesztés fő irányvonalait. A megismételt vizsgálat eredményéből vonhatjuk le azt a következtetést, hogy az elmúlt időszakhoz képest a gyermekek neveltségi, fejlettségi szintjében milyen változás következett be.

Az értékelésnél nem hagyható figyelmen kívül, hogy a személyiségfejlődésben különbségek vannak az egyes gyermekek között. Ahhoz, hogy objektív tényekhez jussunk, az óvodában is szükség van olyan eszközökre, módszerekre, melyek által számszerűsíthető adatokat kapunk. Az óvodai nevelőmunka eredményessége szempontjából fontos, hogy pontos ismeretekkel rendelkezünk a gyermekek fejlettségét, készségét, képességét illetően.

#### **A programhoz kapcsolódó mérőeszközök**

Helyi programunkban meghatároztuk a sikerkritériumokat – a fejlődés várható jellemzőit az óvodáskor végére.

A gyermekek fejlettségi szintjét a nevelőtestület által jóváhagyott, a Pedagógiai Program mellékletként „A fejlődésem lépései” mérőeszközzel rögzítjük, a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációban.

Középső és nagy csoportosoknál a DIFER vizsgálati anyagot is használjuk 4 éves korban, év elején, nagycsoportosoknál év végén.

#### **A mérés során keletkező dokumentáció felhasználása**

A mérés során keletkezett eredmények dokumentálásra kerülnek. A gyermekekről történő megfigyelések, mérések eredményeinek ismeretében az óvodapedagógusok fejlesztést biztosítanak a részképesség gyengeségekkel küzdő, valamint hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, SNI gyermekek részére egyéni, ill. kiscsoportos fejlesztő foglalkozások keretében. Az egyéni fejlesztési terveket a fejlődési naplóban rögzítjük. Az egyéni képességfejlesztés mindenhol érvényesül.

#### **A fejlődés nyomon követése**

A gyermekek és körülményeik megismerése a beiratkozást követő családlátogatással kezdődik. Az óvodapedagógusok a szülőkkel egyeztetett időpontban tesznek látogatást a családoknál. Ezt követi az anamnézis felvétele, ami az óvodába kerülés előtti időszakot tárja fel a gyermekek fejlődéséről a pedagógusok számára.

Megfigyeléseinket, gyermekek fejlődését folyamatosan rögzítjük a „A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció”-ban az óvodába lépéstől az iskola elkezdéséig.

Amennyiben a gyermek valamelyik szakszolgálat által készített szakvéleménnyel is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a dossziéba.

A gyermekek után követését az iskolában is folytatjuk, ennek különböző formái vannak: első osztályosok meglátogatása, iskolai programok látogatása (tankötelesek, óvodapedagógusok), tanítók és óvodapedagógusok neveléssel foglalkozó közös fórumai.

A nevelési folyamatok ellenőrzése, értékelése erősíti a nevelőközösség pedagógiai munkáját. A pedagógiai gyakorlatot segítjük és fejlesztjük az ellenőrzésekkel és értékelésekkel.

### **Az egyéni fejlődést tartalmazó intézményi szintű dokumentumai:**

- Anamnézis
- Szociometriai mérés
- Egészségi állapot nyomon követése
- Családlátogatások, a szülővel történő egyéni beszélgetések
- Diagnosztika – a mérések rögzítése
- Egyéni fejlesztési terv feljegyzései
- A speciális segítségnyújtás feltüntetése
- Fejlettségi jellemzők óvodáskor végén
- DIFER

Az óvodapedagógus feladata, hogy a helyi mérési rend alapján a megfigyelés eredményeit rögzítse, annak eredményéről a szülőket három havonta, egyéni fogadóóra keretében tájékoztassa, akik aláírásukkal igazolják, hogy részt vettek a tájékoztatáson, illetve nyilatkoznak egyetértésükről a rögzítettekkel kapcsolatosan.

### **Egyéni fejlettségmérő lapok**

A konkrét mérés elvégzéséhez tíz **mérési terület** kijelölésére került sor, melyeket az intézmény nevelőtestülete határozott meg. Az egyes mérés területeihez hat-hat **szempont** tartozik, melyeknek a jellemzőire kíváncsiak vagyunk, a szempontok mellé 0-tól 5-ig tartó **becslési skála** tartozik, amely által a megfigyelésre épülő mérés regisztrálható.

Ennek lényege, hogy a megfigyelés során nemcsak magát az eredményt írjuk le, hanem értékítéletet mondunk a megfigyelt jelenségről, az előzetesen elfogadott skálán történő elhelyezés útján.

Az elkészített táblázatokba évente egyszer (májusban) kerül sor a számjegyekkel történő rögzítésre.

A számok felhasználásával nyomon tudjuk követni a gyermekek önmagukhoz képesti fejlődését a különböző nevelési területeken.

A rendelkezésre álló adatok további elemzés céljára és ok-feltárássra is hasznosítjuk.

### **Mérési, értékelési területek, szempontok**

#### ***Egészséges életmód jellemzői***

- Felszólítás nélkül, önállóan végzi a testápolási teendőket
- Megfelelően használja a tisztálkodás eszközeit
- Zsebkezdőjét szükség esetén használja
- Kultúrált étkezés alapvető szokásait ismeri
- Készség szinten használja az evőeszközöket
- Igényli az asztal esztétikus rendjét
- Önállóan öltözik-vetkőzik
- Gombolás, kötés, fűzés
- Ruháit megfelelő helyre teszi
- Ügyel saját személye és környezete rendjére

### **Érzelmi nevelés, szocializáció**

- Érzelmileg kötődik társaihoz, felnőttekhez
- Segít társainak
- Igényévé válik a tevékenységekben való közös részvétel
- Tevékenységekben kitartó
- Képes nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatni másokat
- Szívesen tesz másokért, a közösségért
- Ismeri saját képességeit, bízik saját képességeiben
- Konfliktushelyzetben képes megegyezésre jutni
- Kultúrált viselkedés szabályait betartja
- Szociálisan érett az iskolába lépésre

### **Játék**

- Képes játékot szervezni, azt több napon keresztül folytatni
- Játékában domináns a szerepjáték
- Szabályjátékot önállóan szervez
- Képes az együttműködésre
- Építménye, barkácsolása tükrözi kreativitását
- Szívesen dramatizál, bábozik
- Udvarias viselkedés jellemzi

### **Mozgás**

- Szeret mozogni
- Kitartó a mozgásos játékokban
- Tud térben tájékozódni
- Tud ütemtartásos járással járni

- *Betartja a szabályokat*
- *Képes 50-100 m távolságot kitartóan végig futni*
- *Természetes mozgások /csúszás, kúszás, mászás/ technikáit ismeri*
- *Tud helyben labdát pattogtatni*

### **Munka**

- *Szívesen vállal egyéni megbízatást, felelősségteljesen teljesíti*
- *Kitartóan tevékenykedik*
- *Képes együttműködésre, összedolgozásra az eredmény érdekében*
- *Képes saját személyével kapcsolatos feladatok ellátására*
- *Részt vesz környezet rendjének kialakításában*
- *Kialakul a környezet rendjének megóvásának igénye*

### **Környezeti nevelés**

- *Életkorának megfelelően érdeklődik szűkebb és tágabb környezete irányt*
- *Tudja személyi adatait /cím, családtagok neve, saját életkora/*
- *Ismeri az évszakokat, azok jellemző tulajdonságait*
- *Felismeri az idő-rendiséget, napszakok tevékenységeit*
- *Ismeri a házi-, vadon élő állatok jellemzőit*
- *Észleli az azonosságokat – különbözőségeket*
- *Alkalmazza a főbb közlekedési szabályokat*
- *Ismer növényekkel és állatokkal kapcsolatos munkákat*
- *Önállóan végez egyszerű növényápolási műveleteket*

### **Matematikai nevelés**

- *Elemi matematikai összefüggéseket felismer*
- *Biztonsággal mozog a 10-es számkörben*
- *Halmazokkal való műveletek végzésében jártas*
- *Érti és helyesen alkalmazza az összehasonlítást kifejező szavakat /több, kevesebb, ugyanannyi, páros/*
- *Felismer alapvető síkmértani, geometriai formákat*
- *Kialakul a balról-jobbra haladási irány*
- *Térbeli irányok, viszonyok kifejezéseit helyesen használja*
- *Beépülnek szókincsébe az alapvető matematikai fogalmak*

### **Mese-vers-anyanyelv**

- *Önállóan mond rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat*
- *Szívesen mesél, bábozik, dramatizál*

- *Képes önállóan mesélni, történetet kitalálni*
- *Beszéde érthető, kifejező, összefüggő*
- *Gondolkodása fejlődik, szándékos figyelme, emlékezete megbízható /mese cselekményének felidézése/*
- *Beszédfigyelme kialakul, figyelmesen végig hallgat másokat*
- *Környezetében élő személyekkel jól kommunikál*
- *Érdeklődéssel forgatja a könyveket*
- *Hangok megkülönböztetésének képessége kialakul*

### **Ének-zene**

- *Ismer 10-15 mondókát, 20-25 népi gyermekjátékot, műdalt*
- *Szívesen, örömmel vesz részt énekes játékokban*
- *Képes egyénileg mondókázni, énekelni*
- *Ismeri a zenei fogalom párok jelentését*
- *Érzi az egyenletes lüktetést*
- *Képes a ritmus, motívum hangsúly kiemelésére*
- *Tanult dalt felismeri dúdolásról, hangszerjátékról*
- *Képes dallambújtatást végezni*
- *Ismeri az egyszerű ritmushangszereket, azokat tudja használni*
- *Próbálkozik az improvizálással*
- *Képes érdeklődéssel végighallgatni zenei darabokat*

### **8.5.2. Az intézmény értékelése**

Az intézmény értékelése során a szakértők az alábbi területekről származó adatokat és tapasztalatokat használják fel:

1. Pedagógiai folyamatok
2. Személyiség-és közösségfejlesztés
3. Eredmények
4. Belső kapcsolatok, együttműködés
5. Az intézmény külső kapcsolatai
6. A pedagógiai munka feltételei
7. Az Óvodai nevelés országos alapprogramban megfogalmazott elvárásoknak és a pedagógiai programban megfogalmazott intézményi céloknak való megfelelés

**A fenti területekről az alábbi kiemelt tartalmak vizsgálata folyik az ellenőrzés során:**

### **1. Pedagógiai folyamatok**

#### **Tervezés**

Hogyan valósul meg a stratégiai és operatív tervezés (PP, továbbképzési program, beiskolázási terv, intézményi éves munkaterv, munkaközösségi tervek elkészítése)?

Milyen az intézményi stratégiai terv és az oktatáspolitikai köznevelési célok viszonya; az operatív tervezés és az intézményi stratégiai célok viszonya? (PP, munkaterv, házirend)

#### **Megvalósítás**

A tervek megvalósítása

Milyen az intézmény működését irányító éves tervek és a beszámolók viszonya, hogyan épülnek egymásra?

Milyen a pedagógusok éves tervezésének, a tevékenységekben megvalósuló képességfejlesztés és nevelési feladatok közvetítésének, azok tényleges megvalósulásának a viszonya? (pedagógiai program, éves nevelési tervek, tevékenységi tervek, ütemterv, csoportnapló)

Hogyan működik a gyakorlatban, a pedagógiai programban meghatározott gyermeki értékelés (gyermek fejlődésének nyomon követése)? (PP, csoportnapló, gyermekek egyéni fejlődési dokumentációja)

#### **Ellenőrzés**

Hogyan működik az ellenőrzés az intézményben? (Ki, mit milyen céllal, milyen gyakorisággal, milyen eszközökkel ellenőriz?)

#### **Értékelés**

Hogyan történik az intézményben az értékelés? (Intézményi önértékelés, pedagógusok szakmai munkájának értékelése.)

#### **Korrekción**

Mi történik az ellenőrzés eredményeivel?

Mi történik a mérési, értékelési eredményekkel? (Elégedettségmérés, intézményi önértékelés, pedagógusértékelés, a gyermekek megfigyelésén alapuló és egyéb mérések.)

### **2. Személyiség-és közösségfejlesztés**

#### **Személyiségfejlesztés**

Hogyan valósulnak meg a pedagógiai programban rögzített személyiség-és közösségfejlesztési feladatok?

Hogyan történik a gyermekek egészséges és környezettudatos életmódra nevelése?

Hogyan ismerik meg az egyes gyermekek személyes és szociális készségeit, képességeit?  
Hogyan fejlesztik az egyes gyermekek személyes és szociális képességeit? (Különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre.)

Hogyan történik a gyermekek szociális hátrányainak enyhítése?

Hogyan támogatják a tevékenységekben megvalósuló tanulást, az ismeretszerzést, a képességfejlesztést?

Hogyan történik az egyes gyermekek fejlődésének nyomon követése, pozitívumok, hiányosságok értékelése?

### **Közösségfejlesztés**

Hogyan segíti az intézmény a gyermekek együttműködését?

Milyen közösségépítő tevékenységei vannak az intézménynek?

Milyen egyéb foglalkozásokat szervez az intézmény?

### **3.Eredmények**

Milyen eredményességi mutatókat tartanak nyilván az intézményben? (Például:- elégedettség mérés eredményei: szülő, pedagógus, pedagógiai munkát segítők)

Milyen szervezeti eredményeket tud felmutatni az intézmény?

Hogyan hasznosítják a belső és külső mérési eredményeket?

Hogyan valósul meg a gyermekek iskolai beilleszkedésének, eredményeinek nyomon követése?

### **4.Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció**

Milyen pedagógus szakmai közösségek működnek az intézményben, melyek a fő tevékenységeik?

Hogyan történik a belső tudásmegosztás az intézményben?

Hogyan történik az információátadás az intézményben?

### **5.Az intézmény külső kapcsolatai**

Melyek az intézmény legfontosabb partnerei?

Mi az egyes partneri kapcsolatok tartalma?

Hogyan kapnak tájékoztatást a partnerek az intézmény eredményeiről?

Hogyan vesz részt az intézmény a közéletben (települési szint, járási/tankerületi szint, megyei szint, országos szint)?

### **6.A pedagógiai munkafeltételei**

**Tárgyi, infrastrukturális feltételek**

Hogyan felel meg az infrastruktúra az intézmény nevelési, fejlesztési struktúrájának, pedagógiai értékeinek, céljainak?

A környezet kialakításában hogyan érvényesülnek a környezettudatosság, környezetvédelem szempontjai?

Hogyan felel meg az intézményi tárgyi környezet a különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelésének, ismeretszerzésének, képességfejlesztésének, személyiségfejlesztésének?

#### **Szervezeti feltételek**

Melyek a pedagógus továbbképzés preferált irányai?

Milyen szervezeti kultúrája van az intézménynek, milyen szervezetfejlesztési eljárásokat, módszereket alkalmaz?

Hogyan értékeli az intézmény az alkalmazott módszerek beválását, hasznosságát, hatásosságát, és mit kezdenek az értékelés eredményével?

Milyen az intézmény hagyományápoló, hagyományteremtő munkája?

Hogyan történik az intézményben a feladatmegosztás, felelősség és hatáskörmegosztás?

Hogyan történik a munkatársak bevonása a döntés előkészítésbe (és milyentémákban), valamint a fejlesztésekbe?

Milyen a pedagógusok viszonya az innovációhoz?

**Az értékelési eredmények visszacsatolása az intézményi ellenőrzés-értékelésre kijelölt tanfelügyelő csoport által készített jelentés jogszabály szerinti átadásával történik.**

### **8.6. Óvodánk speciális szolgáltatásai**

Nevelési időn túl szervezett térítésmentes szolgáltatások

#### **Hitoktatás**

Tiszteletben tartjuk a szülők világnézeti-vallási meggyőződését. Óvodánkban a szülők igényei alapján lehetővé tesszük, hogy heti egy alkalommal a gyermekek az egyházi személy által szervezett fakultatív hitoktatásban részt vegyenek.

#### **Ovi-foci**

A gyermekek érdeklődése alapján lehetőség van a foci szabályait megismerni és a játékot gyakorolni.

#### **Logopédia**

#### **Részképesség fejlesztés**



## 9. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Óvodai nevelés országos alapprogramja  
Magyar Közlöny 1996. 71. sz.
- Óvodai nevelés programja  
Bp. OPI. 1989.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan  
Bp. 1978.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában  
Bp. 1974.
- Kovács György – Babosi Éva: Játék az óvodában  
Debrecen 1995.
- Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában
- Gósi Mária: Beszédszlelés – beszédmegértés Bp. 1994.
- Beszéd és beszédviselkedés az óvodában Bp. 1993.
- Szemán Józsefné dr.: Útmutató a hátrányos helyzetű cigány gyermekek óvodai neveléséhez Hajdúböszörmény 1996.
- LÁNG Judit: Differenciált egyéni bánásmód alkalmazása az óvodában  
Heves Megyei Pedagógiai Intézet 1998.
- Fábíán Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program  
Miskolc 1996.
- Útmutató a Tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Fábíán Katalin: Tervezés, ünnepek, ünnepélyek, megemlékezések  
Miskolc 1997.
- Szemán Józsefné dr.: A tevékenységközpontú óvodai nevelési program matematikai komplex foglalkozásainak szervezéséhez  
Miskolc 1997.
- Dr. Bodnár Zsuzsanna: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program mindennapi testnevelési foglalkozásainak szervezéséhez  
Miskolc 1998.
- Fábíán Katalin: A tevékenységeken alapuló szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra nevelés az óvodában  
Fabula Humán Szolgáltató Bt. 1998.
- Útmutató A tevékenységközpontú óvodai nevelési program művészeti tevékenységek vizuális komplex foglalkozásainak szervezéséhez  
Miskolc 1998.
- Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában  
Budapest 1994.
- Kríza Ildikó: Mi van ma, mi van ma...  
A magyar jeles napokról, kalendáriumi ünnepekről  
Budapest 1999. június 14.
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközével  
Szolnok 1997.
- Nagy Béláné: Táncos játékok az óvodában  
Óvónők modern kiskönyvtára 1984.  
OKKER

## 10. PROGRAM – SPECIFIKUS HIÁNYZÓ ESZKÖZÖK LISTÁJA

2016.

Kiemelt nevelési terület	Igényelt program specifikus eszközök	Mennyiség
Játék	Képességfejlesztő játékok	6-8 doboz
	Mozgásfejlesztő játékok	3-4 db
	Építő játékok	(benti használatra)
	Kerékpárok	10 db
	Rollerek	6 db
	Értelmi képességet fejlesztő eszközök	3-4 db/csoport
Munka	Gyermek méretű kerti szerszámok	
	- kapa	5 db
	- talicska	5 db
	- gereblye	5 db
	- lapát	5 db
	- gyermek lombseprű	5 db
Anyanyelv	Diktafon	1 db1
	Kesztyűbábok, ujjbábok, báb paraván	1 készlet
	Anyanyelvi fejlesztő játékok	5 db
	Mesekönyvek	15 db
A külső világ tevékeny megismerése	Ismertterjesztő könyvek	6 db/csoport
	Földgömb	1db
	Lexikonok	4db
	Terepasztal	1 db/csoport
	Kosarak	10 db/csoport
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Vastag színes ceruzák	5 db/csoport
	Irattartó gyermekmunkáknak	60 db
	Gipsz	1 kg
	Agyag	3 kg
	Tempera alapszínek	1-1 liter
	Különböző minőségű papírok	20-20 db/gyermek
	Olló	10 db/csoport
	Merkelő tű	10 db/csoport
	Hímző cérna	színenként 1 matring
	Kartonok, színenként	3 db
	Rajzlap	Szükség szerint
	Ragasztó stift	25 db/csoport
	Fonalak, spárgák, természetes anyagok	Szükség szerint

## 11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot a Szülői Szervezet véleményezte, s az elfogadását támogatja.

Jásztelek, 2016. 10. 15.

*Borbély-Pudrét Anikó*

Szülői Szervezet képviselője nevében

A Jászteleki Százszorszép Óvoda Pedagógiai Programját az intézmény nevelőtestülete 2016. október 15-i ülésén megtárgyalta és elfogadta.

Ezt a tényt a Jászteleki Százszorszép Óvoda nevelőtestületének képviselője aláírásával tanúsítja.

Jásztelek, 2016. 10. 15.

*Csáki Judit*

nevelőtestület képviselője nevében

A Jászteleki Százszorszép Óvoda vezetőjeként nyilatkozom, hogy az intézmény Pedagógiai Programjának végrehajtása a Fenntartó számára többletkötelezettséggel nem jár.

Jásztelek, 2016. 10. 15.

*Bajzathné Molnár Anikó*

óvodavezető



Jelen Pedagógiai Programot az óvodavezető jóváhagyta.

*140-4.* / 2016.(10.15.)

Jásztelek, 2016. 10. 15.



*Bajzathné Molnár Anikó*

óvodavezető